

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY NIEDRZWICA DUŻA DO ROKU 2030

Spis treści

Wstęp	3
Metodologia prac nad GPR.....	4
Słownik pojęć związanych z rewitalizacją	4
Metodologia prac	5
Wyznaczenie obszarów referencyjnych	7
Gminny Program Rewitalizacji jako Strategia IIT	8
Podstawowe informacje o gminie	10
Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	12
Analiza uwarunkowań społecznych	12
Demografia	12
Pomoc społeczna	18
Bezpieczeństwo	22
Edukacja.....	25
Aktywność społeczna	27
Bezrobocie.....	29
Analiza uwarunkowań gospodarczych.....	32
Przedsiębiorczość	32
Analiza uwarunkowań środowiskowych	35
Jakość środowiska.....	35
Analiza uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych	39
Obsługa komunikacyjna	39
Kultura, turystyka i rekreacja	42
Jakość terenów publicznych.....	44
Analiza uwarunkowań technicznych	46
Obiekty budowlane	46
Infrastruktura sieciowa	49
Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	53
Wizja, cele i kierunki działań	65
Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	65
Cele rewitalizacji i kierunki działań	66
Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	68
Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi	70
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy.....	71
Strategia Rozwoju Ponadlokalnego LOM do roku 2030	72

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego do roku 2030 Jednostek Samorządu Terytorialnego Porozumienia Partnerskiego BYSTRZYCA.....	74
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niedzwica Duża na lata 2021–2027	75
Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	77
Projekty podstawowe	80
Projekty uzupełniające	103
Projekty społeczne	103
Szacunkowe ramy finansowe	104
Struktura zarządzania GPR.....	105
System realizacji GPR w gminie	105
Komitet Rewitalizacji.....	108
Harmonogram realizacji projektów	109
Monitoring i ewaluacja	111
Wskaźniki monitoringowe.....	111
Ewaluacja dokumentu	113
Zmiany w uchwałach po wprowadzeniu GPR	115
Uchwały dotyczące zasobów mieszkaniowych gminy	115
Uchwała dotycząca funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji	115
Specjalna Strefa Rewitalizacji	116
Realizacja GPR w zakresie planowania przestrzennego i kierunku zmian funkcjonalno-przestrzennych.....	117
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	117
Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego	119
Miejscowy Plan Rewitalizacji	119
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji	120
Opis procesu zaangażowania partnerów, czyli interesariuszy rewitalizacji.....	123
Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	127
Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na etapie opracowania GPR	128
Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na etapie wdrażania GPR	129
Spis wykresów, tabel i map	131
Spis wykresów	131
Spis tabel.....	132
Spis map.....	132
Spis rysunków	133

Wstęp

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278), rewitalizacja to „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie”.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy tego procesu we współpracy z lokalną społecznością.

Gminny Program Rewitalizacji (dalej: GPR) stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia procesów rewitalizacyjnych, będąc jednocześnie podstawową płaszczyzną do koordynowania różnorodnych działań ukierunkowanych na realizację wizji i osiągnięcie celów rewitalizowanego obszaru.

Podstawą dla opracowania GPR jest delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk o co najmniej jednym innym charakterze, tj. gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym.

Natomiast obszar rewitalizacji gminy obejmuje tereny najsilniej zdegradowane jeżeli chodzi o współwystępowanie problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

Za negatywne zjawiska społeczne, będące fundamentem do wyznaczenia obszarów problemowych uznaje się m.in. wysoki poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Diagnoza obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji pozwoli na wskazanie miejsc dla których niezbędne jest podjęcie kompleksowych działań służących przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom oraz ożywieniu terenów kryzysowych, a zatem poprawie jakości życia mieszkańców tych obszarów.

Metodologia prac nad GPR

Słownik pojęć związanych z rewitalizacją

W celu właściwego i jednoznacznego rozumienia pojęć związanych z rewitalizacją, poniżej przedstawiono szereg przydatnych definicji:

Interesariusze rewitalizacji – są to w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Rewitalizacja – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej.

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 3, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Przedmiotowa diagnoza oraz delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowią podstawę do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża. Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony w *Ustawie o rewitalizacji* (Dz. U. z 2024 r. poz. 278, art. 9, tj.). Ustawa jednoznacznie wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej,
- b) gospodarczej,
- c) środowiskowej,
- d) technicznej,
- e) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Niedzwica Duża pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

Na potrzeby opracowania za podstawową jednostkę gminy uznano obszar miejscowości i sołectw. Sołectwa stanowią jednostkę pomocniczą gminy, a ich granice często pokrywają się z granicami miejscowości. W przypadku gminy Niedzwica Duża tylko trzy miejscowości podzielone są na dwa sołectwa – miejscowość Niedzwica Duża, Niedzwica Kościelna oraz miejscowość Strzeszkowice Duże. W związku z faktem, że większość dostępnych danych pozyskiwana jest w podziale na miejscowości, zdecydowano iż dane pozyskiwane dla sołectw będą w tych trzech przypadkach uśrednianie. Analiza danych w jednostkach pomocniczych pozwala na uchwycenie problemów i procesów zachodzących w poszczególnych fragmentach gminy w sposób intuicyjny i funkcjonalny.

Obszar rewitalizacji ustalono, wybierając z obszarów zdegradowanych te obszary, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, zgodnie z ustawą o rewitalizacji i zapisów dotyczących wymogu koncentracji przestrzennej, łączna powierzchnia wybranych miejscowości nie przekracza 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie stanowi więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Metodologia prac

Metodologia opracowania niniejszego dokumentu została oparta na obowiązujących regulacjach prawnych, w szczególności Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278) oraz wytycznych i publikacjach eksperckich, takich jak *„Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji”* pod redakcją W. Jarczewskiego oraz *„Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych”* pod redakcją A. Jadach-Sepioto.

Podstawowym dokumentem źródłowym, uwzględnionym przy opracowaniu GPR, była Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Niedzwica Duża, będąca dokumentem

obowiązkowym w świetle ustawy o pomocy społecznej. Określa ona kierunki działań wspierających integrację osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka oraz rozwiązywanie kluczowych problemów społecznych.

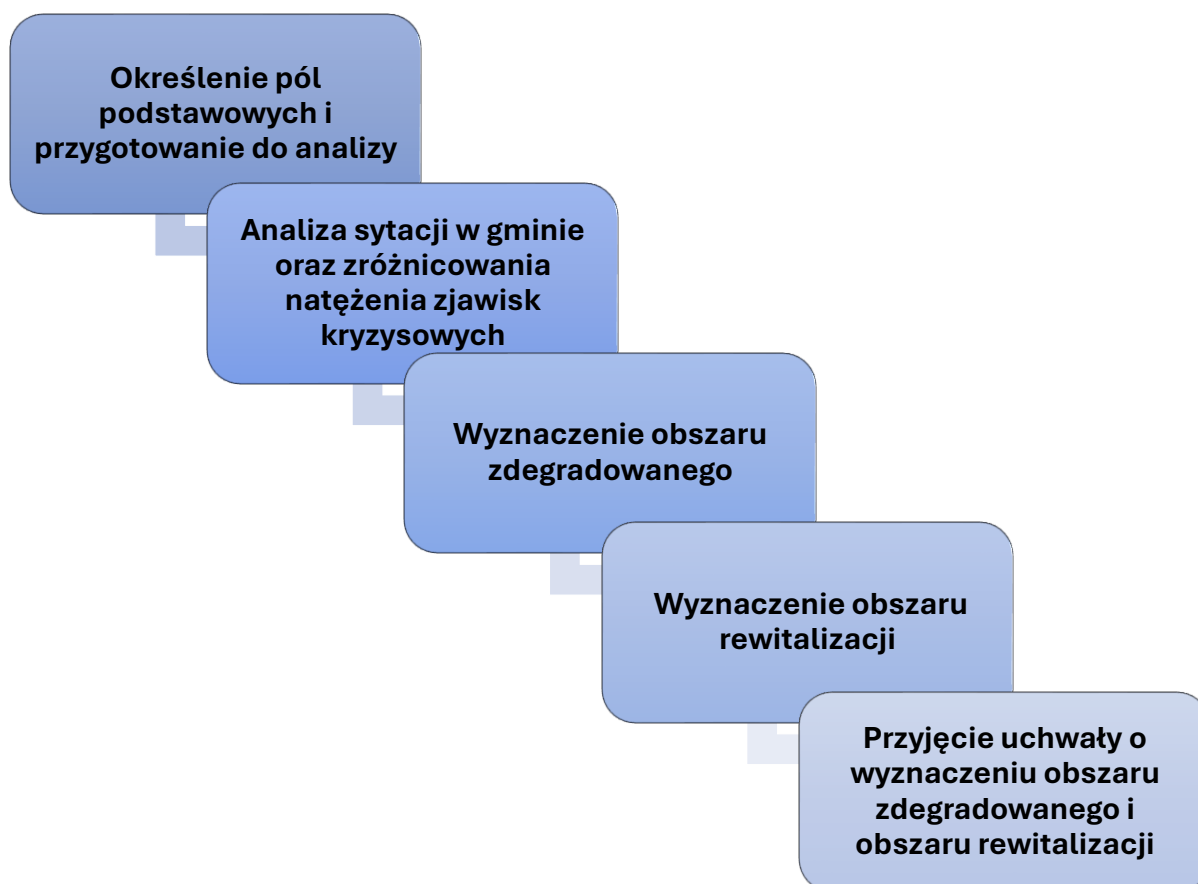
Diagnoza obszaru rewitalizacji została przeprowadzona z uwzględnieniem problemów zidentyfikowanych w ww. Strategii oraz rozszerzona o analizę danych ilościowych i jakościowych w układzie jednostek pomocniczych gminy, tj. sołectw i miejscowości, co pozwoliło na identyfikację przestrzennego rozkładu zjawisk kryzysowych. Badania objęły również wskaźniki ze sfer gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Zakres diagnozy, zgodny z art. 9 ustawy o rewitalizacji, objął pięć obligatoryjnych sfer:

- a) społeczną,
- b) gospodarczą,
- c) środowiskową,
- d) techniczną,
- e) przestrzenno-funkcjonalną.

W każdej z tych sfer przeprowadzono szczegółową analizę pozwalającą na wskazanie miejsc wymagających pilnej interwencji, a także potencjałów, które mogą być aktywizowane w ramach procesu rewitalizacji.

Rysunek 1. Etapy w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

W toku prac wyznaczono obszar zdegradowany, rozumiany jako ten, w którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z problemami z innych sfer. Analiza danych statystycznych wykazała, że niektóre miejscowości i sołectwa Gminy Niedzwica Duża charakteryzują się wyraźnie niższymi niż średnia dla gminy wskaźnikami społecznymi oraz dodatkowymi dysfunkcjami o charakterze przestrzennym, technicznym lub środowiskowym.

Obszar rewitalizacji, wybrany z obszaru zdegradowanego, obejmuje te części gminy, które charakteryzują się największą koncentracją problemów społecznych, na które dodatkowo nakładają się negatywne zjawiska z pozostałych sfer. Jednocześnie spełnia on wymogi ustawowe — nie przekracza 20% powierzchni gminy oraz nie zamieszkuje go więcej niż 30% mieszkańców.

W procesie delimitacji i diagnozy przyjęto podejście zintegrowane i komplementarne, zakładające wzajemne uzupełnianie się analiz i planowanych działań. Każdy element procesu służył osiągnięciu całościowej wizji rozwoju wyznaczonych terenów, a same działania rewitalizacyjne zostaną skoncentrowane terytorialnie, co gwarantuje ich efektywność.

Istotnym aspektem opracowania była także partycypacja społeczna. Już na etapie diagnozy uwzględniono opinie i potrzeby lokalnej społeczności oraz instytucji i organizacji działających na terenie gminy. Takie podejście sprzyja zwiększeniu trafności analiz oraz budowaniu akceptacji dla projektowanych działań. W kolejnych etapach procesu rewitalizacji planowane jest dalsze zaangażowanie interesariuszy, zgodnie z zasadą prowadzenia rewitalizacji w sposób otwarty, przejrzysty i włączający.

Wyznaczenie obszarów referencyjnych

W celu przeprowadzenia prawidłowej diagnozy sytuacji na terenie Gminy Niedzwica Duża oraz delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, konieczne było dokonanie podziału przestrzeni gminy na jednostki odniesienia, zwane dalej obszarami referencyjnymi. Zgodnie z przyjętą metodologią oraz specyfiką przestrzenną i administracyjną gminy, podstawą wyodrębnienia tych jednostek były miejscowości.

Wybór ten podyktowany był zarówno dostępnością danych statystycznych, które w zdecydowanej większości zbierane są właśnie w podziale na miejscowości, jak i potrzebą zachowania przejrzystości analizy oraz spójności terytorialnej. Chociaż gmina Niedzwica Duża podzielona jest administracyjnie na 22 sołectwa, to dane wskaźnikowe, demograficzne, społeczne, gospodarcze oraz infrastrukturalne gromadzone są przede wszystkim w układzie 20 miejscowości, co znacząco ułatwia ich porównanie oraz analizę zjawisk zachodzących w przestrzeni gminy.

W przypadku miejscowości, które są podzielone na dwa sołectwa — takich jak Niedzwica Duża, Niedzwica Kościelna oraz Strzeszkowice Duże — dane zostały uśrednione, co pozwoliło na potraktowanie ich jako spójnych obszarów funkcjonalnych. Takie podejście umożliwia prowadzenie diagnozy i późniejszych działań rewitalizacyjnych w sposób bardziej zintegrowany i realistyczny, odzwierciedlający rzeczywiste układy osadnicze i społeczne.

Wyznaczenie obszarów referencyjnych na poziomie miejscowości pozwala nie tylko na identyfikację zjawisk kryzysowych w poszczególnych częściach gminy, ale także na ocenę natężenia tych zjawisk w relacji do średnich wartości dla całej gminy. Dzięki temu możliwe było wskazanie obszarów, w których problemy społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne kumulują się w największym stopniu, co stanowiło podstawę do delimitacji obszaru zdegradowanego.

Wybór miejscowości jako jednostek referencyjnych pozwala również na sprawną komunikację wyników analizy z mieszkańcami oraz interesariuszami procesu rewitalizacji, którzy w sposób intuicyjny identyfikują się z konkretną miejscowością, a nie z granicami sołectw, które nie zawsze są im znane.

Tabela 1. Sołectwa i miejscowości gminy Niedzwica Duża

Liczba sołectw na terenie gminy	Liczba miejscowości na terenie gminy
Sołectwa	Miejscowości
Borkowizna	Borkowizna
Czółna	Czółna
Krebsówka	Krebsówka
Krężnica Jara	Krężnica Jara
Majdan Sobieszczański	Majdan Sobieszczański
Marianka	Marianka
Niedzwica Duża cz. I	Niedzwica Duża
Niedzwica Duża cz. II	Niedzwica Kościelna
Niedzwica Kościelna cz. I	Niedzwica Kościelna - Kolonia
Niedzwica Kościelna cz. II	Osmolice-Kolonia
Osmolice-Kolonia	Radawczyk
Radawczyk	Radawczyk- Kolonia Pierwsza
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	Sobieszczany
Sobieszczany	Sobieszczany-Kolonia
Sobieszczany-Kolonia	Strzeszkowice Duże
Strzeszkowice Duże cz. I	Strzeszkowice Małe
Strzeszkowice Duże cz. II	Tomaszówka
Strzeszkowice Małe	Trojaczkowice
Tomaszówka	Warszawiaki
Trojaczkowice	Zatucze
Warszawiaki	
Zatucze	
Razem	Razem
22	20

Źródło: Opracowanie własne

Gminny Program Rewitalizacji jako Strategia IIT

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030, oprócz swojej podstawowej funkcji wynikającej z ustawy o rewitalizacji, pełni również rolę strategii terytorialnej, sporządzonej w celu wdrożenia Innego Instrumentu Terytorialnego (IIT) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021–2027.

Zgodnie z art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2021–2027 (tzw. ustawa wdrożeniowa), dokument spełnia wymogi formalne i merytoryczne, zawierając wszystkie niezbędne elementy wymagane dla planów działań w ramach IIT. Należą do nich:

1. Synteza diagnozy obszaru realizacji IIT, która oparta została na kompleksowej analizie danych społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych i technicznych, przeprowadzonych dla miejscowości wyznaczonych jako obszary referencyjne. Diagnoza

wskazuje nie tylko główne problemy i potrzeby mieszkańców, ale również identyfikuje lokalne potencjały rozwojowe. Uwzględnione zostały także wzajemne powiązania między zjawiskami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi, zarówno w skali lokalnej, jak i w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego Gminy Niedzwica Duża.

2. Cele realizowane w ramach IIT, które wynikają bezpośrednio z problemów zidentyfikowanych w diagnozie. Cele te zostały sformułowane w oparciu o zintegrowane podejście terytorialne, odpowiadające kompleksowemu charakterowi rewitalizacji. Dla każdego z celów przypisano oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu, zgodne z logiką interwencji właściwego programu operacyjnego oraz powiązane z celami szczegółowymi Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021–2027.
3. Lista projektów realizujących cele IIT, obejmująca zarówno inwestycje twarde, jak i działania miękkie. Projekty zostały wyłonione w drodze analizy potrzeb lokalnych, w tym konsultacji społecznych i warsztatów z interesariuszami, a ich wybór uzasadniono kryteriami efektywności, komplementarności i wpływu na poprawę jakości życia mieszkańców. Lista ta zawiera również informacje o wzajemnych powiązaniach między projektami oraz o ich wpływie na cele zrównoważonego rozwoju, integrację społeczną i gospodarczą oraz ochronę środowiska.
4. Opis procesu partycypacji i zaangażowania partnerów, który potwierdza spełnienie wymogów zasady partnerstwa. Prace nad dokumentem prowadzono w sposób otwarty i inkluzywny, angażując szeroki katalog interesariuszy: przedstawicieli społeczności lokalnej, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, lokalnych liderów, przedsiębiorców oraz podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego, ochrony środowiska, promowania równości szans, praw osób z niepełnosprawnościami oraz zasady niedyskryminacji. Udział tych podmiotów odbywał się m.in. poprzez konsultacje społeczne, spotkania warsztatowe, wywiady oraz możliwość zgłaszania uwag do projektów dokumentów.

Dzięki uwzględnieniu powyższych elementów, GPR dla Gminy Niedzwica Duża stanowi pełnoprawną strategię terytorialną, umożliwiającą skuteczne aplikowanie o środki z programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego oraz realizację działań rewitalizacyjnych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i polityki spójności Unii Europejskiej.

Pod względem administracyjnym, gmina obejmuje 20 miejscowości oraz 22 sołectwa. W strukturze osadniczej dominującą rolę odgrywa miejscowość Niedzwica Duża, zamieszkiwana przez ponad 37% ogółu ludności, będąca również siedzibą władz gminnych oraz ośrodkiem koncentracji usług i infrastruktury publicznej.

Gmina graniczy z siedmioma jednostkami samorządowymi:

- miastem Lublin,
- gminami Konopnica, Głusk, Strzyżewice, Borzechów, Wilkołaz oraz Bełżyce.

Dzięki korzystnemu położeniu w sąsiedztwie aglomeracji lubelskiej oraz przecięciu przez drogę ekspresową S19, gmina znajduje się w strefie oddziaływania procesów suburbanizacyjnych, co wpływa na rozwój funkcji mieszkaniowej i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej.

Charakterystyka funkcjonalna gminy wskazuje, że gmina ma charakter rolniczo-mieszkaniowy, z dynamicznie rozwijającą się funkcją osadniczą. Obszar gminy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem przestrzennym, zarówno pod względem warunków rozwoju, jak i występowania zjawisk kryzysowych. Istotnym atutem gminy Niedzwica Duża jest obecność terenów o wysokich walorach przyrodniczych, dobra dostępność komunikacyjna oraz aktywność mieszkańców i lokalnych organizacji.

Gmina Niedzwica Duża posiada strategiczne znaczenie w regionalnym układzie funkcjonalnym i stanowi istotny element strefy buforowej aglomeracji lubelskiej. Planowane działania rewitalizacyjne mają na celu nie tylko przeciwdziałanie procesom degradacji, ale również aktywizację lokalnego potencjału i wzmocnienie pozycji gminy w systemie osadniczym regionu.

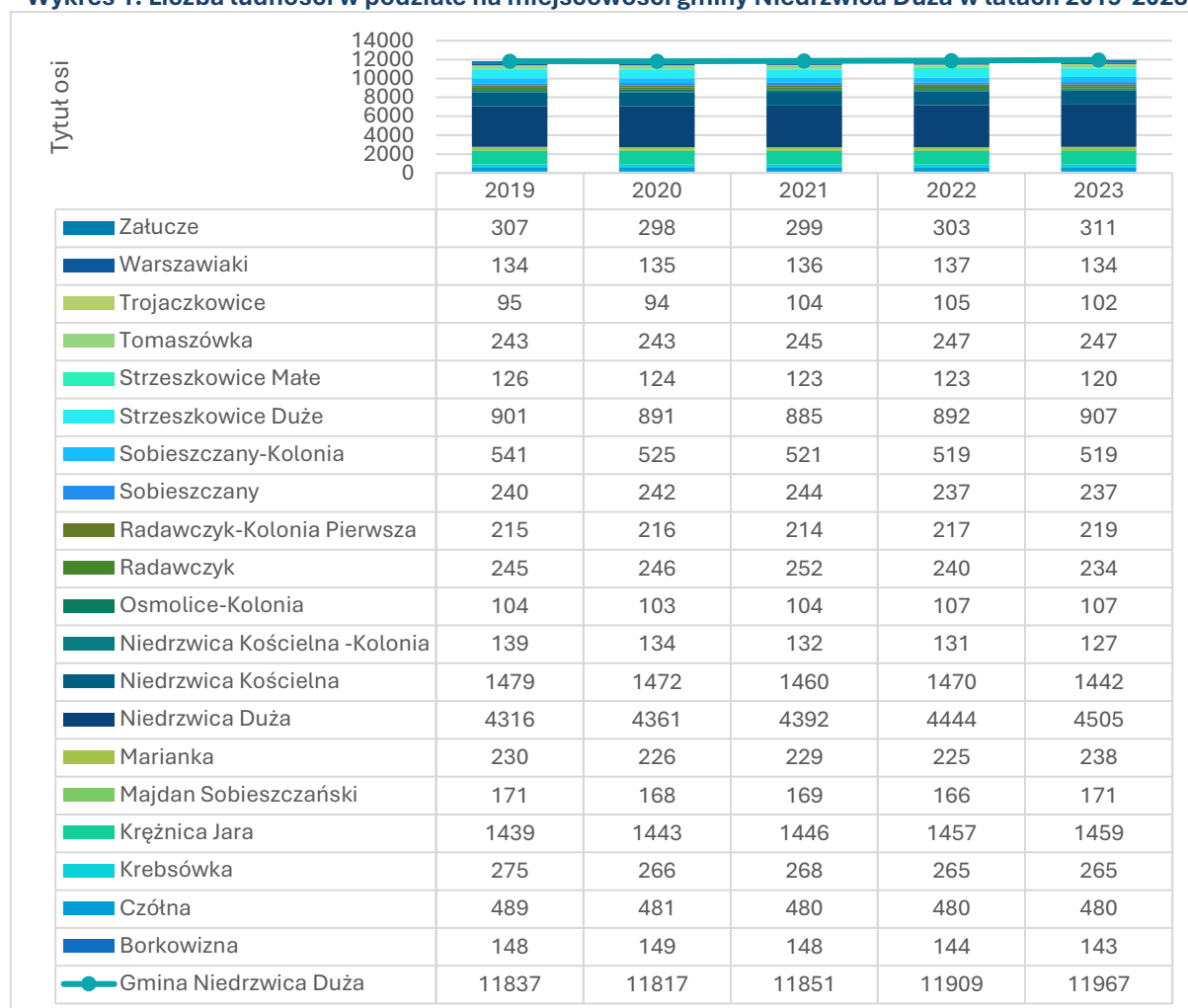
Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Analiza uwarunkowań społecznych

Demografia

Gminę Niedzwica Duża w 2023 r. zamieszkiwało 11967 osób, przy czym miejscowość Niedzwica Duża zamieszkiwało 37,65% całej ludności gminy. Liczba mieszkańców gminy Niedzwica Duża wykazuje nieznaczną tendencję wzrostową oscylującą w granicach przyrostu od 30 do 60 osób/rok (z wyjątkiem roku 2020, kiedy to nastąpił niewielki spadek liczby ludności, spowodowany najprawdopodobniej wybuchem pandemii COVID-19). W celu prawidłowego wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, należy przeanalizować zmiany liczby ludności w podziale na miejscowości. Pomimo, że gmina Niedzwica Duża wykazuje niewielki wzrost liczby ludności, warto przeanalizować czy ten pozytywny trend nie jest zawyżony na skutek dominacji jednej miejscowości. W latach 2019-2023 największy procentowy spadek liczby ludności odnotowano na terenie miejscowości Niedzwica Kościelna - Kolonia (spadek o 8,63%). Co jest spowodowane między innymi budową drogi ekspresowej S19 i wyburzeniem części domów mieszkalnych. Największy spadek liczby ludności pod względem bezwzględnej liczby osób, odnotowano w Niedzwicy Kościelnej (-37 osób).

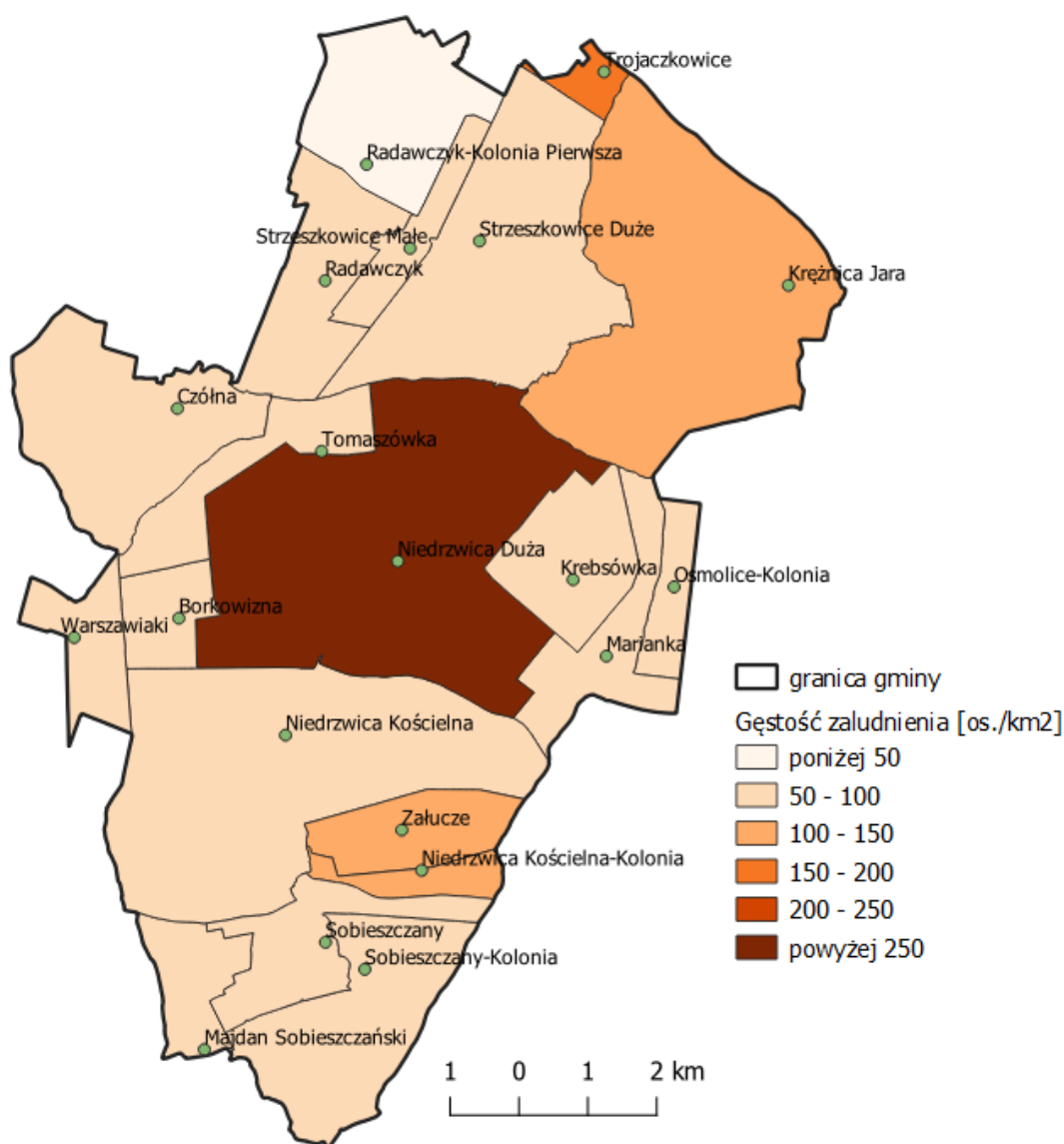
Wykres 1. Liczba ludności w podziale na miejscowości gminy Niedzwica Duża w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne

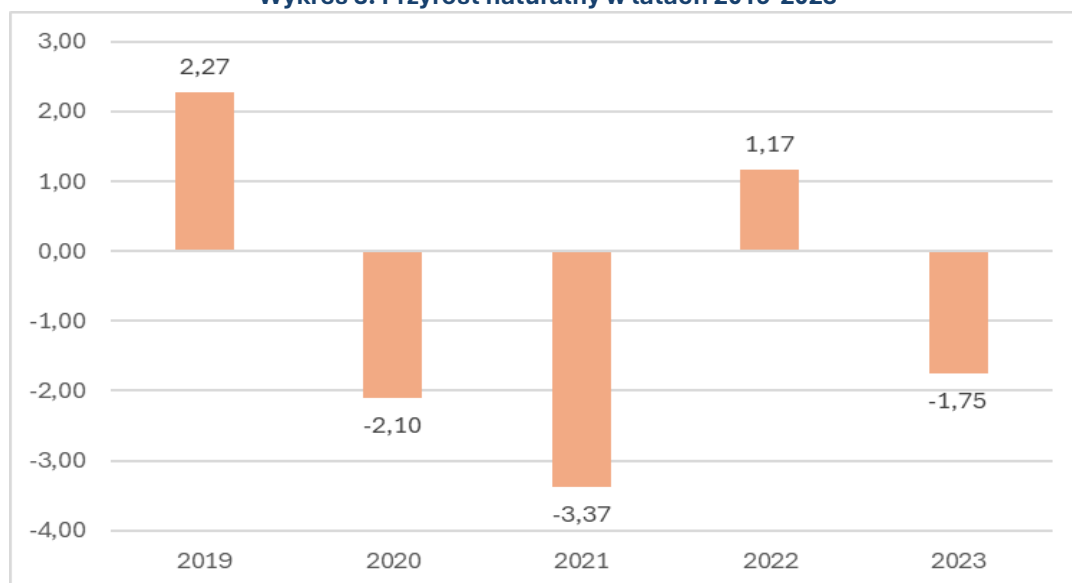
Gęstość zaludnienia w podziale na miejscowości wskazuje nam gdzie mieszkańcy najchętniej się osiedlają. Zdecydowanym liderem jest miejscowość Niedzwica Duża, której gęstość zaludnienia wynosi ponad 250 osób/km², co z oczywistych względów może dla tego obszaru gminy nieść szereg pozytywnych konsekwencji, ale również narażać ten obszar na zbyt dużą eksploatację. Warto w tym miejscu zastanowić się nie tylko nad wzmocnieniem tej części gminy, ale również na próbie „ożywienia” pozostałych, mniej eksploatowanych części, szczególnie leżących na obrzeżach gminy.

Wykres 2. Gęstość zaludnienia

Źródło: opracowanie własne

Równie istotny co zmiany liczby ludności i gęstość zaludnienia, jest wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 osób. Przyrost naturalny w gminie Niedzwica Duża nie wykazuje stałej tendencji. W przeciągu ostatnich pięciu lat wartość wskaźnika wahała się od +2,27 do -3,37. Ujemny przyrost naturalny jest charakterystyczny dla lat najbardziej dotkniętych skutkami pandemii COVID-19 (2020-2021).

Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Pierwszy ze wskaźników delimitacyjnych dotyczy zmian liczby ludności w poszczególnych miejscowościach na przestrzeni lat 2019-2023. Wartość niniejszego wskaźnika dla Gminy Niedzwica Duża wynosi 1,10%. Co oznacza, że liczba mieszkańców w gminie wzrosła na przestrzeni badanego okresu. Taki stan rzeczy jest spowodowany przede wszystkim wzrostem liczby mieszkańców w kilku miejscowościach np. Niedzwica Duża, Marianka, Krężnica Jara, Trojaczkowice. Jednak nie wszystkie miejscowości odnotowały to pozytywne zjawisko. Zdecydowana większość musi mierzyć się z problemem wyludniania. Największy procentowy spadek liczby ludności widoczny jest w miejscowościach: Borkowizna, Krebsówka, Radawczyk, Sobieszczany-Kolonia, Strzeszkowice Małe, Niedzwica Kościelna -Kolonia.

Tabela 2. Zmiana liczby ludności w poszczególnych miejscowości w latach 2019-2023

Miejscowość	Procentowa zmiana liczby ludności
Borkowizna	-3,38%
Czółna	-1,84%
Krebsówka	-3,64%
Krężnica Jara	1,39%
Majdan Sobieszczański	0,00%
Marianka	3,48%
Niedzwica Duża	4,38%
Niedzwica Kościelna	-2,50%
Niedzwica Kościelna -Kolonia	-8,63%
Osmolice-Kolonia	2,88%
Radawczyk	-4,49%
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	1,86%
Sobieszczany	-1,25%
Sobieszczany-Kolonia	-4,07%
Strzeszkowice Duże	0,67%
Strzeszkowice Małe	-4,76%
Tomaszówka	1,65%
Trojaczkowice	7,37%
Warszawiaki	0,00%
Zatucze	1,30%
Gmina Niedzwica Duża	1,10%

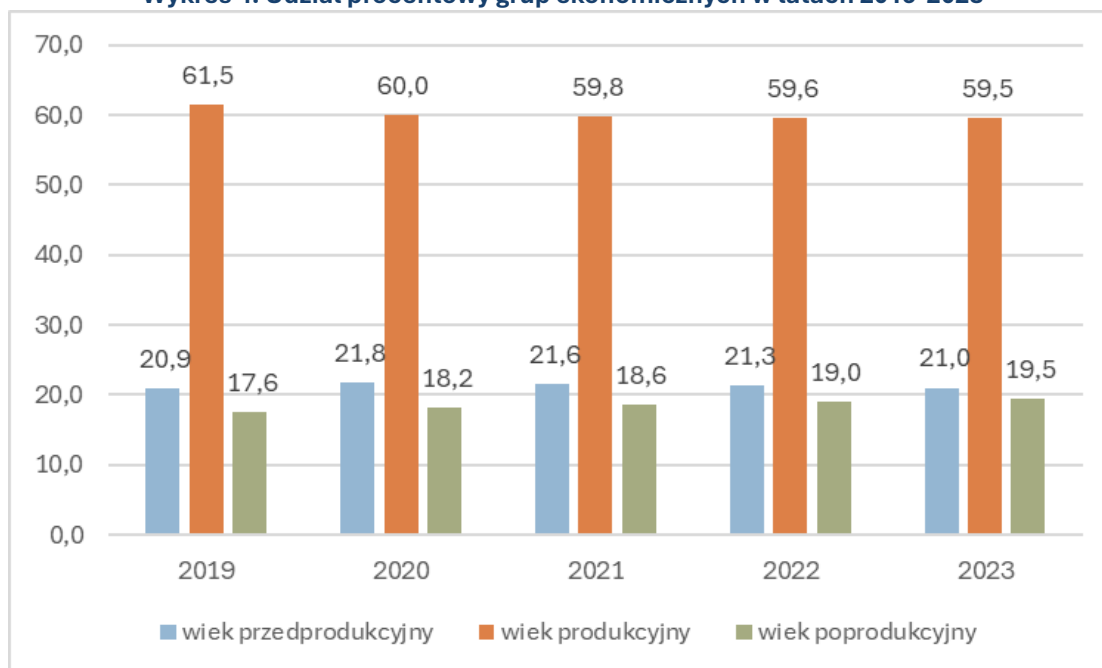
Źródło: opracowanie własne

Rozpatrując dane demograficzne, warto przyrzeć się ekonomicznym grupom wieku, które to pozwalają określić przyszły potencjał gospodarczy terenu. W tym celu porównuje się stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Wysoki udział osób w wieku produkcyjnym świadczy o dużych możliwościach w zakresie zatrudnienia, co sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości.

Gmina Niedzwica Duża w ostatnich latach odnotowuje niewielki spadek udziału osób w wieku produkcyjnym na rzecz osób w wieku poprodukcyjnym. W kontekście rozwoju gospodarczego jest to zjawisko negatywne, w związku z czym warto przyrzeć się zmianom liczbowym osób w wieku poprodukcyjnym.

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeciągu ostatnich pięciu lat wzrastała o średnio 50 osób/rok. Mimo, iż zmiany te mogą wydawać się niewielkie, to w kontekście zmian demograficznych obserwowanych również na poziomie krajowym, odwrócenie tego procesu bez podjętych skoncentrowanych działań może okazać się mało prawdopodobne. Starzenie się społeczeństwa jest problemem społecznym o charakterze ogólnokrajowym, który jest widoczny również w przypadku Gminy Niedzwica Duża.

Wykres 4. Udział procentowy grup ekonomicznych w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

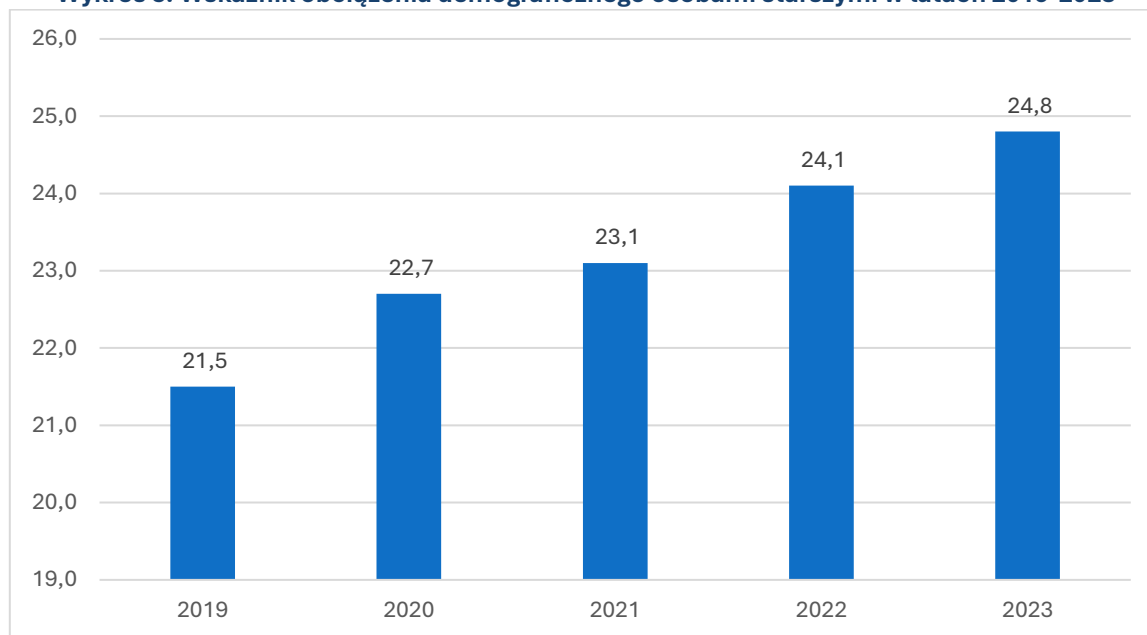
Tabela 3. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023					
Gmina Niedzwica Duża	2019	2020	2021	2022	2023
	2 084	2 121	2 171	2 219	2 283

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym, wskazuje na potrzebę weryfikacji wskaźnika obciążenia demograficznego gminy osobami starszymi. Obciążenie demograficzne osobami starszymi na przestrzeni ostatnich lat sukcesywnie wzrasta. W 2023 roku poziom obciążenia demograficznego wyniósł 24,8.

Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2019-2023

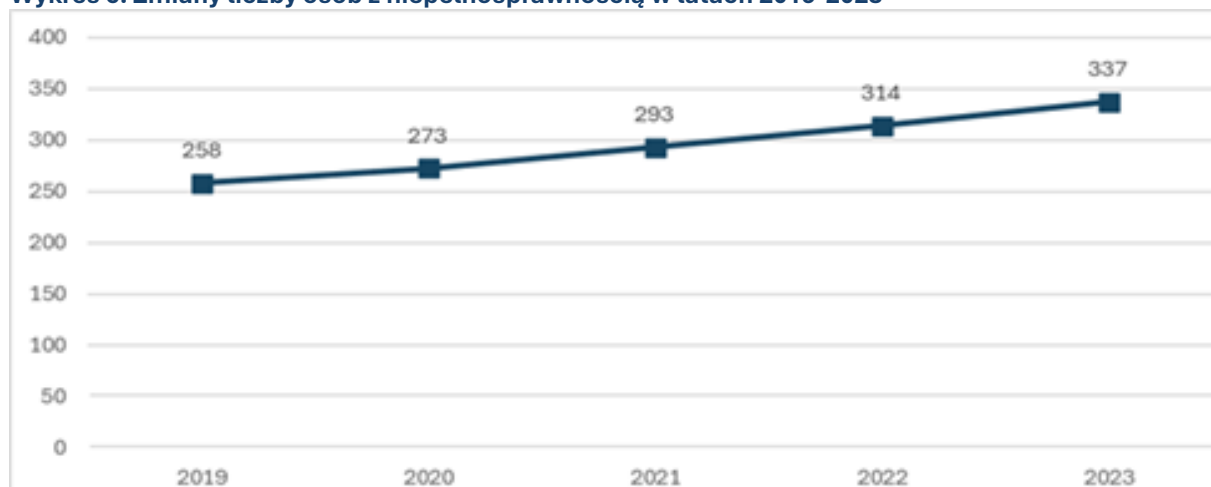

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Kolejnym czynnikiem determinującym potrzebę rewitalizacji jest wzrost liczby osób z niepełnosprawnością. Duży udział osób niepełnosprawnych w strukturze mieszkańców gminy może wpływać na konieczność zwiększenia wydatków na pomoc społeczną i opiekę zdrowotną. Istotne jest również zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z różnych form wsparcia i aktywizacji, m.in. poprzez zapewnienie im dostępności do budynków publicznych. W związku z powyższym, jest to również drugi wskaźnik delimitacyjny brany pod uwagę przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

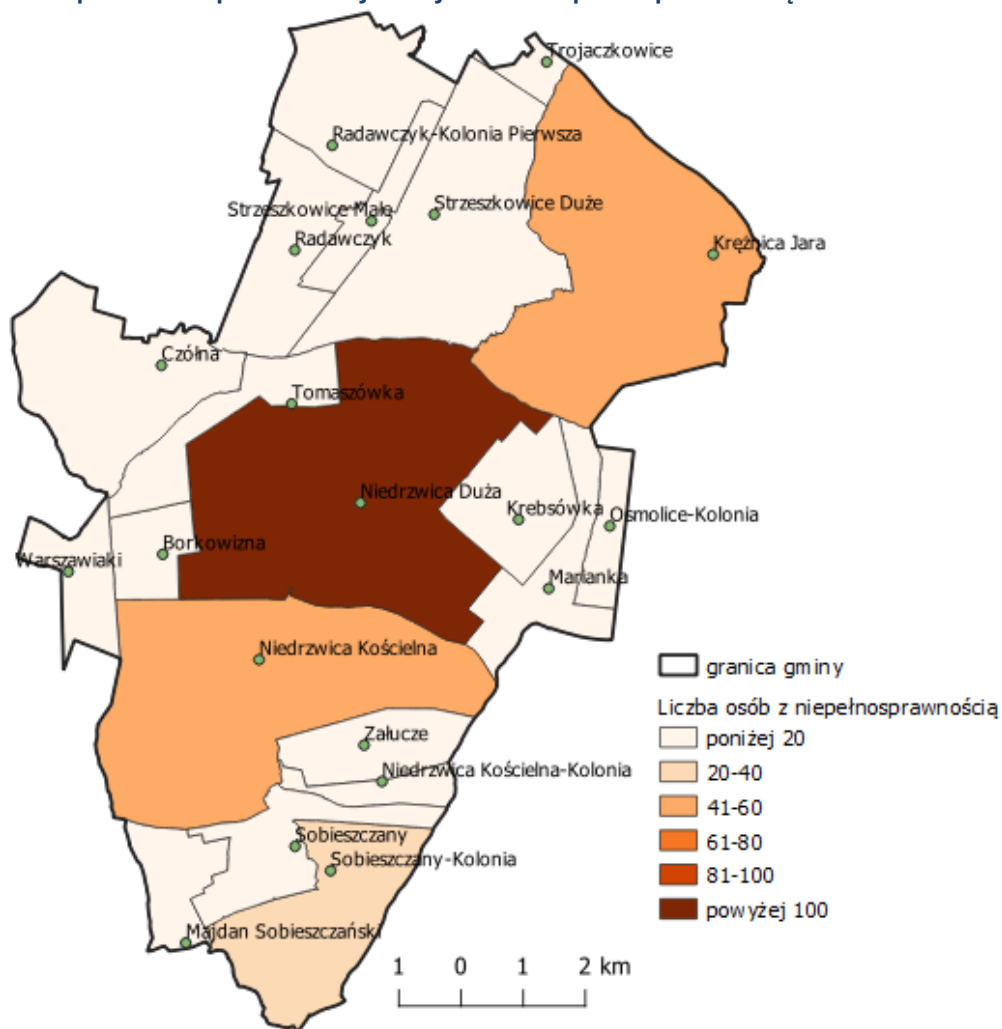
Na terenie gminy Niedzwica Duża, w latach 2019-2023 liczba osób z niepełnosprawnością wzrosła o 79 osób, osiągając w 2023 roku liczbę 337 osób. Najwięcej osób z orzeczeniem o niepełnosprawności zamieszkuje obszar miejscowości Niedzwica Duża – 115 osób, co w 2023 roku stanowiło ok. 34% wszystkich osób z niepełnosprawnością zamieszkujących teren gminy. W latach 2019-2023 największy wzrost liczby osób z niepełnosprawnością odnotowano w miejscowości Niedzwica Duża (+34 osoby) oraz w miejscowości Krężnica Jara (+18 osób).

Wykres 6. Zmiany liczby osób z niepełnosprawnością w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne

Mapa 2. Układ przestrzenny liczby osób z niepełnosprawnością w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne

Aby zagwarantować porównywalność danych przedstawionych na powyższej mapie, należy przedstawić je w zestawieniu do ogólnej liczby mieszkańców poszczególnych miejscowości. Dlatego też, jako wskaźnik delimitacyjny z zakresu osób z niepełnosprawnościami, wybrano procent osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących poszczególne miejscowości. Wartość wskaźnika dla całej Gminy Niedzwica Duża wynosi 2,64%. Zdecydowanie najmniejsza liczba osób z niepełnosprawnościami zamieszkuje miejscowości Radawczyk, Strzeszkowice Małe i Niedzwica Kościelna-Kolonia. W tym przypadku największe nagromadzenie problemu występuje w miejscowościach Osmolice-Kolonia, Krebsówka, Krężnica Jara.

Tabela 4. Procent osób z niepełnosprawnościami w poszczególnych miejscowościach w latach (2023)

Miejscowość	Procent osób z niepełnosprawnościami
Borkowizna	2,10%
Czółna	2,92%
Krebsówka	4,53%
Krężnica Jara	3,84%
Majdan Sobieszczański	2,34%
Marianka	1,68%
Niedzwica Duża	2,55%
Niedzwica Kościelna	3,26%

Niedzwica Kościelna -Kolonia	0,79%
Osmolice-Kolonia	4,67%
Radawczyk	0,85%
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	1,37%
Sobieszczany	2,95%
Sobieszczany-Kolonia	4,05%
Strzeszkowice Duże	1,87%
Strzeszkowice Małe	0,83%
Tomaszówka	3,64%
Trojaczkowice	2,94%
Warszawiaki	2,24%
Zatucze	3,22%
Gmina Niedzwica Duża	2,63%

Źródło: opracowanie własne

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

Do jej zadań należy wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem.

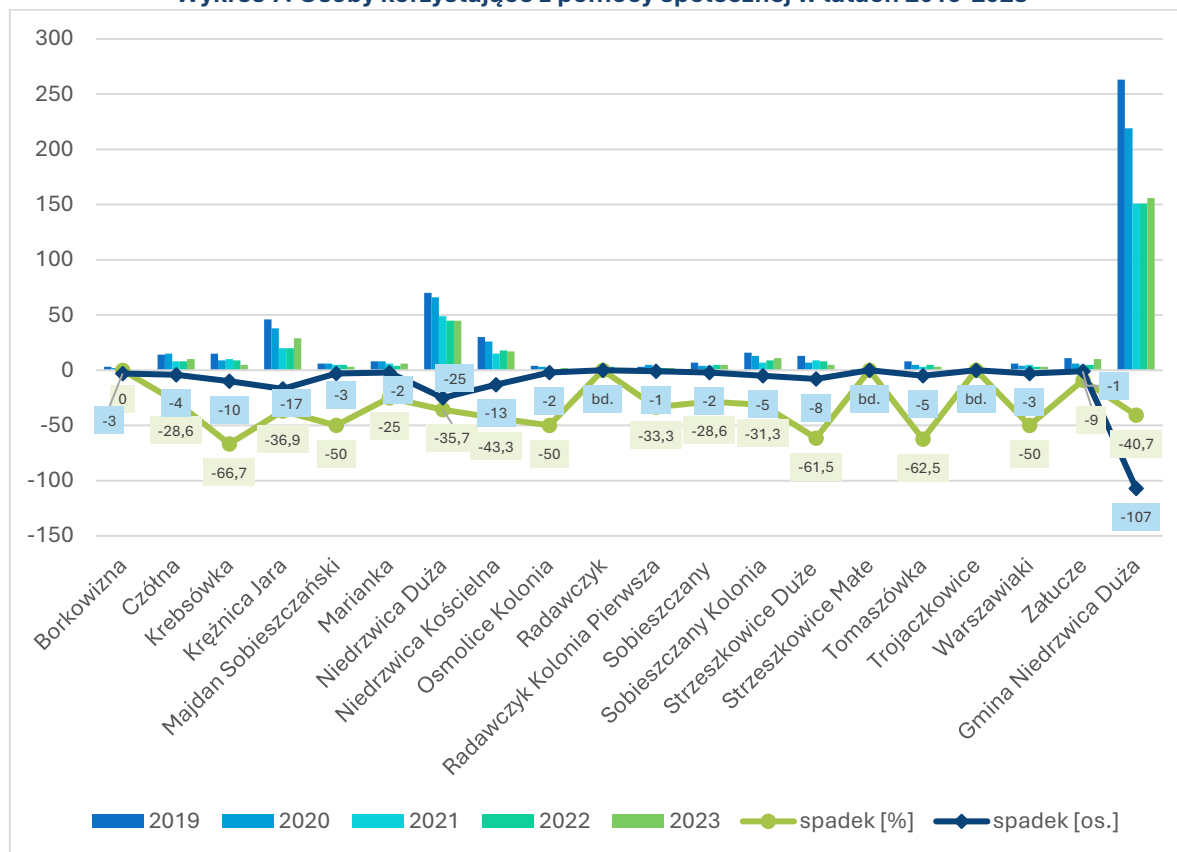
Pomoc społeczna może przyjmować formę pomocy finansowej, rzeczowej oraz usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

W Gminie Niedzwica Duża zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Niedzwicy Dużej (ul. Kraśnicka 51, 24-220 Niedzwica Duża), który jest jednostką organizacyjną Gminy Niedzwica Duża. Realizuje on zadania polegające m.in. na udzielaniu pomocy finansowej mieszkańcom gminy, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, także z przyczyn losowych. Ośrodek realizuje również zadania związane z przyznawaniem i wypłatą zasiłków rodzinnych i dodatków oraz zaliczek alimentacyjnych. Pracownicy placówki udzielają także zainteresowanym fachowych porad dotyczących sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych i wychodzenia z kryzysu.

Podstawową miarą skuteczności działań z zakresu pomocy społecznej jest liczba osób z niej korzystających. W 2023 roku z pomocy społecznej korzystało 156 osób, z czego 28,8% zamieszkiwało teren miejscowości Niedzwica Duża. Na przestrzeni lat 2019-2023 liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej uległa wyraźnemu spadkowi – o 40,7%. Największy procentowy spadek osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w miejscowości Krebsówka (-66,7%), zaś najmniejszy w miejscowości Zatucze (-9%). Na terenie gminy nie odnotowano wzrostu osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do roku 2019.

W przypadku dużych dysproporcji w liczbie osób korzystających z pomocy społecznej, należy przeanalizować ten wskaźnik nie tylko pod kątem zmian procentowych, ale również liczbowych. Stąd też największy spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w Niedzwicy Dużej (-25os.), zaś najmniejszy w miejscowościach Radawczyk Kolonia Pierwsza i Zatucze (po -1os.).

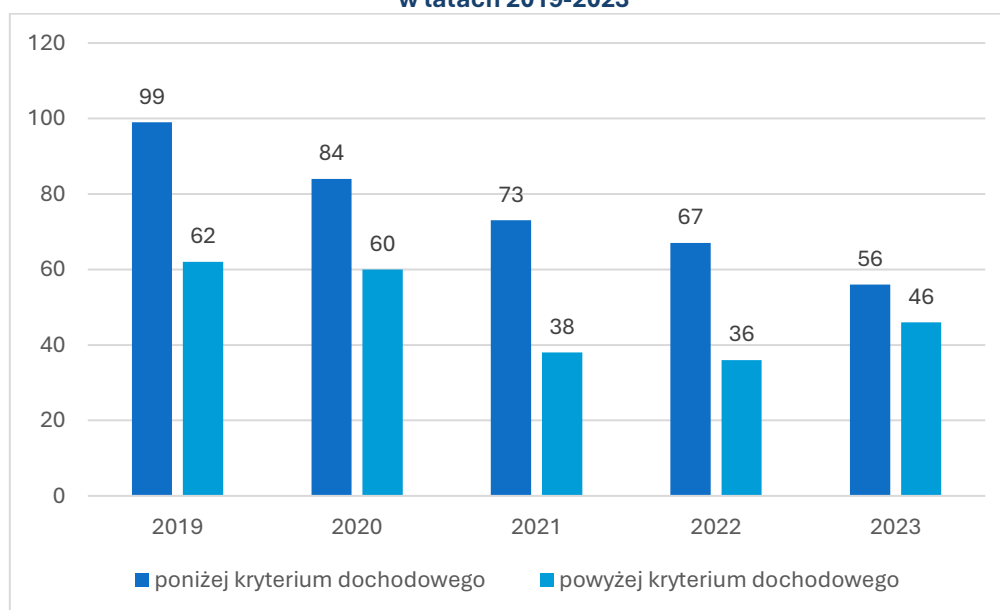
Wykres 7. Osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Niedzwica Duża

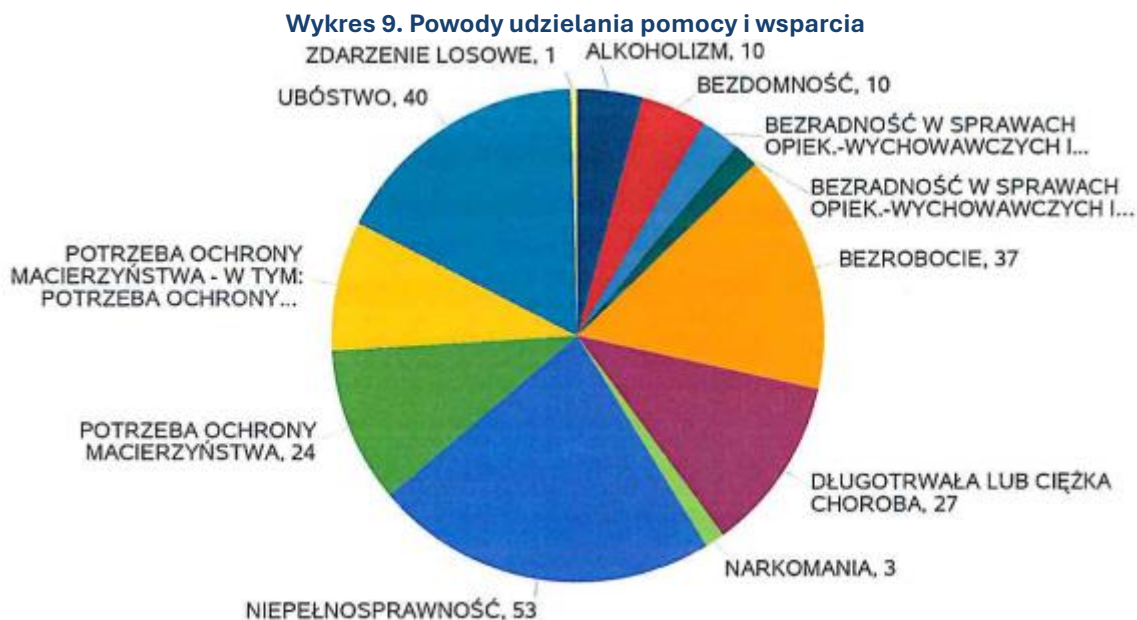
Jedną z form pomocy społecznej jest środowiskowa pomoc społeczna świadczona na terenie zamieszkania świadczeniobiorcy. W gminie Niedzwica Duża liczba gospodarstw domowych korzystających z tej formy pomocy stale spada. W 2023 ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 102 rodziny, przy czym 55% stanowiły gospodarstwa poniżej kryterium dochodowego.

Wykres 8. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

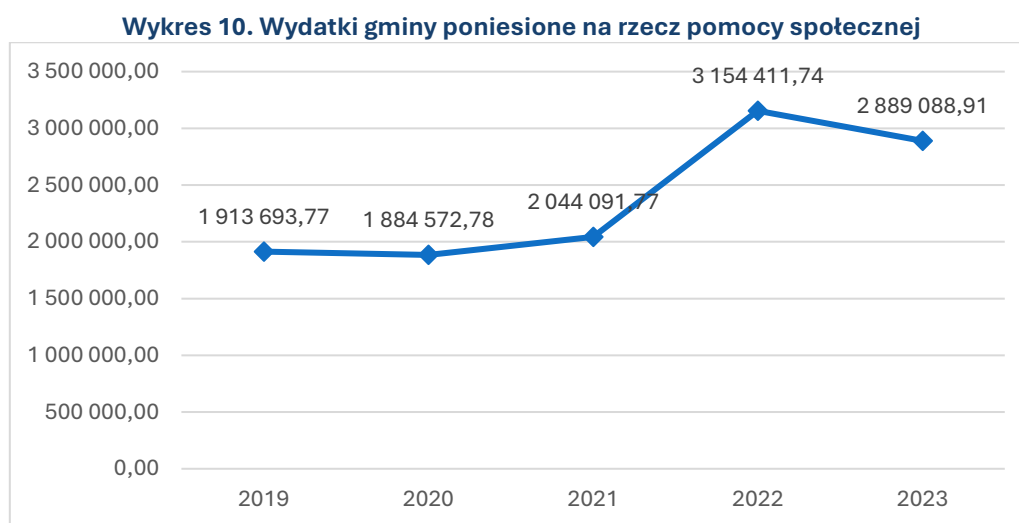
Równie ważne, co liczba osób i gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej są powody, dla których ta pomoc jest udzielana. Zgodnie z *Oceną zasobów pomocy społecznej gminy Niedzwica Duża za rok 2023*, do głównych przyczyn udzielania pomocy społecznej zaliczamy niepełnosprawność (53 rodziny), ubóstwo (40 rodzin), bezrobocie (37 rodzin) oraz długotrwałą lub ciężką chorobę (27 rodzin).

Źródło: *Ocena zasobów pomocy społecznej gminy Niedzwica Duża, 2023*

W tym miejscu warto zaznaczyć, iż spadek liczby beneficjentów korzystających z pomocy społecznej, który sam w sobie jest pozytywnym zjawiskiem, nie oznacza, że zapotrzebowanie na pomoc społeczną spada.

Biorąc pod uwagę wydatki poniesione na opiekę społeczną, można stwierdzić iż Gmina ponosi coraz większe koszty w sektorze pomocy społecznej. Jest to spowodowane między innymi rosnącą inflacją oraz wzrostem wysokości świadczeń socjalnych. W stosunku do roku 2019, w 2023 wydatki wzrosły o 51%, natomiast biorąc pod uwagę wzrost wydatków w roku 2022, kiedy to koszty udzielonej pomocy społecznej były największe, wydatki wzrosły o 64,8%.

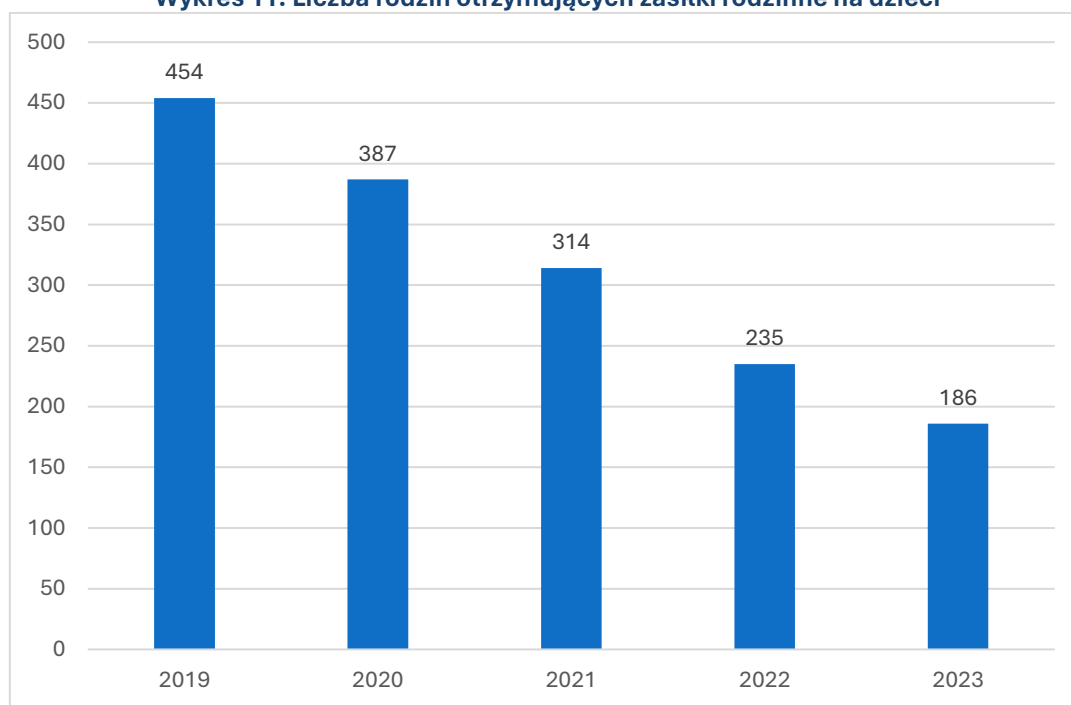

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podobnie, jak w przypadku danych przedstawionych dla beneficjentów pomocy społecznej i wydatków na nią poniesionych, liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci i koszt świadczeń udzielonych rodzinom jest niewspółmierny.

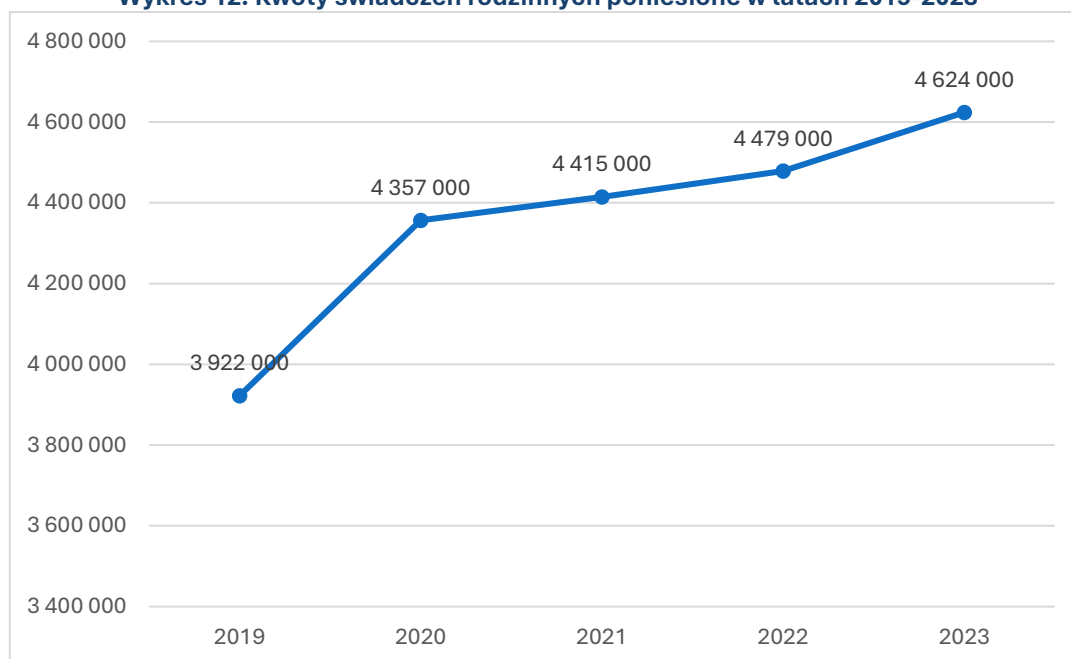
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych wykazuje tendencję spadkową – w 2023 roku z pomocy korzystało 186 rodzin, o 268 mniej niż w roku 2019. Z drugiej strony, koszt udzielenia wsparcia rodzinom wzrósł o 702 000 zł. Co jest również wynikiem inflacji i rosnącej wysokości świadczeń socjalnych przypadających na osobę.

Wykres 11. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 12. Kwoty świadczeń rodzinnych poniesione w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Bezpieczeństwo

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym zadaniem własnym gminy jest zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Państwowa Straż Pożarna, Pogotowie Ratunkowe, wspierane przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Za bezpieczeństwo mieszkańców gminy Niedzwica Duża odpowiadają przede wszystkim takie instytucje jak:

1. Posterunek Policji w Niedzwicy Dużej podlegający pod Komisariat Policji w Beżycach, ul. Krótka 14, 24-220 Niedzwica Duża
2. Ośrodki Zdrowia w Niedzwicy Dużej, Niedzwicy Kościelnej i Radawczyku.
3. Państwowa Straż Pożarna - Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza w Beżycach.
4. Ochotnicze Straże Pożarne.

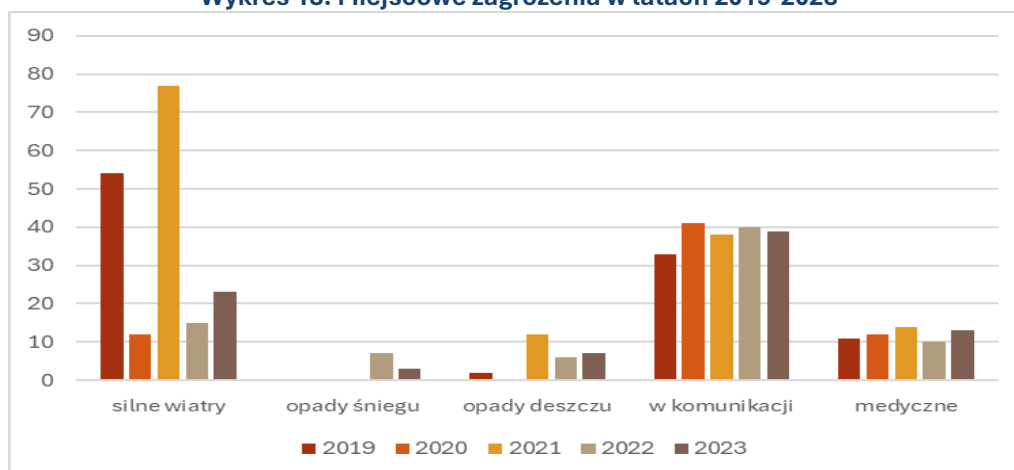
Ochotnicze Straże Pożarne są jednostkami ratowniczo-gaśniczymi, składającymi się z ochotników z danej społeczności, którzy poświęcają swój czas i energię na ochronę ludzi oraz mienia przed zagrożeniami pożarowymi i innymi sytuacjami kryzysowymi. Często to te jednostki są pierwszymi na miejscu zdarzenia, niosącymi pomoc mieszkańcom.

Na terenie gminy funkcjonuje osiem Ochotniczych Straży Pożarnych, z czego trzy należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Ochotnicze Straże Pożarne zlokalizowane są w Czótnach, Krężnicy Jarej, Mariance, Niedzwicy Dużej (KSRG), Niedzwicy Kościelnej (KSRG), Radawczyku, Sobieszczanach i Strzeszkowicach Dużych (KSRG).

O bezpieczeństwie gminy decydują głównie następujące czynniki: liczba i rodzaj miejscowych zagrożeń, liczba odnotowanych wykroczeń oraz liczba przeprowadzonych interwencji publicznych.

W 2023 roku na terenie gminy Niedzwica Duża odnotowano 90 miejscowych zagrożeń. Wśród nich najczęściej występowały zagrożenia należące do kategorii zdarzeń w komunikacji – 43,3% wszystkich zdarzeń. Do najrzadziej występujących zagrożeń zaliczamy zagrożenia wynikające z opadów śniegu i deszczu.

Wykres 13. Miejsowe zagrożenia w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

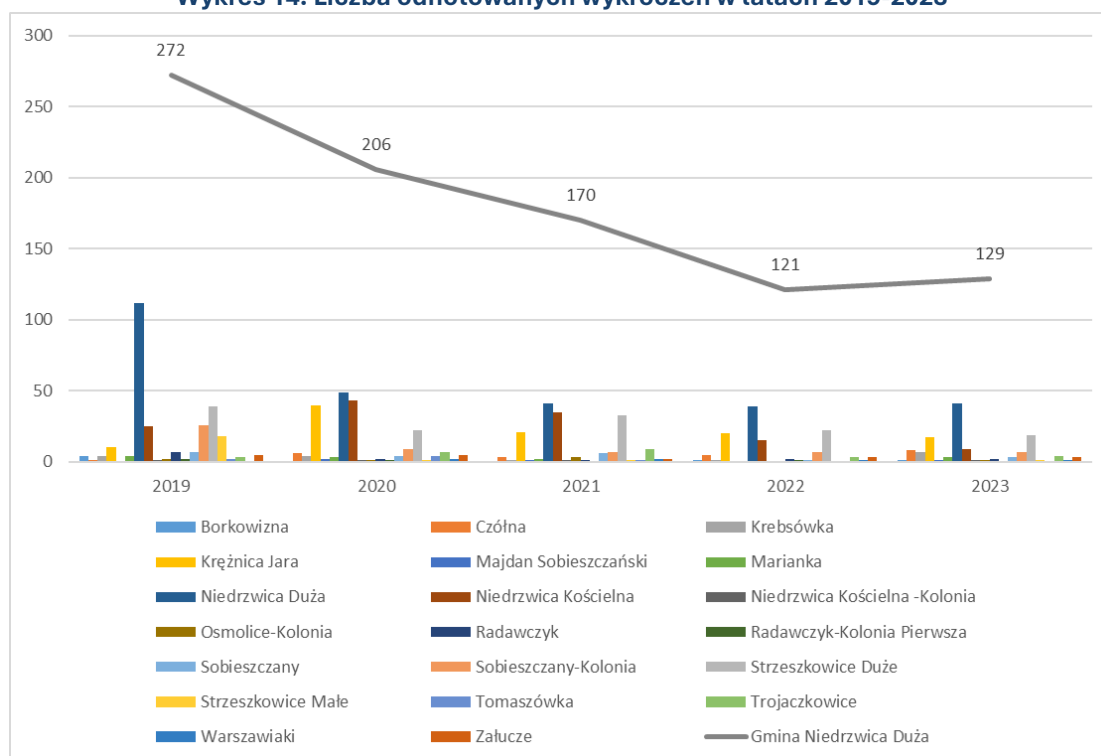
Liczba odnotowanych wykroczeń na terenie gminy Niedzwica Duża do 2022 roku wykazywała tendencję spadkową. W 2023 roku nastąpił niewielki wzrost liczby odnotowanych wykroczeń (+9 zdarzeń). Rozpatrując dane na przestrzeni ostatnich pięciu lat ogólna liczba wykroczeń spadła o 143 zdarzenia.

Biorąc pod uwagę dane dla poszczególnych miejscowości i ich poziom bezpieczeństwa, część z nich zanotowała w 2023 roku wzrost liczby wykroczeń w stosunku do roku początkowego. Do takich miejscowości należy obszar Czółten i Krężnicy Jarej.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców jest liczba przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe). Rozpatrując dane dla całej gminy możemy zauważyć, że liczba przeprowadzonych interwencji publicznych ulega silnym wahaniom. W 2023 roku liczba interwencji wyniosła 881.

Biorąc pod uwagę dane w podziale na miejscowości, spadek liczby wykroczeń w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowało jedynie sześć miejscowości – Niedzwica Kościelna, Niedzwica Kościelna Kolonia, Radawczyk Kolonia Pierwsza, Strzeszkowice Małe, Tomaszówka oraz Warszawski. Największy wzrost wykroczeń nastąpił w Niedzwicy Dużej (+64 wykroczenia w stosunku do ubiegłego roku).

Wykres 14. Liczba odnotowanych wykroczeń w latach 2019-2023

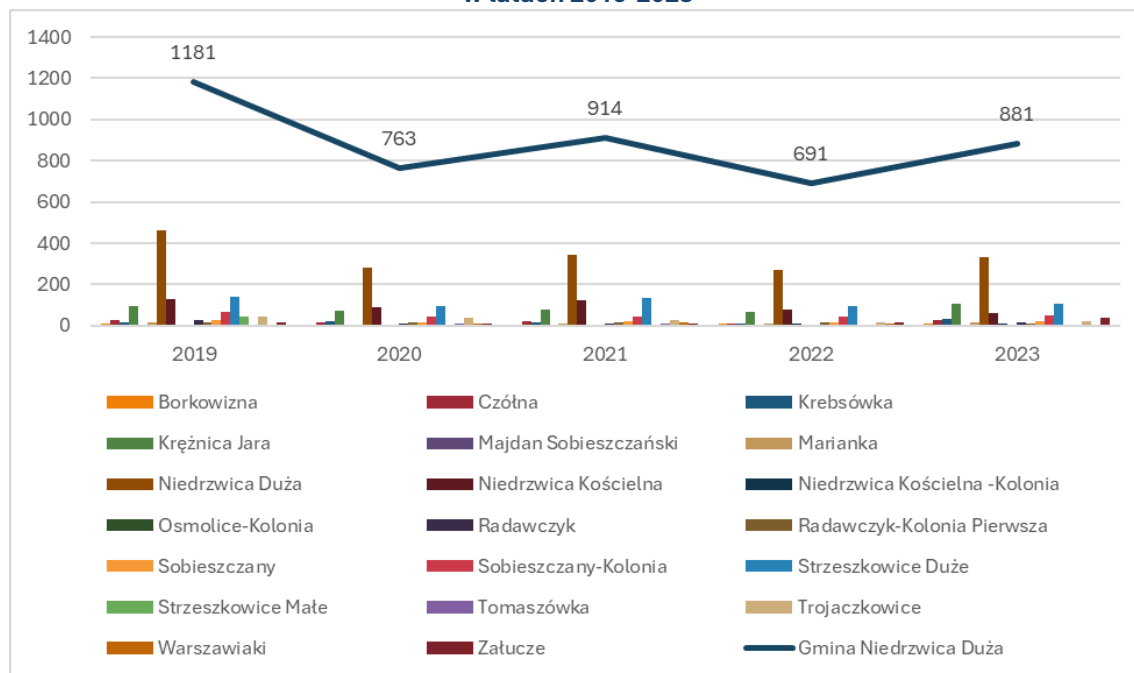

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych systemu SWD

W tym miejscu, warto poddać analizie procentowy udział liczby interwencji publicznych w poszczególnych miejscowościach gminy. Wskazanie obszarów o największym udziale przeprowadzonych interwencji pozwoli na wyodrębnienie obszarów o dużym stopniu nagromadzenia negatywnych zjawisk społecznych. Powyższy wskaźnik jest istotny dla wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, w związku z czym stanowi wskaźnik delimitacyjny.

Najwięcej interwencji publicznych przeprowadzono w miejscowościach: Nidrzewica Duża – 37,8%, Strzeszkowice Duże – 12,0% oraz Krężnica Jara – 11,8%. Najmniej interwencji, poniżej 1% wszystkich interwencji, odnotowano w obrębie następujących miejscowości: Majdan Sobieszczański (0,8%), Nidrzewica Kościelna Kolonia (0,9%), Osmolice Kolonia (0,6%), Radawczyk Kolonia Pierwsza (0,9%), Strzeszkowice Małe (0,6%), Tomaszówka (0,3%), Warszawski (0,8%).

Wykres 15. Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe) w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych systemu SWD

Aby umożliwić porównywalność poziomu występowania zjawisk negatywnych z zakresu bezpieczeństwa mieszkańców, jako wskaźnik delimitacyjny wskazano liczbę przeprowadzonych interwencji publicznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (2023). Tutaj najgorszą sytuację odnotowano w miejscowościach: Krebsówka, Nidrzewica Duża, Sobieszczany, Sobieszczany-Kolonia, Strzeszkowice Duże, Trojaczkiwice, Zatucze.

Tabela 5. Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (2023)

Miejscowość	Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (2023)
Borkowizna	6,99
Czótka	5,83
Krebsówka	12,83
Krężnica Jara	7,13
Majdan Sobieszczański	4,09
Marianka	6,72
Nidrzewica Duża	7,39
Nidrzewica Kościelna	4,37
Nidrzewica Kościelna - Kolonia	6,30
Osmolice-Kolonia	4,67
Radawczyk	6,84
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	3,65
Sobieszczany	8,44

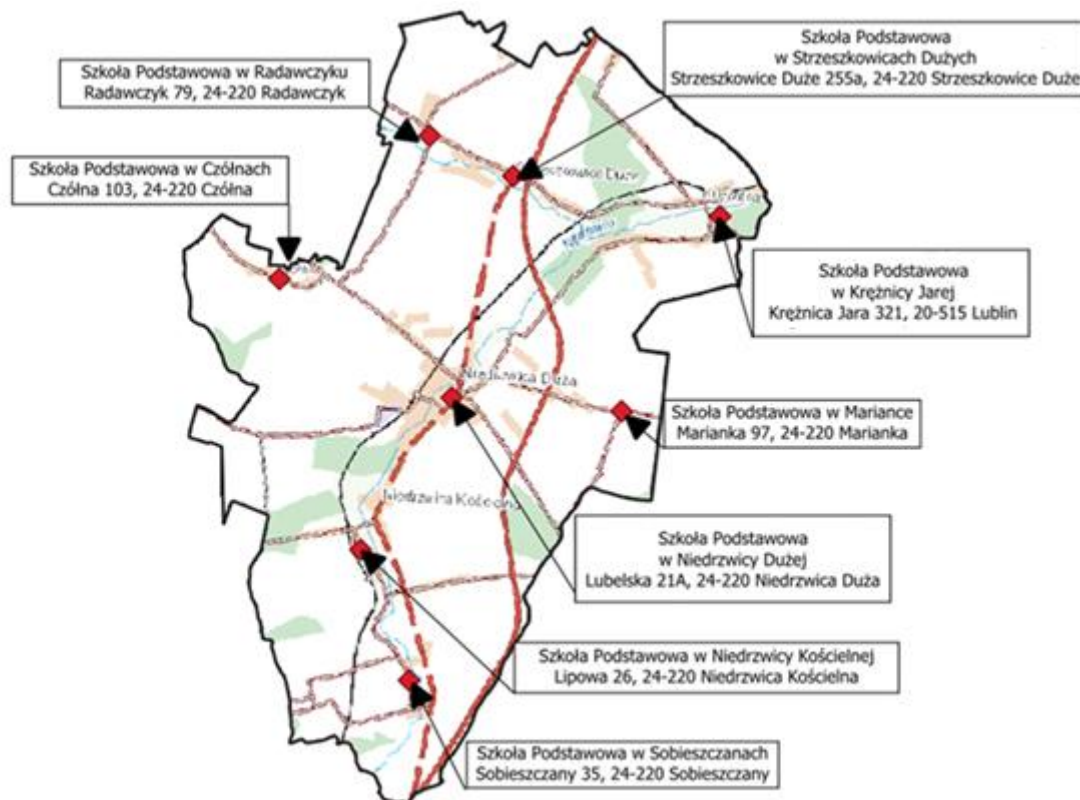
Sobieszczany-Kolonia	9,44
Strzeszkowice Duże	11,69
Strzeszkowice Małe	4,17
Tomaszówka	1,21
Trojaczkowice	22,55
Warszawiaki	5,22
Zatucze	11,58
Gmina Niedzwica Duża	7,36

Edukacja

Edukacja rozumiana jest jako ogół czynności i procesów mających na celu przekazywanie wiedzy oraz kształtowanie określonych cech i umiejętności społeczeństwa, w związku z czym ma ogromny wpływ na sferę społeczną gminy. Określenie poziomu nauczania w gminie pozwoli na analizę mocnych i słabych stron oraz potencjału społeczeństwa. Odpowiednio wysoki poziom nauczania procentuje w przyszłości, jest więc bardzo ważnym elementem kształtowania zasobów społeczeństwa.

Pierwszym obowiązkowym etapem nauczania jest nauczanie podstawowe realizowane przez samorząd gminny. Na terenie gminy Niedzwica Duża funkcjonuje osiem szkół podstawowych zlokalizowanych w Krężnicy Jarej, Niedzwicy Kościelnej, Niedzwicy Dużej, Sobieszczanach, Strzeszkowicach Dużych, Czółnach, Mariance, Radawczyku.

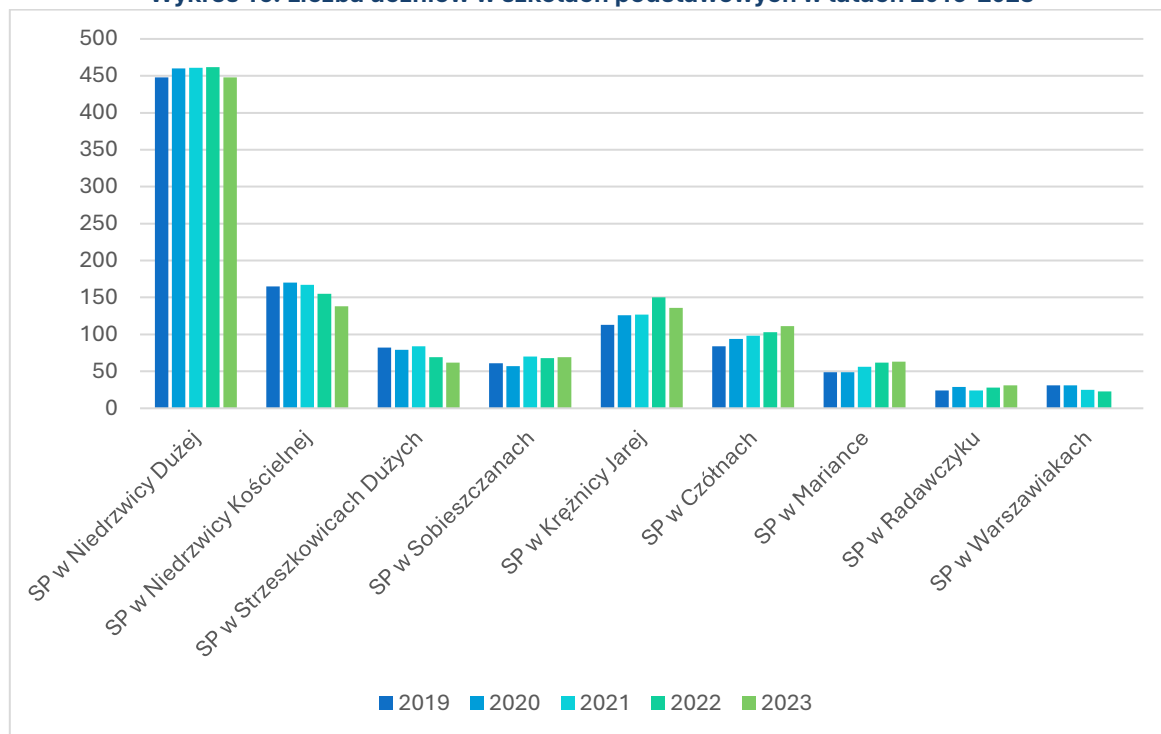
Mapa 3. Lokalizacja szkół podstawowych na terenie gminy Niedzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

Liczba uczniów szkół podstawowych do 2022 roku sukcesywnie wzrastała. W 2023 roku nastąpił gwałtowny spadek osób uczęszczających do placówek szkół podstawowych. Liczba uczniów w stosunku do roku ubiegłego zmniejszyła się o 62 osoby.

Wykres 16. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w latach 2019-2023

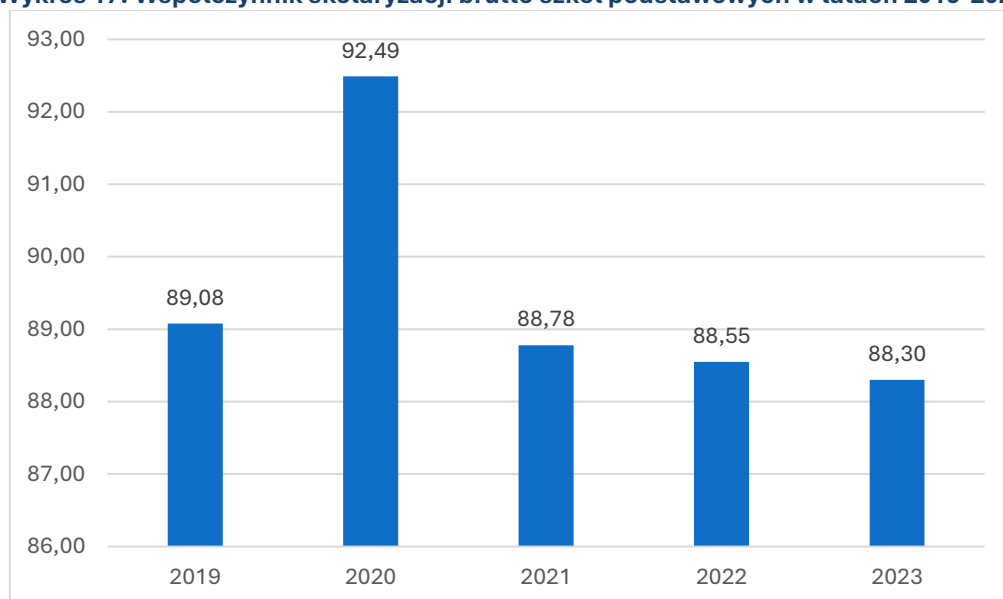

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Poziom edukacji może być mierzony również za pomocą współczynnika skolaryzacji. Skolaryzacja brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Opierając się na danych przedstawionych przez Główny Urząd Statystyczny, można zauważyć, iż najwyższy poziom skolaryzacji szkół podstawowych odnotowano w 2020 roku – 92,5%. Po 2020 roku współczynnik skolaryzacji znacząco spadł osiągając wartość 88,8%. Dalszy spadek skolaryzacji utrzymuje się na poziomie -0,2 p.p./rok.

Wykres 17. Współczynnik skolaryzacji brutto szkół podstawowych w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Poziom kształcenia może być mierzony również przy pomocy średnich wyników egzaminów ósmoklasisty. Analizując wyniki z egzaminów ósmoklasisty w podziale na placówki, możemy określić pośrednio, że dzieci zamieszkujące określone miejscowości mogą posiadać gorsze warunki do nauki (np. rodzinne, materialne czy też mieszkaniowe), które mogą skutkować osiąganiem gorszych wyników w nauczaniu, w tym także gorszych wyników na egzaminach na zakończenie ósmej klasy.

Może to również świadczyć o występowaniu innych negatywnych czynników społecznych, wpływających na efektywność kształcenia, np. sytuacja finansowa rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunku do nauki, współpraca rodziców ze szkołą.

Szkołą Podstawową, która osiąga wyniki poniżej średniej dla Gminy Niedzwica Duża jest Szkoła Podstawowa w Sobieszczanach, wyjątek stanowi egzamin z języka polskiego w 2022 i 2023 roku. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w Szkole Podstawowej w Czótnach również nie przedstawiają się obiecująco. Większość uczniów tej szkoły w latach 2019-2023 osiągnęła wyniki poniżej średniej gminnej, co przy relatywnie małej liczbie uczniów jest zjawiskiem niekorzystnym.

Wykres 18. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Aktywność społeczna

Aktywność społeczna to dobrowolne działanie na rzecz określonej grupy lub środowiska: swojego lub zewnętrznego. W wymiarze lokalnym może obejmować różnorodne działania – od kształtowania relacji z władzami samorządowymi, przez udział w wyborach, konsultacjach społecznych, działaniach na rzecz potrzebujących wsparcia, po aktywny udział w organizacjach pozarządowych.

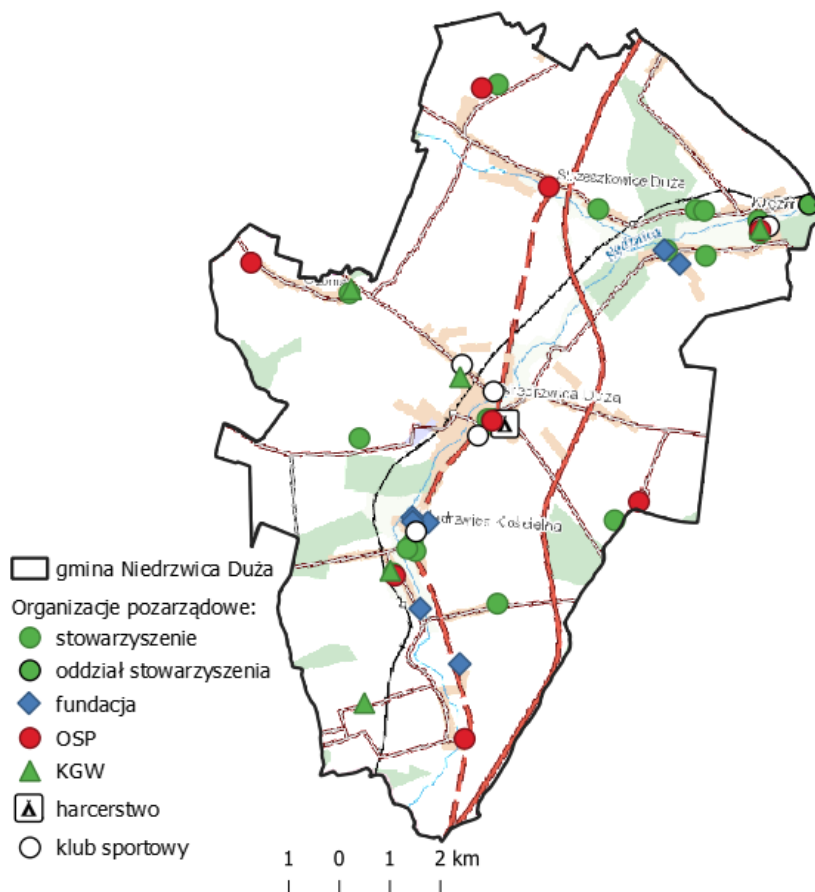
Zaangażowanie społeczności lokalnej w różnego rodzaju inicjatywach i organizacjach ma wpływ na jej rozwój, a tym samym na potencjał do dokonywania zmian w obszarach zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.

Spółeczność gminy Niedzwica Duża swoją aktywność i zdolność do samoorganizacji oraz określania i osiągania wyznaczonych celów przejawia dzięki aktywnemu uczestnictwu w organizacjach pozarządowych, które we współpracy z samorządem lokalnym pozwalają skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców oraz umożliwiają odciążać sektor publiczny w realizacji jego zadań.

Na terenie gminy działa 51 organizacji pozarządowych. Są to przede wszystkim jednostki ochotniczej straży pożarnej, koła gospodyń wiejskich, organizacje sportowe, edukacyjne oraz społeczno-kulturalne.

Patrząc na rozmieszczenie organizacji pozarządowych można zauważyć trzy sołectwa, w obrębie których aktywność społeczna jest na wysokim poziomie. Są to Niedzwica Duża, Niedzwica Kościelna oraz Krężnica Jara. Mieszkańcy tych miejscowości mają zapewniony dostęp do różnych form włączających i aktywizujących, z których można korzystać niezależnie od wieku i stanu zdrowia. Pozostałe tereny charakteryzują się niewielkim lokalizacyjnym natężeniem form działalności pozarządowej, co może wpływać na poziom zaangażowania mieszkańców w kształtowanie przestrzeni i rozwój społeczny.

Mapa 4. Rozmieszczenie organizacji pozarządowych na terenie gminy Niedzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

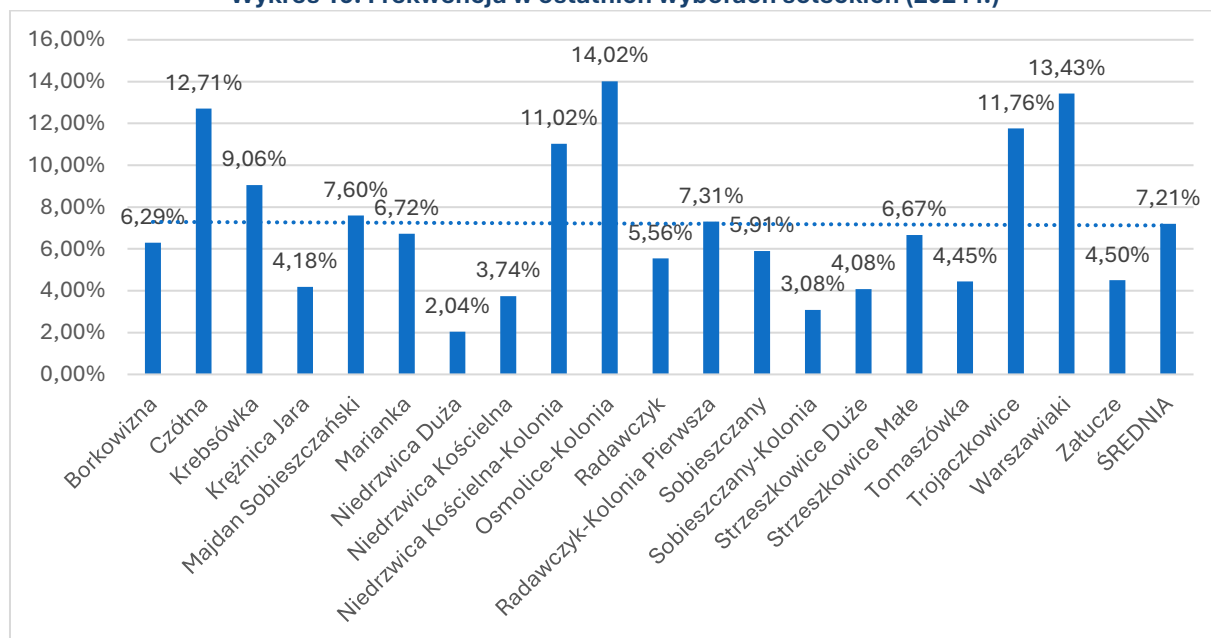
Podstawowym miernikiem aktywności obywatelskiej na poziomie lokalnym jest udział w wyborach sołeckich, na których mieszkańcy wybierają swoich przedstawicieli. W ten sposób można zmierzyć stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w zarządzaniu gminą oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w środowisku lokalnym. Analiza

frekwencji na zebraniach sołeckich może wskazywać na jakich obszarach istnieje ryzyko wystąpienia problemu niskiego kapitału społecznego.

Wybory sołeckie pozwalają również zobrazować dysproporcje, jakie zachodzą w procesie aktywności społecznej. Wartości procentowe wskaźnika w poszczególnych sołectwach uzyskano poprzez podzielenie liczby osób uprawnionych do głosowania przez liczbę osób faktycznie głosujących. Aktywność społeczna jest istotnym elementem kształtowania społeczeństwa, w związku z czym stanowi czwarty wskaźnik delimitacyjny obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Średnia frekwencja dla wyborów sołeckich w Gminie Niedzwica Duża w 2024 roku wynosi 7,21 %. Wskaźnik powyżej średniej dla gminy zanotowano w miejscowościach: Czółna, Krebsówka, Majdan Sobieszczański, Niedzwica Kościelna-Kolonia, Osmolice Kolonia, Radawczyk-Kolonia Pierwsza, Trojaczkowice i Warszawiaki. Jednak większość miejscowości odnotowało wynik poniżej średniej, tj.: Borkowizna, Krężnica Jara, Marianka, Niedzwica Duża, Niedzwica Kościelna, Radawczyk, Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia, Strzeszkowice Duże, Strzeszkowice Małe, Tomaszówka i Załucze.

Wykres 19. Frekwencja w ostatnich wyborach sołeckich (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Bezrobocie

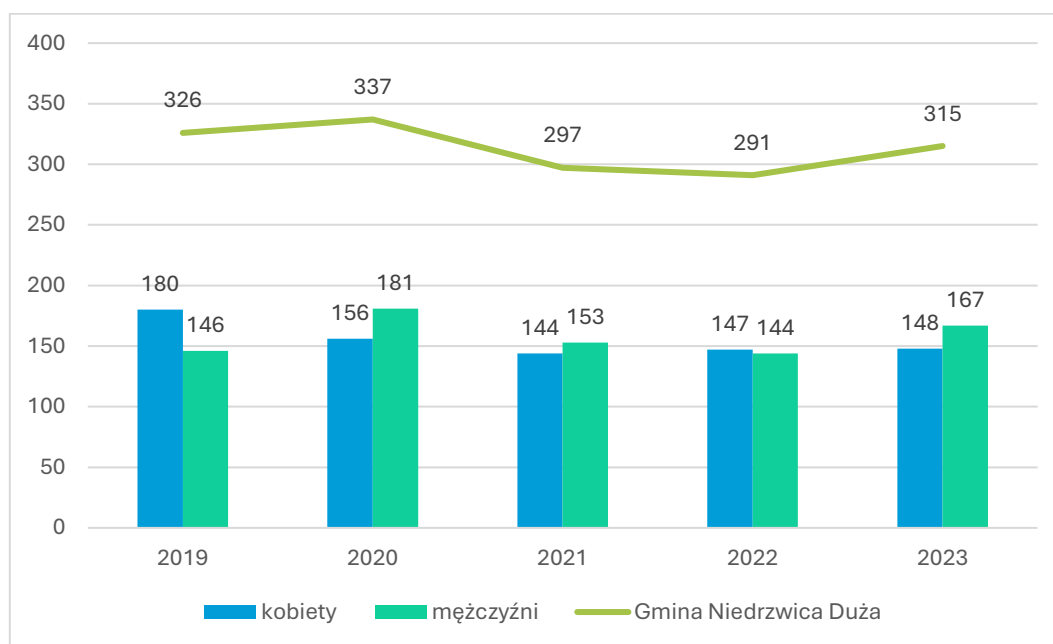
Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, w obrębie sfery społecznej do elementów wskazujących na zagrożenie ryzykiem kryzysu jest wzrost liczby osób bezrobotnych. Bezrobocie to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Długotrwały brak stałego wynagrodzenia może powodować szereg problemów społecznych, w tym uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej. Inne problemy jakie rodzi bezrobocie to negatywny wpływ na kondycję psychofizyczną społeczeństwa, pogłębiająca się izolacja społeczna osób pozostających bez pracy oraz spadek ich aktywności społecznej. Problem bezrobocia może być ściśle powiązany z problemem ubóstwa. Można wręcz powiedzieć, że bardzo często ubóstwo jest spowodowane właśnie bezrobociem. Wysoki udział osób bezrobotnych wpływa niekorzystnie nie tylko na sferę społeczną, ale również obniża potencjał

gospodarczy gminy. Stopa bezrobocia i stan gospodarki są ze sobą ściśle powiązane. Stopa bezrobocia przede wszystkim hamuje jej rozwój, w konsekwencji czego prowadzi do wzrostu poziomu inflacji, czyli spadku wartości pieniądza.

Z uwagi na powyższe, wskaźnik udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności ogółem stanowić będzie piąty wskaźnik delimitacyjny.

Liczba osób bezrobotnych w gminie Niedzwica Duża nie wykazuje stałej tendencji. W 2023 roku bezrobotnych pozostawało 315 osób, z czego 167 osób stanowili mężczyźni. W stosunku do roku ubiegłego liczba osób bezrobotnych wzrosła o 24 osoby, co stanowi 8,2%.

Wykres 20. Liczba osób bezrobotnych w gminie Niedzwica Duża w latach 2019-2023

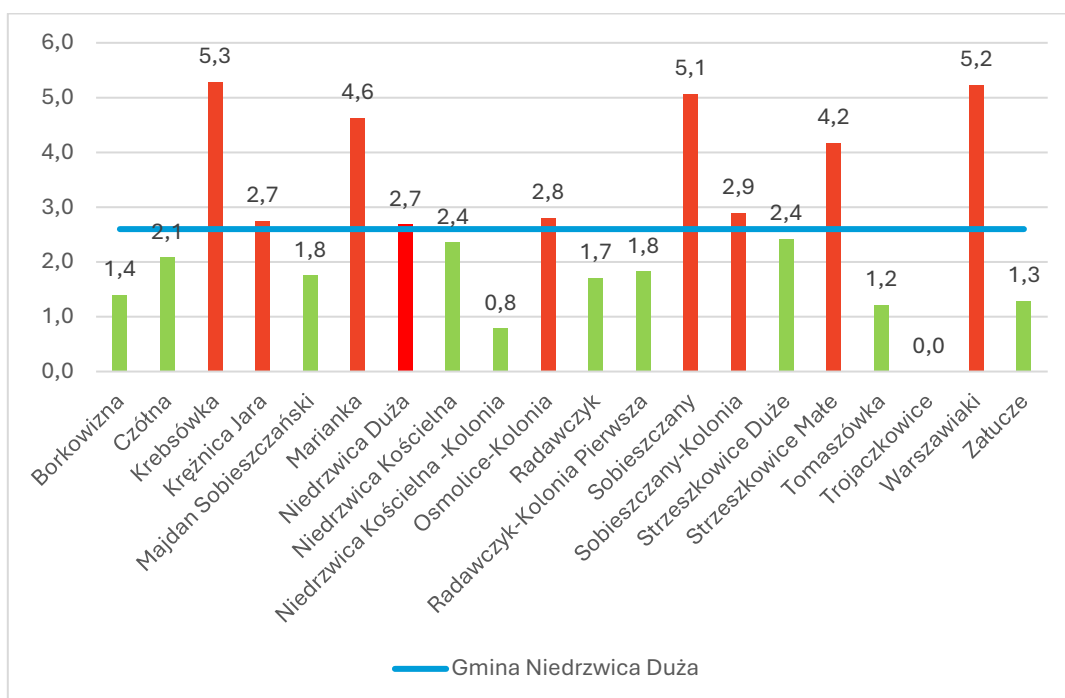

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Średnia wartość wskaźnika udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności ogółem dla gminy Niedzwica Duża wynosi 2,63%. Wśród miejscowości, w których odnotowano przekroczenia względem średniej, należy wskazać: Krebsówkę, Krężnicę Jarą, Mariankę, Niedzwicę Dużą, Osmolice-Kolonia, Sobieszczany, Sobieszczany-Kolonia, Strzeszkowice Małe oraz Warszawiaki. Do miejscowości z wartością wskaźnika poniżej średniej możemy zaliczyć następujące miejscowości: Borkowizna, Czółna, Majdan Sobieszczański, Niedzwica Kościelna, Niedzwica Kościelna Kolonia, Radawczyk, Radawczyk Kolonia Pierwsza, Strzeszkowice Duże, Tomaszówka oraz Zatulce. Należy również zaznaczyć, że w miejscowości Trojaczkowice nie odnotowano w 2023 roku osób bezrobotnych.

Szczególnie duży udział osób bezrobotnych w liczbie ludności widoczny jest w Krebsówce (5,6%), Warszawiakach (5,2%) oraz Sobieszczanach (5,1%). Problem bezrobocia rozpatrywany pod kątem liczby osób dotkniętych bezrobociem skoncentrowany jest przede wszystkim w miejscowości Niedzwica Duża. W 2023 roku na jej terenie zamieszkiwało 121 osób bezrobotnych, co stanowi 38,4% ogółu bezrobotnych w gminie.

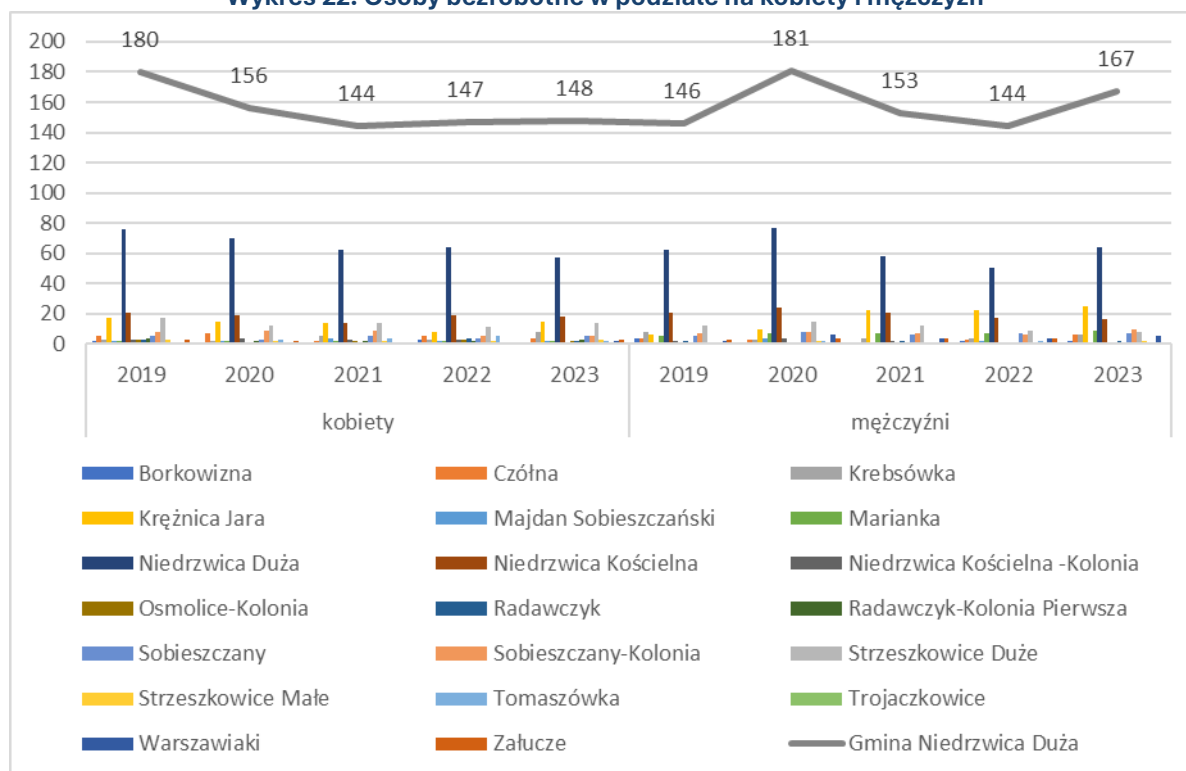
Wykres 21. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w podziale na miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy, Filia w Bełżycach

Rozpatrując problem bezrobocia, warto przyrzeć się jaki procent bezrobotnych ogółem stanowią kobiety. Liczba bezrobotnych kobiet w latach 2019-2021 wykazywała tendencję spadkową, natomiast od 2021 roku liczba bezrobotnych kobiet ulega drobnym wahaniom i oscyluje w granicach 144-148 osób. Zdecydowanie bardziej dynamiczna sytuacja przedstawia się wśród mężczyzn pozostających bez pracy – liczba osób bezrobotnych w latach 2019-2023 ulegała ciągłym wahaniom oscylującym w granicach od 144 do 181 osób.

Wykres 22. Osoby bezrobotne w podziale na kobiety i mężczyzn

Analiza uwarunkowań gospodarczych

Diagnoza obszaru gospodarczego stanowi jeden z elementów wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Głównym czynnikiem warunkującym wzrost i rozwój gospodarczy oraz dobrobyt społeczeństwa jest poziom przedsiębiorczości mieszkańców. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich może rozwiązać wiele wyzwań, takich jak bezrobocie, niskie dochody, czy ubóstwo.

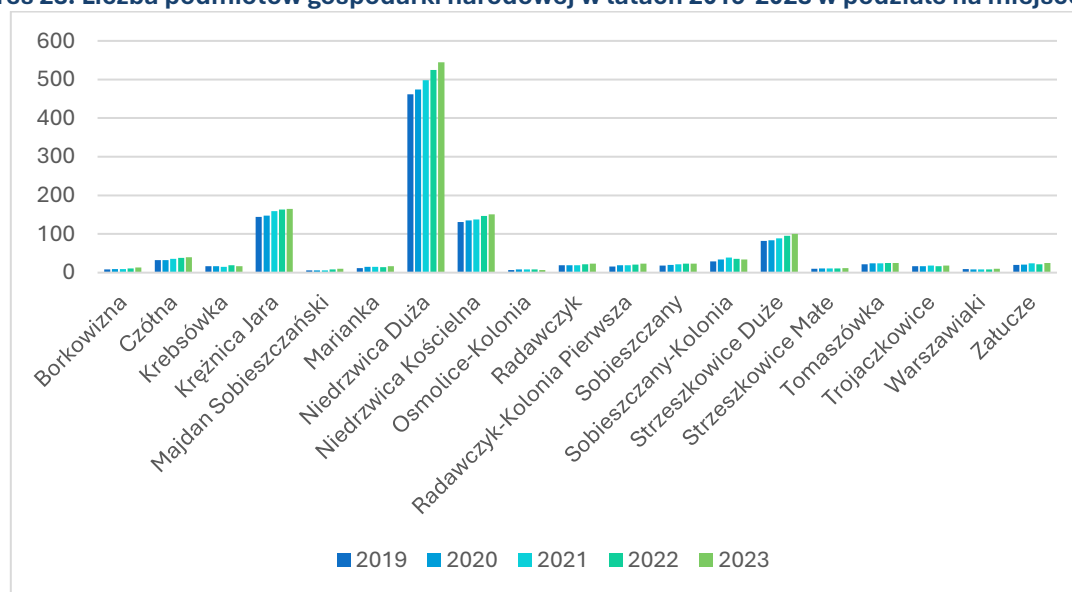
Przedsiębiorczość

Poziom przedsiębiorczości w gminach można określić za pomocą następujących wskaźników: struktury przedsiębiorstw, liczby przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG, liczby podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2019-2023 wykazywała tendencje wzrostową. W 2023 roku zarejestrowanych było w sumie 1 258 podmiotów. Najwięcej podmiotów zlokalizowanych jest w obrębie miejscowości Niedzwica Duża, z kolei najmniej na terenie Osmolic-Kolonii, Majdanu Sobieszczańskiego, Warszawiaków.

Udział podmiotów gospodarki narodowej w miejscowościach w stosunku do liczby podmiotów gospodarki narodowej ogółem stanowi podstawowy wskaźnik obrazujący poziom przedsiębiorczości gminy w podziale na jednostki pomocnicze. W związku z powyższym, wskaźnik ten będzie podstawą do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji gminy Niedzwica Duża.

Wykres 23. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w latach 2019-2023 w podziale na miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podmioty gospodarki narodowej zlokalizowane w miejscowości Niedzwica Duża stanowią 43,3% podmiotów gospodarki narodowej gminy Niedzwica Duża. Oznacza to, że teren miejscowości jest atrakcyjny pod względem lokalizowania podmiotów gospodarki, z drugiej strony wysokie natężenie podmiotów gospodarczych w centrum gminy, będącego również terenem podstawowych usług mieszkańców może prowadzić do zbyt dużej eksploatacji terenów i wzrastania dysproporcji pomiędzy centralnymi terenami gminy a jej peryferiami. Miejscowość ta jest również największą miejscowością w całej gminie. Znacząco przewyższającą swoją

powierzchnią większość z pozostałych miejscowości. Ten fakt, również ma wpływ na występującą tutaj liczbę podmiotów gospodarki narodowej.

Dlatego też należy przeanalizować wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2023 roku. W tym przypadku możemy zaobserwować, że najwyższe wartości odnotowują miejscowości: Krężnica Jara, Niedzwica Duża, Radawczyk-Kolonia Pierwsza, Strzeszkowice Duże, Strzeszkowice Małe, Tomaszówka, Trojaczkowice. Najgorzej pod kątem liczby podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców, prezentują się natomiast: Krebsówka, Majdan Sobieszczański, Osmolice-Kolonia, Sobieszczany-Kolonia.

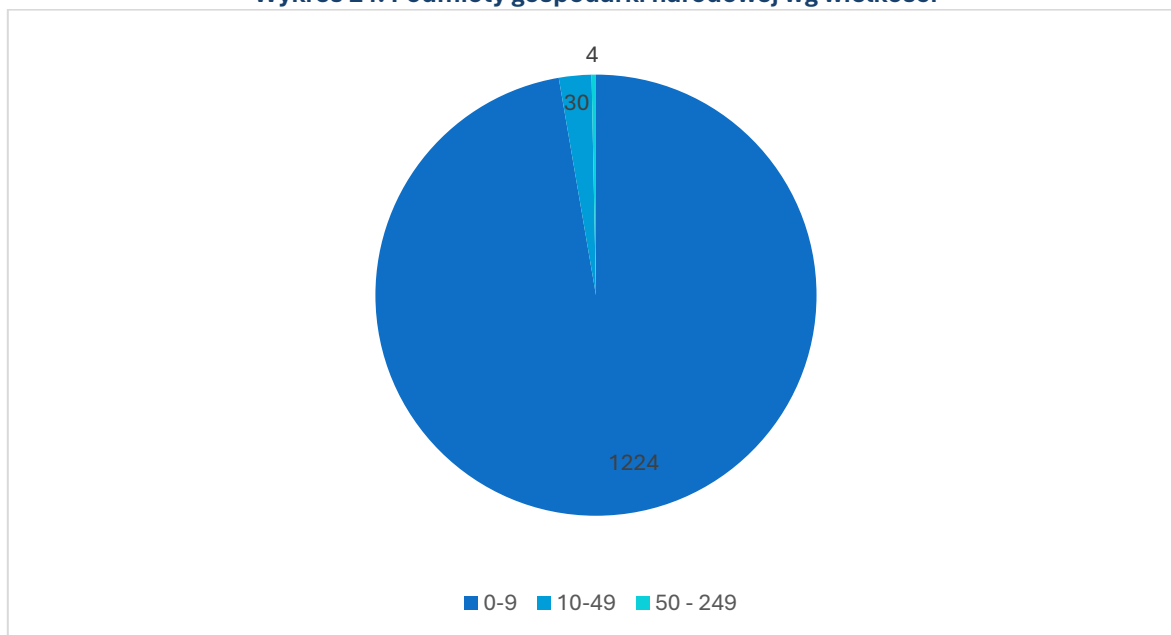
Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w miejscowościach w przeliczeniu na 100 mieszkańców (2023)

Miejscowość	Udział procentowy podmiotów gospodarki narodowej
Borkowizna	9,09
Czótka	8,33
Krebsówka	6,42
Krężnica Jara	11,31
Majdan Sobieszczański	5,85
Marianka	7,14
Niedzwica Duża	12,10
Niedzwica Kościelna	9,62
Niedzwica Kościelna Kolonia	0
Osmolice-Kolonia	6,54
Radawczyk	9,83
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	10,50
Sobieszczany	9,70
Sobieszczany-Kolonia	6,55
Strzeszkowice Duże	11,03
Strzeszkowice Małe	10,00
Tomaszówka	10,12
Trojaczkowice	17,65
Warszawiaki	7,46
Zatucie	8,04
Średnia w Gminie Niedzwica Duża	8,86

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Wpływ na poziom przedsiębiorczości ma nie tylko liczba podmiotów, ale również ich wielkość. Podmioty gospodarki narodowej możemy podzielić według ich wielkości zgodnie z liczbą zatrudnionych osób. Na terenie gminy Niedzwica Duża największy udział wśród zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów mają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. W 2023 było ich 1224 i stanowiły one 97,3% wszystkich podmiotów. Przedsiębiorstw małych, tj. zatrudniających od 10 do 49 osób jest w gminie 30. Natomiast tylko 4 podmioty, będące średnimi przedsiębiorstwami zatrudnia powyżej 50 osób.

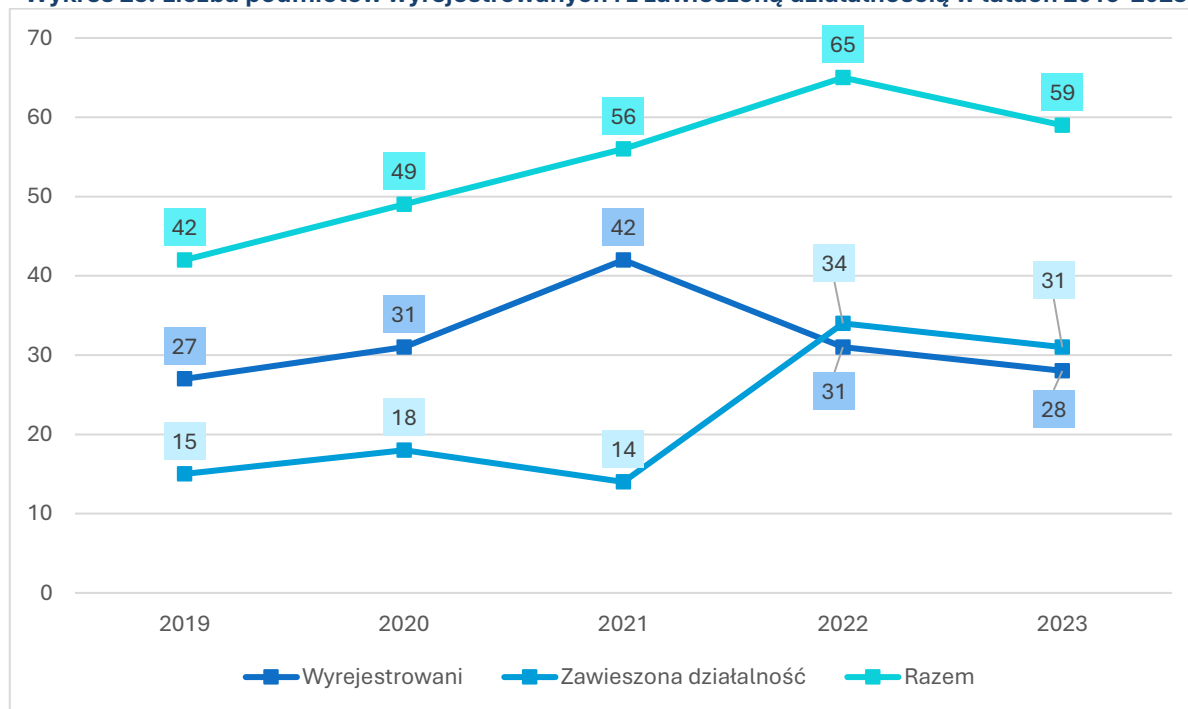
Wykres 24. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Kolejnym czynnikiem warunkującym poziom przedsiębiorczości jest liczba podmiotów wyrejestrowanych i podmiotów z zawieszoną działalnością. W latach 2019-2022 zauważalny jest stały wzrost podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością razem. Do 2021 roku liczba wyrejestrowanych podmiotów przeważała nad liczbą podmiotów z zawieszoną działalnością, natomiast w kolejnych latach, pomimo niewielkich różnic, to działalności zawieszone stanowią większą część tego wskaźnika.

Wykres 25. Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Analiza uwarunkowań środowiskowych

Diagnoza obszaru środowiskowego stanowi jeden z elementów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska naturalnego, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Jakość środowiska

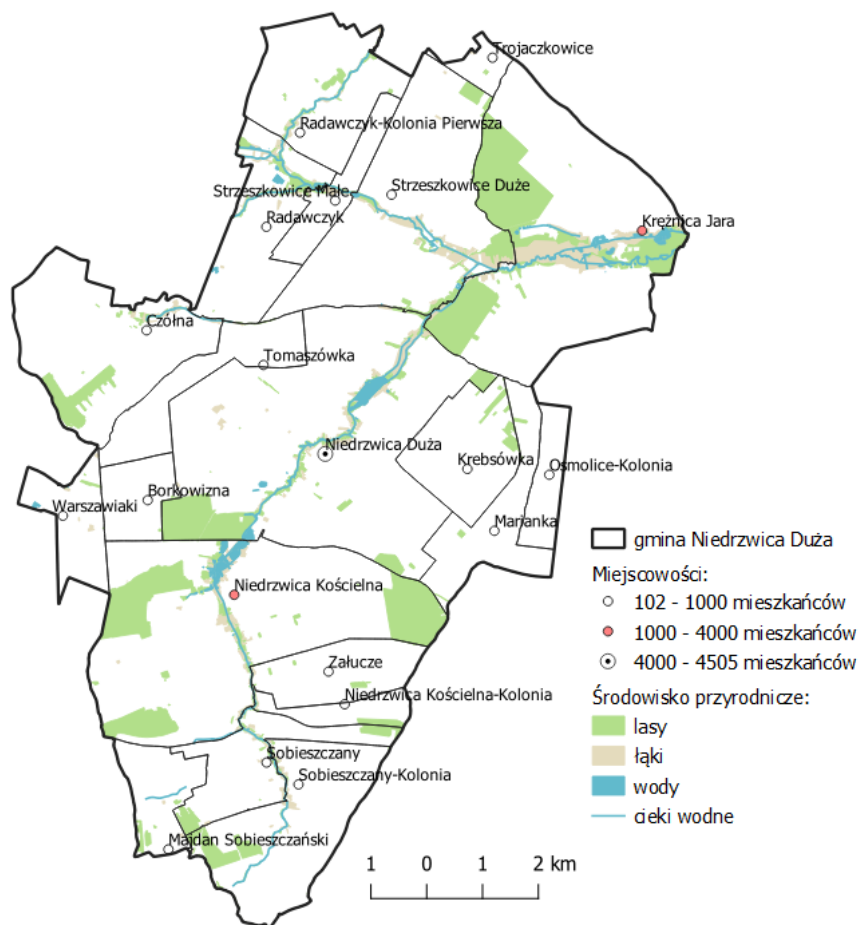
Wskaźnikami jakości środowiska są np. stan czystości atmosfery, hydrosfery, gleby, dostępność i zasobność w wodę, stan i powierzchnia lasów. Zanieczyszczenie środowiska jest kluczowym zagrożeniem dla codziennego zdrowia i samopoczucia mieszkańców gminy, w związku z czym może realnie oddziaływać na kształtowanie sfery społecznej i gospodarczej gminy.

Uwarunkowania naturalne

Obszary przyrodnicze w gminie Niedzwica Duża usytuowane są w dość dużym rozproszeniu. Tereny zielone znajdują się w większości na jej peryferiach i składają się głównie z terenów leśnych i zadrzewionych. Lasy zajmują powierzchnię 874,28 ha, co stanowi 8,19% powierzchni gminy.

Przez gminę Niedzwica przepływają trzy rzeki: Nędznica, Ciemięga oraz Krężniczanka. Rzeką Nędznica jest najdłuższą rzeką gminy, tworzącą jej główną oś przyrodniczą. Przebiega na linii północny-wschód – południowy-zachód a jej długość wynosi ok. 17 km.

Mapa 5. Środowisko naturalne gminy Niedzwica Duża

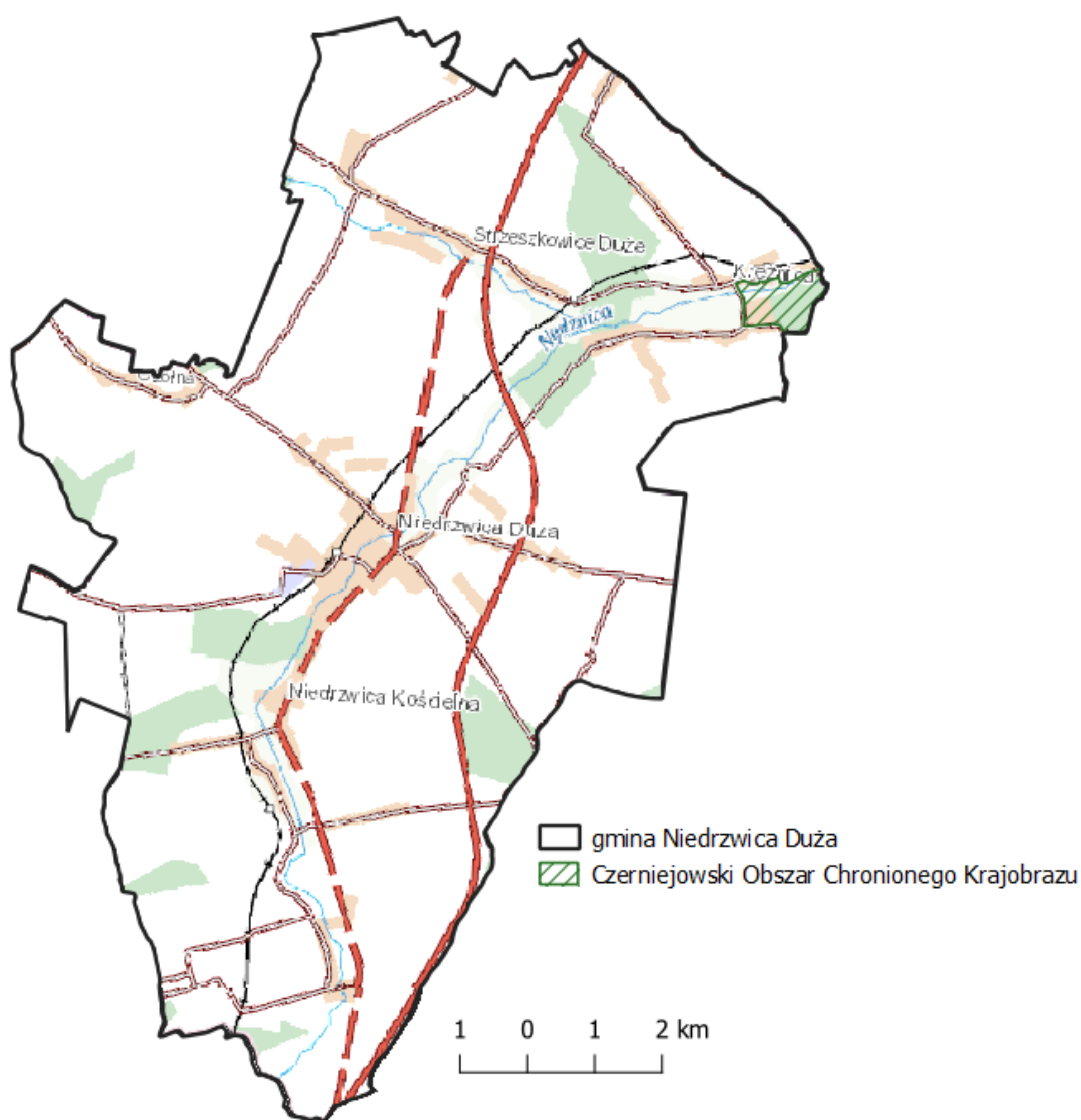
Źródło: opracowanie własne

Obszary chronione

Obszary chronione choć mogą wydawać się przestrzenią, która ogranicza gminę w działaniach, stanowią w rzeczywistości jej potencjał. Rewitalizacja opierająca się na chronieniu obszarów cennych przyrodniczo i przywracająca im dawne funkcje jest procesem kształtującym kapitał przyszłych pokoleń. Obecność obszarów prawnie chronionych w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy wpływa pozytywnie na jakość środowiska przyrodniczego, w tym na jakość powietrza.

Teren gminy Niedzwica Duża charakteryzuje się niewielkim udziałem obszarów chronionych w swojej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Wśród obszarów prawnie chronionych występujących na terenie gminy należy wymienić Czarniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu o powierzchni 79,44 ha. Obszar chroniony usytuowany jest we wschodniej części Krężnicy Jarej. Czarniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu posiada duże walory botaniczne i zróżnicowane typy ekosystemów. Rośliny rzadkie i chronione reprezentują różne grupy siedliskowe.

Mapa 6. Obszary chronione gminy Niedzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

Uwarunkowania antropogeniczne

Na jakość środowiska przyrodniczego wpływają nie tylko naturalne uwarunkowania i walory, ale również dawne i obecne wpływy antropogeniczne. Do czynników antropogenicznych wpływających na stan jakości środowiska możemy zaliczyć m.in. liczbę budynków z węglowymi kotłami ciepła czy dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Jako pierwszy czynnik antropogeniczny poddano analizie liczbę budynków z węglowymi kotłami ciepła. Pomimo rosnącej świadomości ekologicznej Polaków, duża część budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej w dalszym ciągu ogrzewana jest przy pomocy przestarzałych kotłów węglowych. Jest to jedna z podstawowych przyczyn wysokiego poziomu emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych do atmosfery oraz innych problemów z tym związanych, tj. ogólnego zanieczyszczenia powietrza, niskiego komfortu życia czy też problemów zdrowotnych ludności.

Biorąc pod uwagę mnogość problemów, jakie wiążą się z wykorzystaniem powyższego źródła ciepła, zdecydowano o zamieszczeniu wskaźnika udziału budynków z węglowymi kotłami ciepła w ogólnej liczbie budynków wśród wskaźników delimitacyjnych.

Najwięcej budynków wyposażonych w węglowe kotły ciepła zlokalizowanych jest w miejscowości Niedzwica Duża – 609 budynków, zaś najmniej w miejscowościach Osmolice Kolonia i Trojaczkowice – po 14 budynków.

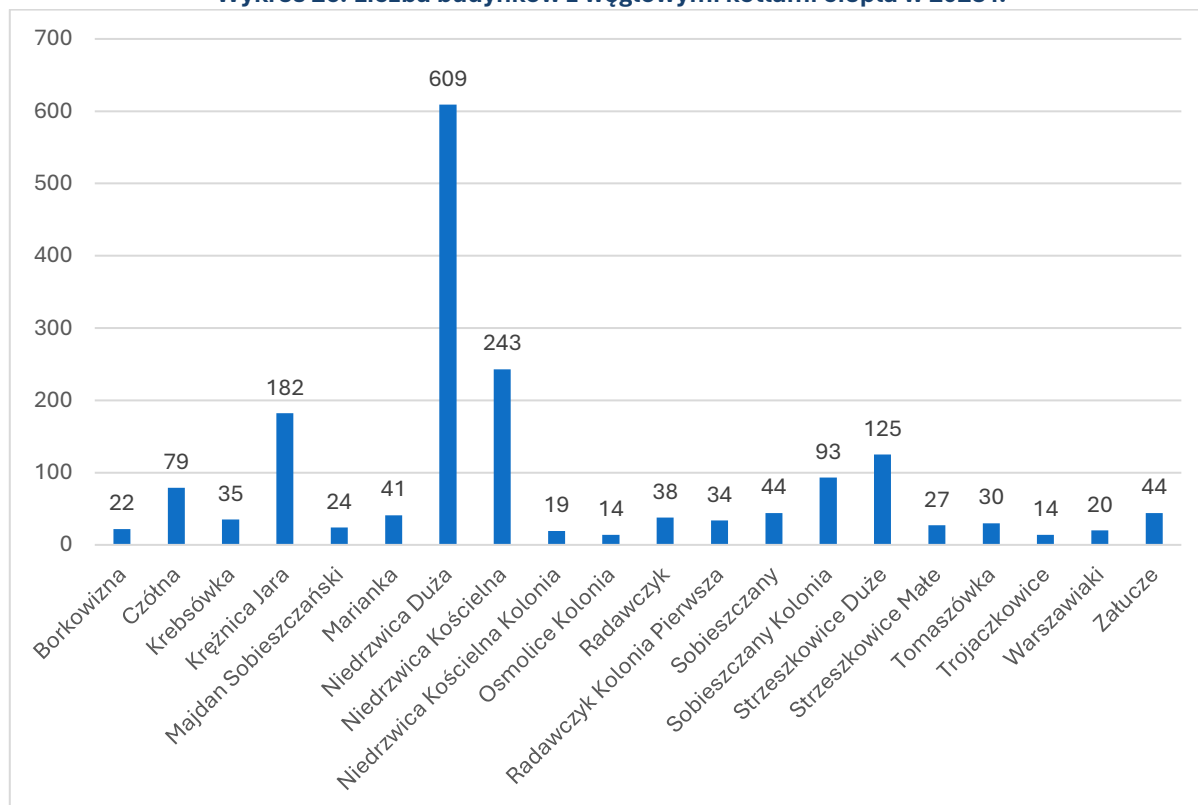
Równie istotny co liczba budynków ogrzewanych kotłami węglowymi jest procent jaki te budynki stanowią w ogólnej liczbie budynków. Średni udział liczby budynków ogrzewanych kotłami węglowymi w stosunku do ogółu budynków wynosi 38,6%. Wartość powyżej średniej dla gminy odnotowano w następujących miejscowościach: Czółna, Marianka, Niedzwica Kościelna, Niedzwica Kościelna Kolonia, Radawczyk Kolonia Pierwsza, Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia, Strzeszkowice Małe, Warszawiaki oraz Załucze. Szczególnie wysoki udział budynków z węglowymi kotłami ciepła, powyżej 45%, zanotowano w następujących miejscowościach: Strzeszkowicach Małych (57,4%), Sobieszczanach Kolonii (53,1%) oraz Sobieszczanach (45,4%).

Wartość równą i poniżej średniej można zaobserwować w miejscowościach: Borkowizna, Krebsówka, Krężnica Jara, Majdan Sobieszczański, Niedzwica Duża, Osmolice Kolonia, Radawczyk, Strzeszkowice Duże, Tomaszówka oraz Trojaczkowice.

Drugim czynnikiem antropogenicznym mającym wpływ na środowisko i jakość życia mieszkańców jest dostęp do sieci wodociągowej. Dostęp do czystej i bezpiecznej wody jest podstawowym prawem każdego człowieka. Woda przeznaczona do spożycia, która jest dostarczana do sieci wodociągowej i wodociągu, jest regularnie poddawana badaniom i podlega programowi monitoringu. Jest to bardzo istotne, szczególnie na terenach rolniczych, gdzie ryzyko zanieczyszczenia wody nawozami jest dość wysokie.

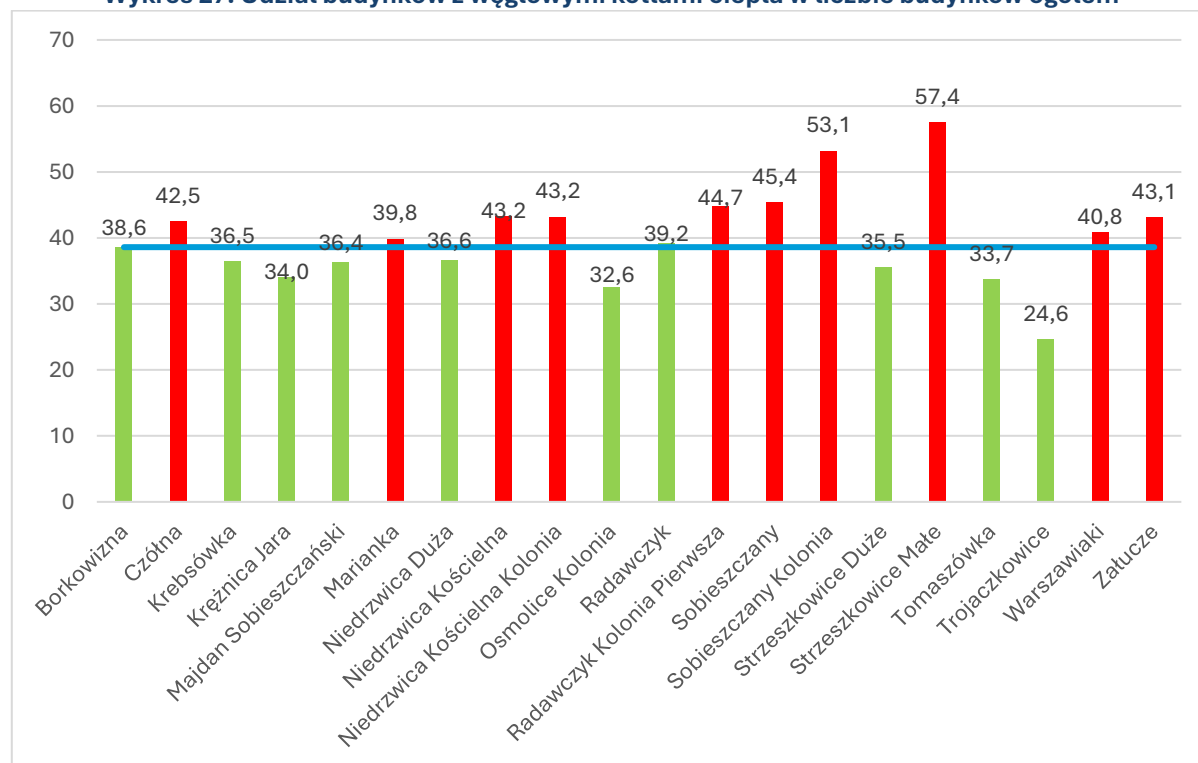
Zgodnie z pozyskanymi danymi, dostęp do sieci wodociągowej ma 16 z 20 miejscowości gminy Niedzwica Duża. Sieć wodociągowa nie została poprowadzona w miejscowości Radawczyk, Radawczyk Kolonia Pierwsza, Strzeszkowice Duże i Strzeszkowice Małe. Mieszkańcy tych miejscowości korzystają ze studni.

Wykres 26. Liczba budynków z węglowymi kotłami ciepła w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Wykres 27. Udział budynków z węglowymi kotłami ciepła w liczbie budynków ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Analiza uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych

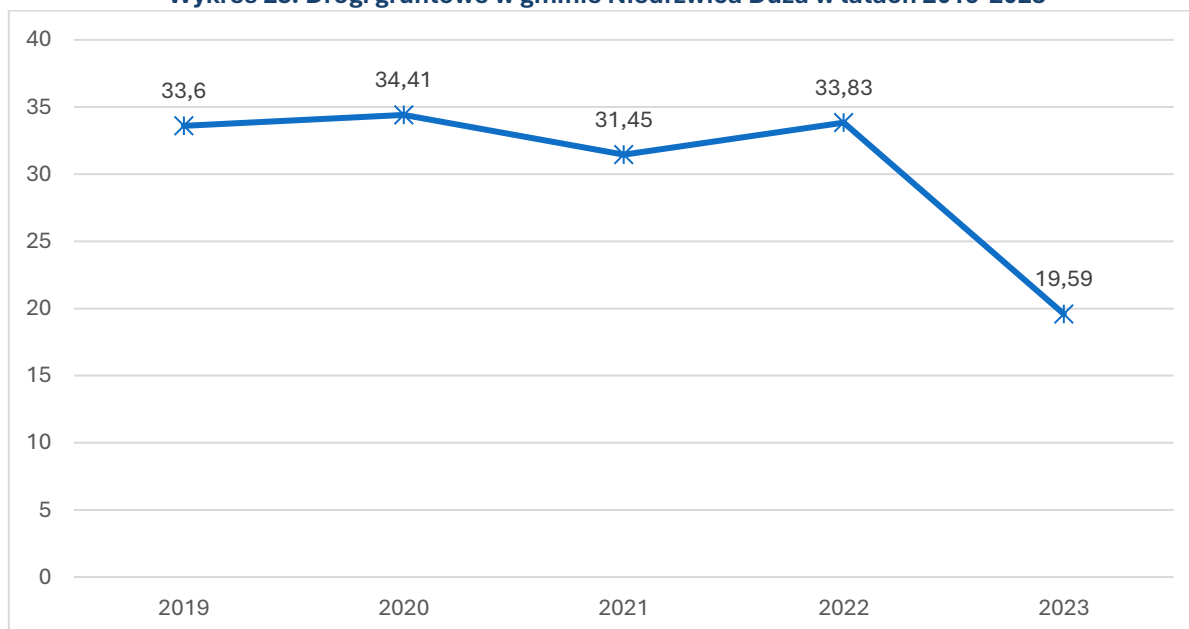
Diagnoza obszaru przestrzenno-funkcjonalnego jest jednym z elementów wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.

Obsługa komunikacyjna

Obsługa komunikacyjna terenu jest istotnym elementem w dobrym funkcjonowaniu gminy. Dostęp do dobrej jakości dróg kształtuje rozwój społeczny i gospodarczy gminy, pośrednio wpływając na jakość życia mieszkańców.

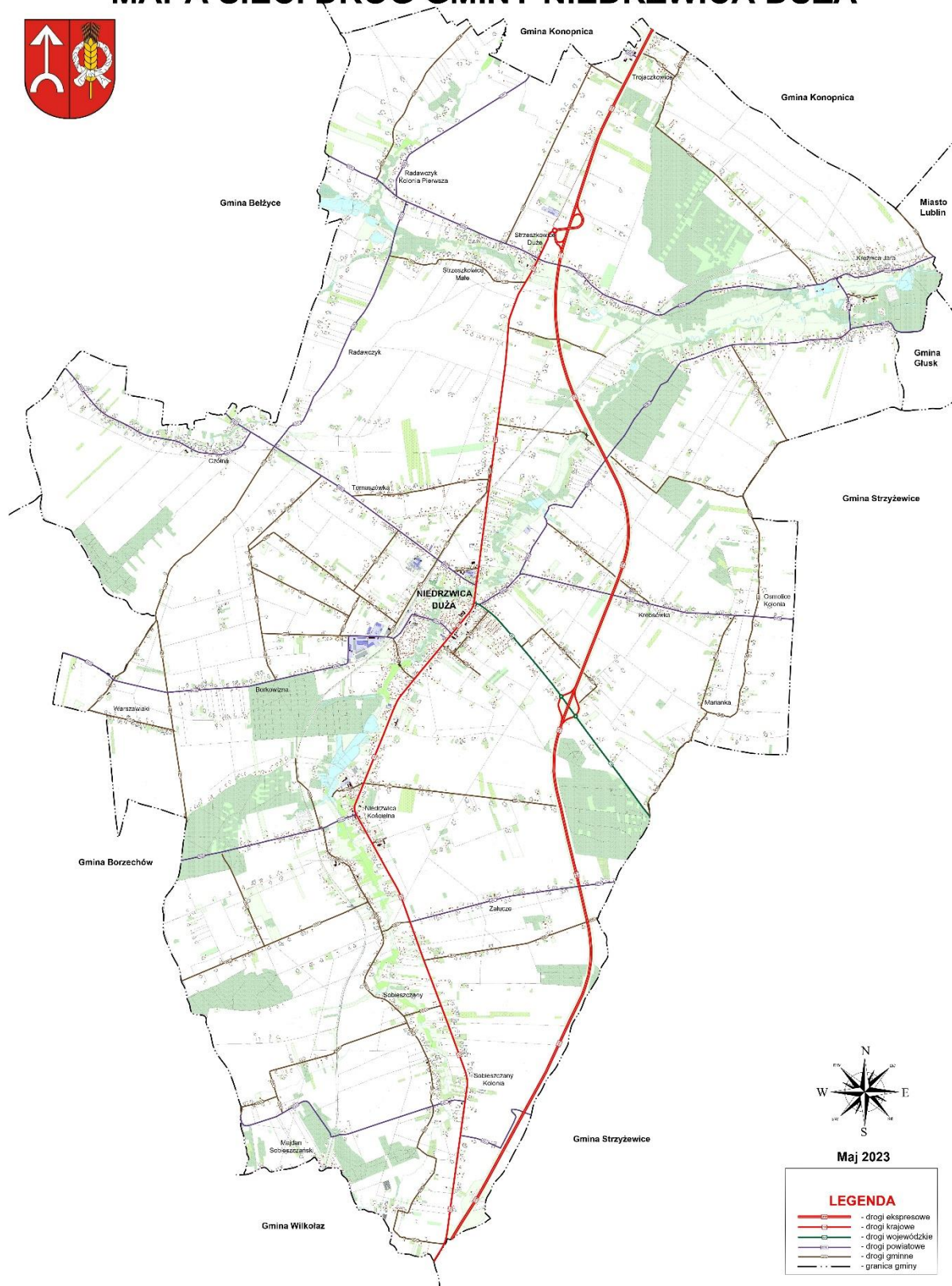
Przez teren gminy Niedzwica Duża przebiega droga ekspresowa S19 oraz dwie drogi wojewódzkie o numerach 848 i 834. Droga ekspresowa wraz z drogami wojewódzkimi stanowią główne osie komunikacyjne analizowanego obszaru. Położenie dróg na terenie gminy zapewnia mieszkańcom dobry dostęp do dróg publicznych. W tym miejscu warto zauważyć, że na obsługę komunikacyjną terenu wpływa nie tylko obecność dróg o wyższej klasie, ale również liczba i rozmieszczenie przystanków autobusowych. Na terenie gminy funkcjonuje ok. 30 przystanków autobusowych. Przystanki autobusowe zlokalizowane są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Na jakość infrastruktury drogowej wpływa również stan techniczny dróg. W 2023 roku długość dróg gruntowych zaliczanych do kategorii dróg publicznych wynosiła 19,59 km. Poniższy wykres przedstawia zmiany w długości dróg gruntowych w latach 2019-2023.

Wykres 28. Drogi gruntowe w gminie Niedzwica Duża w latach 2019-2023

Uzupełnieniem infrastruktury drogowej gminy Niedzwica Duża jest linia kolejowa. Przebiega ona na linii północny-wschód – południe. W obrębie gminy zlokalizowana jest jedna stacja kolejowa w Niedzwicy Dużej i cztery przystanki osobowe: Krężnica Jara, Majdan, Niedzwica Kościelna oraz Leśniczówka.

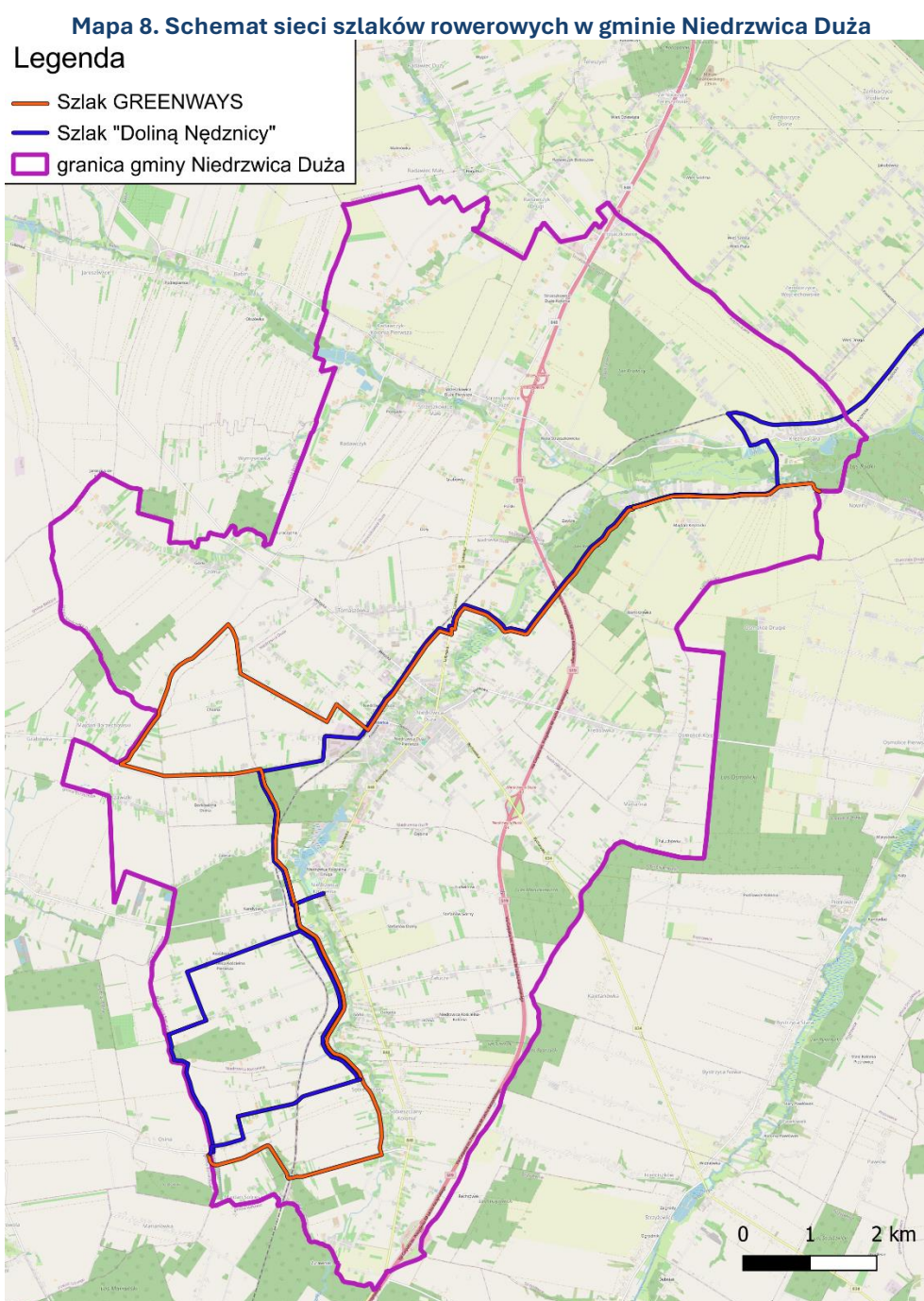
MAPA SIECI DRÓG GMINY NIEDRZWICA DUŻA

Źródło: Gmina Niedzwica Duża

Na atrakcyjność obszaru pod kątem obsługi komunikacyjnej wpływa dostępność szlaków rowerowych i tras turystycznych. Poniższa grafika przedstawia schemat sieci szlaków rowerowych w gminie Niedzwica Duża i okolicach.

W 2009 roku został otworzony, liczący 30 km - szlak rowerowy „Doliną Nędnicy”. Trasa szlaku biegnie wzdłuż rzeki Nędnicy i została wytyczona tak, by pokazać niezwykle walory krajobrazowe oraz ciekawe, historyczne miejsca gminy. Całą trasę można podzielić na dwa etapy: zielony szlak północny, mający swój początek w Lublinie na ul. Cienistej oraz oznaczoną kolorem niebieskim pętlę południową, rozpoczynającą się w Niedzwicy Kościelnej. Szlak biegnie przez wyznaczoną trasę., obejmującą m. in. następujące miejscowości: Krężnicę Jarą, Niedzwicę Dużą oraz Niedzwicę Kościelną.

Źródło: Gmina Niedzwica Duża

Drugi ze wskazanych na mapie szlaków „GREENWAYS” został opracowany w ramach projektu realizowanego we współpracy z Lokalną Grupą Działania „Kraina wokół Lublina”. Na obszarze LGD powstał szlak rowerowy „Greenways - Dziedzictwo Wschodu” o długości 384 km, przy którym zlokalizowano: 29 altan turystycznych, 16 stacji do naprawy rowerów, 15 miejsc na ognisko. Szlakiem Greenways, przy którym znajduje się opisana wyżej infrastruktura, można przejechać od „Krainy wokół Lublina” przez powiat kraśnicki, biłgorajski do krasnostawskiego.

Kultura, turystyka i rekreacja

Historia i kultura stanowią podstawę tworzącą tożsamość lokalną mieszkańców Gminy Niedzwica Duża. Poziom infrastruktury społecznej, w tym liczba obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych wpływa również na jakość terenów publicznych. W obrębie gminy zlokalizowane są 32 obiekty zabytkowe i 197 stanowisk archeologicznych. Najwięcej obiektów zabytkowych zlokalizowanych jest w Niedzwicy Kościelnej – 12 obiektów, stanowiących 37,5% obiektów zabytkowych gminy. Z kolei największą liczbą stanowisk archeologicznych charakteryzują się miejscowości Strzeszkowice Duże – 35 stanowisk archeologicznych, stanowiących 17,7% ogółu oraz Niedzwica Duża – 30 stanowisk archeologicznych, stanowiących 15,2% ogółu.

Tabela 7. Liczba obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych

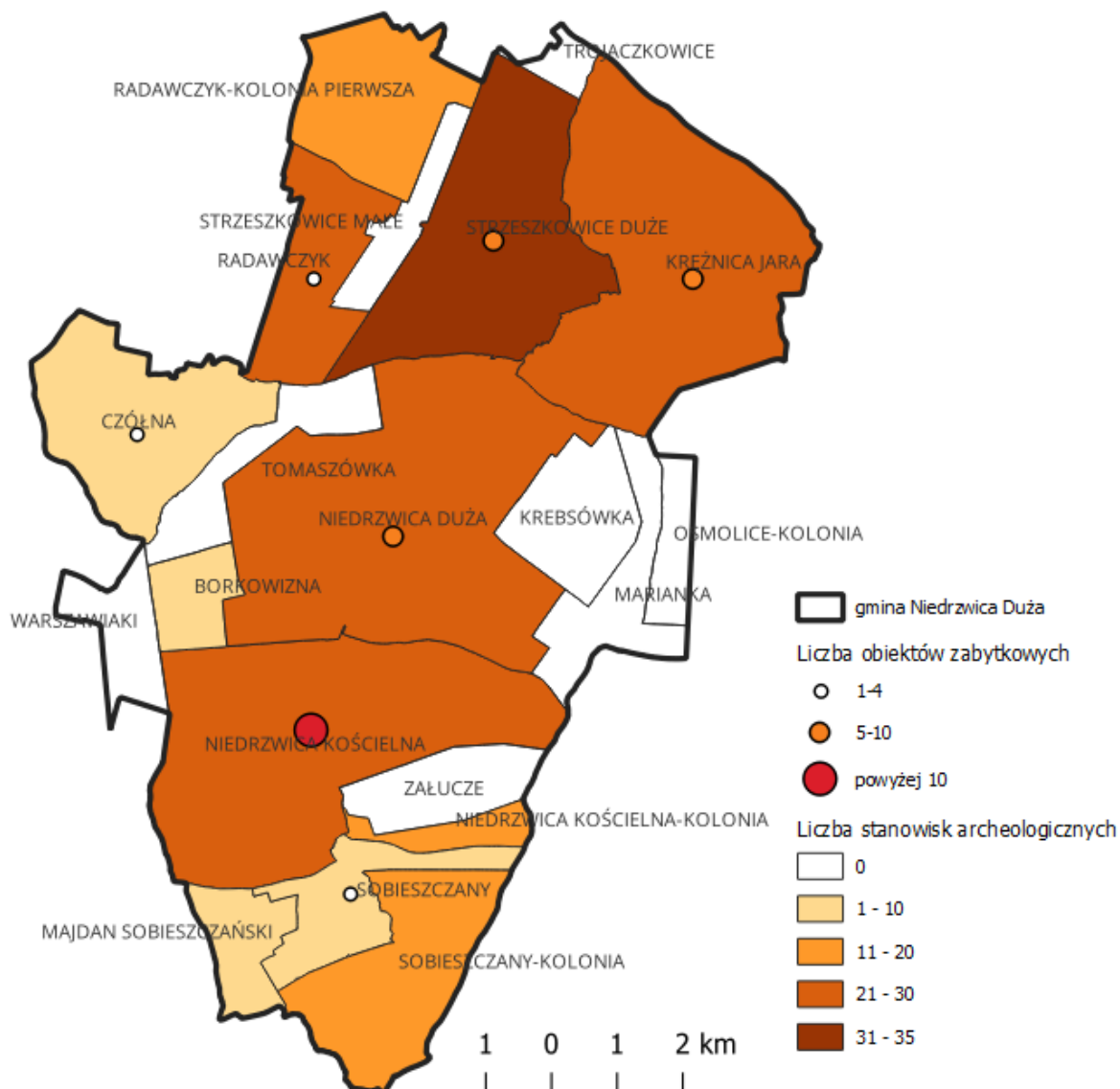
Miejscowości	Liczba obiektów zabytkowych	Liczba stanowisk archeologicznych
Borkowizna	0	3
Czółna	1	7
Krebsówka	0	0
Krężnica Jara	6	24
Majdan Sobieszczański	0	2
Marianka	0	0
Niedzwica Duża	6	30
Niedzwica Kościelna	12	22
Niedzwica Kościelna-Kolonia	0	16
Osmolice Kolonia	0	0
Radawczyk	1	24
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	0	13
Sobieszczany	1	10
Sobieszczany Kolonia	0	11
Strzeszkowice Duże	5	35
Strzeszkowice Małe	0	0
Tomaszówka	0	0
Trojaczkowice	0	0
Warszawiaki	0	0
Zatucze	0	0
Razem	32	197

Funkcje kulturalne na terenie gminy Niedzwica Duża są realizowane przez dwie instytucje – Gminną Bibliotekę Publiczną w Niedzwicy Dużej wraz z trzema filiami oraz Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej. Ofertę kulturalną gminy wzbogacają liczne zespoły muzyczne, stowarzyszenia i grupy, które w swoim repertuarze sięgają do lokalnych tradycji:

- 1) Orkiestra Dęta OSP z Niedzwicy Dużej,
- 2) Młodzieżowa Orkiestra Dęta OSP w Niedzwicy Kościelnej,
- 3) Zespół „Prosto z Pola”,
- 4) Zespół „Krajka”,
- 5) Zespół „Biesiada” ze Strzeszkowic,

- 6) Zespół i Kapela „Swojacy”,
- 7) Grupa malarska,
- 8) Grupa rekonstrukcji historycznej ludności cywilnej „IRMA”,
- 9) Studio filmowe „Lepiej STUDIO”,
- 10) Nieformalna Grupa Graczy „DIUNA”,
- 11) Foto Niedzwica,
- 12) Klub Seniora „Złota Jesień”,
- 13) Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „Spokojna Przystań”.

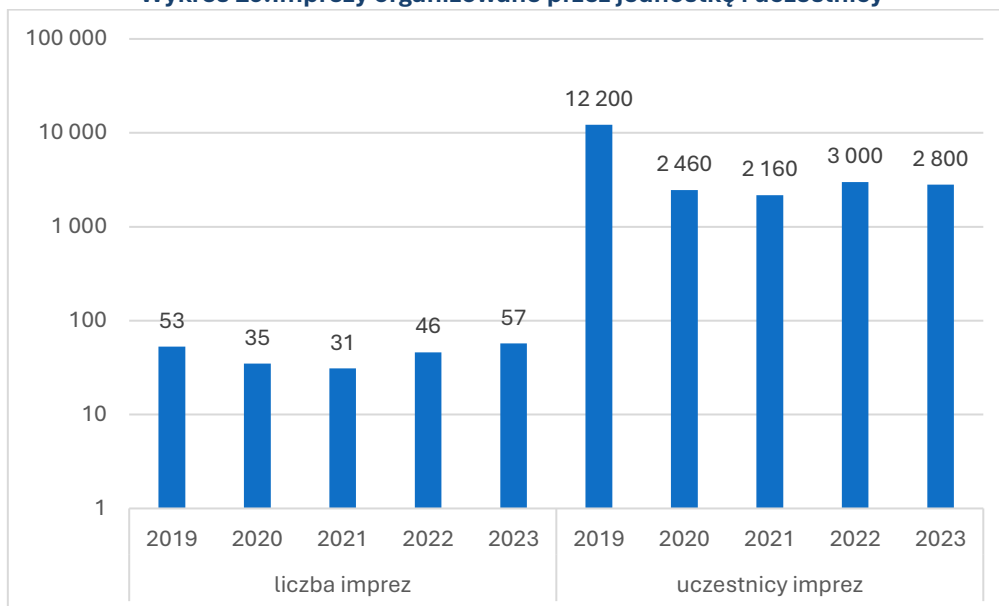
Mapa 9. Występowanie obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych

Źródło: opracowanie własne

Działalność instytucji kultury w gminie Niedzwica Dużą dobrze widoczna jest w danych statystycznych dotyczących liczby imprez organizowanych w poszczególnych latach, jak i liczby uczestników tych imprez. W 2019 roku zauważalny jest bardzo duży udział uczestników imprez, sięgający 12 200 osób. Wraz z wybuchem pandemii COVID-19 nastąpił gwałtowny spadek zarówno liczby zainteresowanych osób imprezami kulturalnymi jak i liczby samych imprez. Proces przywracania dawnego poziomu aktywności mieszkańców nadal trwa.

Wykres 29. Imprezy organizowane przez jednostkę i uczestnicy

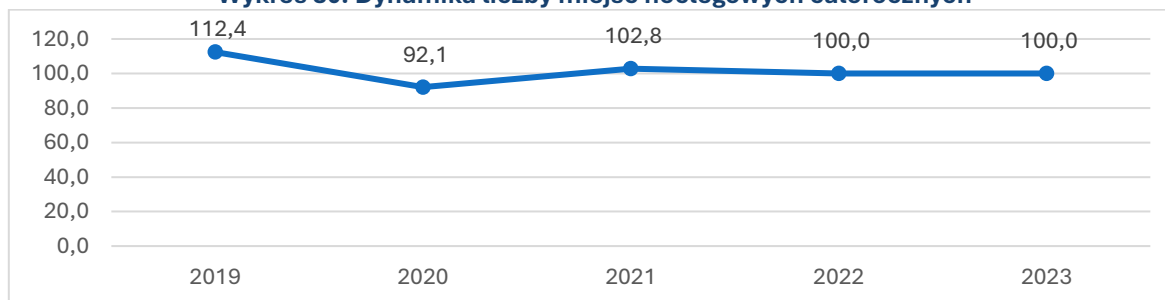

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Na poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym wpływają nie tylko organizowane przez instytucje imprezy kulturalne, ale również atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna gminy, na którą oprócz walorów krajobrazowych składa się m.in. baza noclegowa i gastronomiczna.

Bazę noclegową gminy realizuje 5 obiektów noclegowych, z czego 4 to obiekty hotelowe całoroczne. W tym miejscu warto się przyjrzeć wskaźnikowi dynamiki liczby miejsc noclegowych. Podobnie jak w przypadku liczby i uczestników imprez, widoczny jest wpływ pandemii COVID-19. Widoczny jest spadek wartości wskaźnika, po którym wzrost następuje powoli nie osiągając jednak wartości początkowej.

Wykres 30. Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych

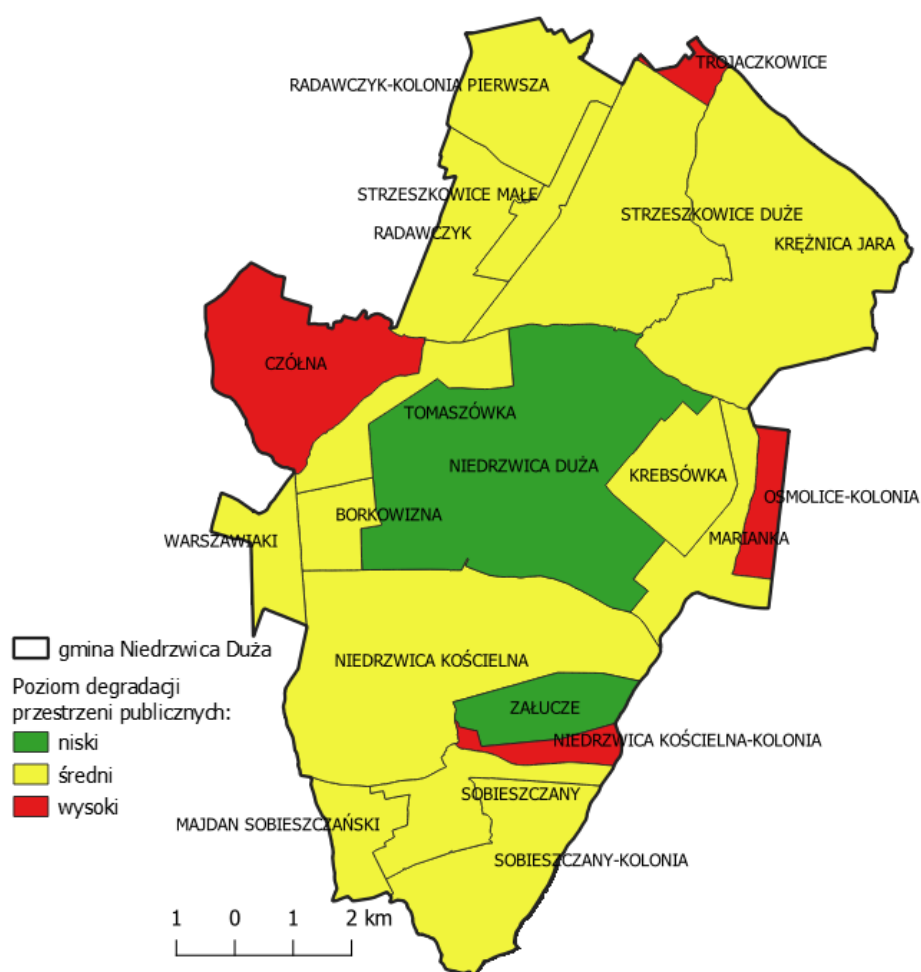
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Jakość terenów publicznych

Wśród zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych mających wpływ na wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji należy wymienić jakość terenów publicznych. Oddziałują one nie tylko na walory estetyczne miejsca, ale również na jakość oferowanych usług.

Poniższa mapa przedstawia poziom degradacji przestrzeni publicznej z uwzględnieniem ich rozmieszczenia. Większość obszaru gminy przejawia się średnim poziomem degradacji przestrzeni publicznych. Niski poziom degradacji przestrzeni publicznych wykazują miejscowości Niedzwica Duża i Zątucze, natomiast wysoki poziom degradacji zauważalny jest w obrębie Czóten, Osmolic-Kolonii, Niedzwicy Kościelnej-Kolonii oraz Trojaczkowic.

Mapa 10. Poziom degradacji przestrzeni publicznych

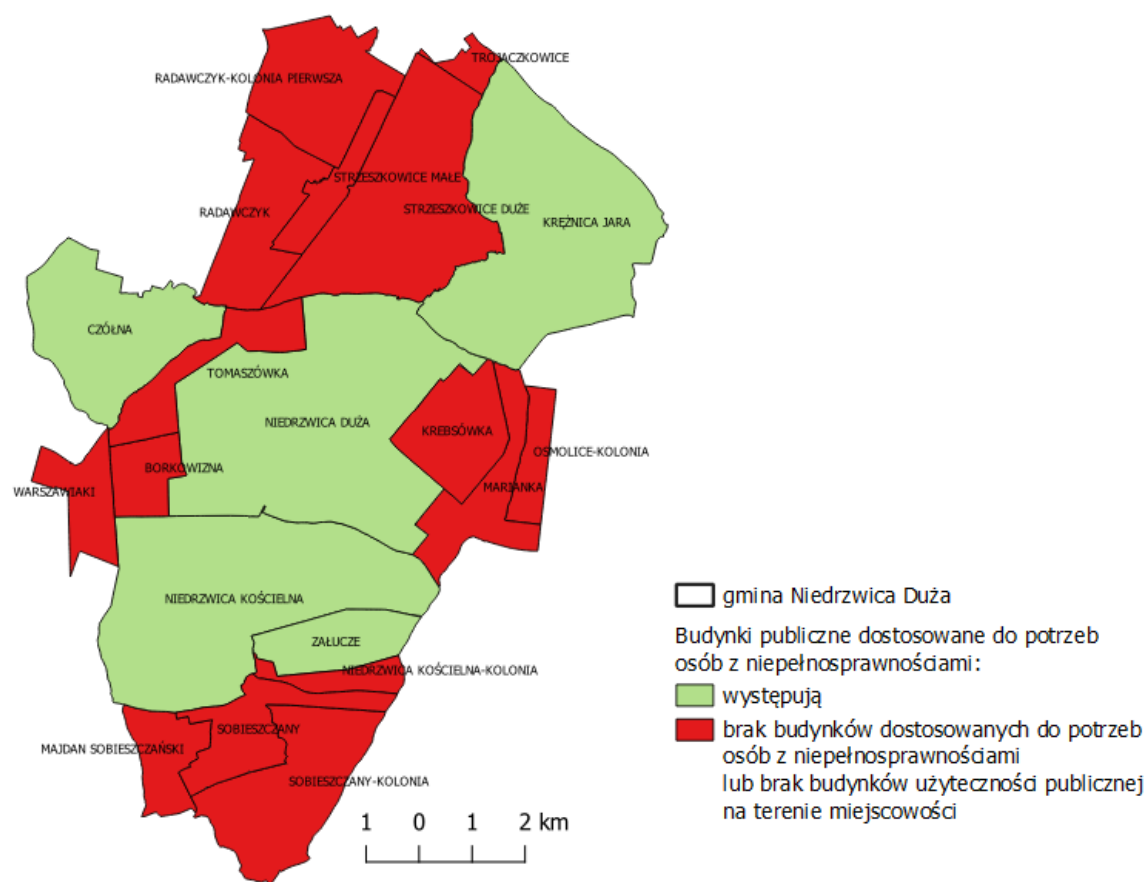

Źródło: opracowanie własne

Na odbiór terenów publicznych przez mieszkańców wpływa dostępność budynków publicznych dla osób z niepełnosprawnościami. Jest to bardzo istotne dla rozwoju społecznego i przeciwdziałaniu wykluczeniu. Z uwagi na istotę problemu dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami, wskaźnik występowania budynków publicznych dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami zostanie uwzględniony wśród wskaźników delimitacyjnych pozwalających na wskazanie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

W gminie Niedzwica Duża standardy dostępności spełnia kilka budynków publicznych. Są one zlokalizowane w obrębie miejscowości Czółna, Krężnica Jara, Niedzwica Duża, Niedzwica Kościelna i Załucze. W pozostałych miejscowościach możemy odnotować występowanie budynków publicznych niespełniających standardów dostępności lub są to miejscowości, w których w ogóle nie ma budynków użyteczności publicznej m.in. Tomaszówka, Borkowizna, Krebsówka, Majdan Sobieszczański, Niedzwica Kościelna-Kolonia, Osmolice Kolonia, Sobieszczany Kolonia. Należy zaznaczyć, że w przypadku budynków, które nie spełniają standardów dostępności, może to w sposób znaczący utrudniać codzienne funkcjonowanie i korzystanie z podstawowych usług i dóbr publicznych. Osoby o szczególnych potrzebach ulegają wykluczeniu i stają się zależne od osób trzecich, co może negatywnie wpływać na ich poziom aktywności społecznej i poczucia sprawczości. Poniższa mapa przedstawia podział przestrzenny miejscowości w obrębie których występują budynki publiczne dostosowane do osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami (kolor zielony).

Mapa 11. Występowanie budynków dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Źródło: opracowanie własne

Analiza uwarunkowań technicznych

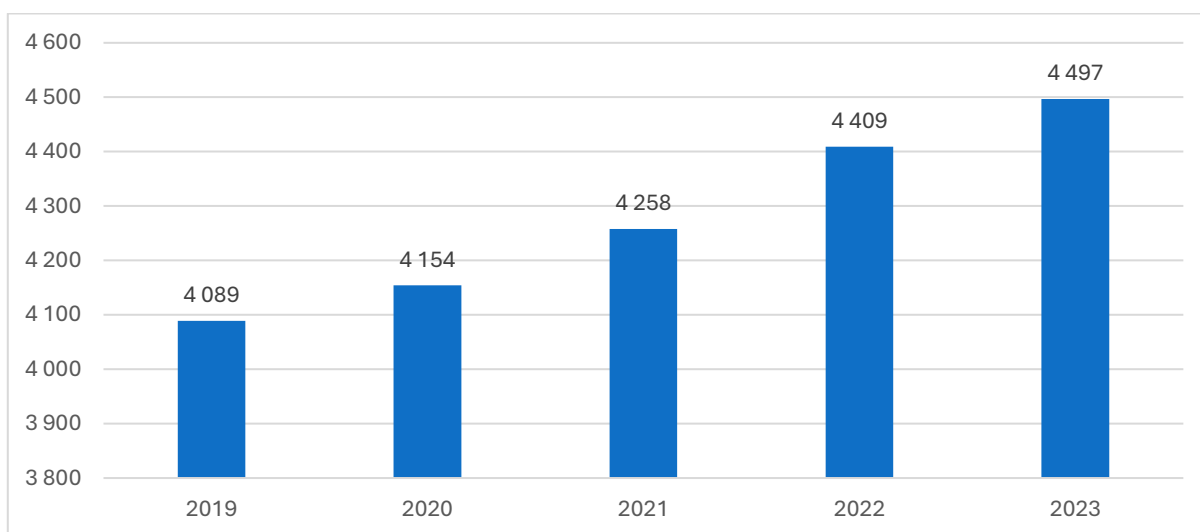
Piątym elementem pozwalającym na określenie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji są zjawiska techniczne. Do negatywnych zjawisk technicznych zaliczamy przede wszystkim stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obiekty budowlane

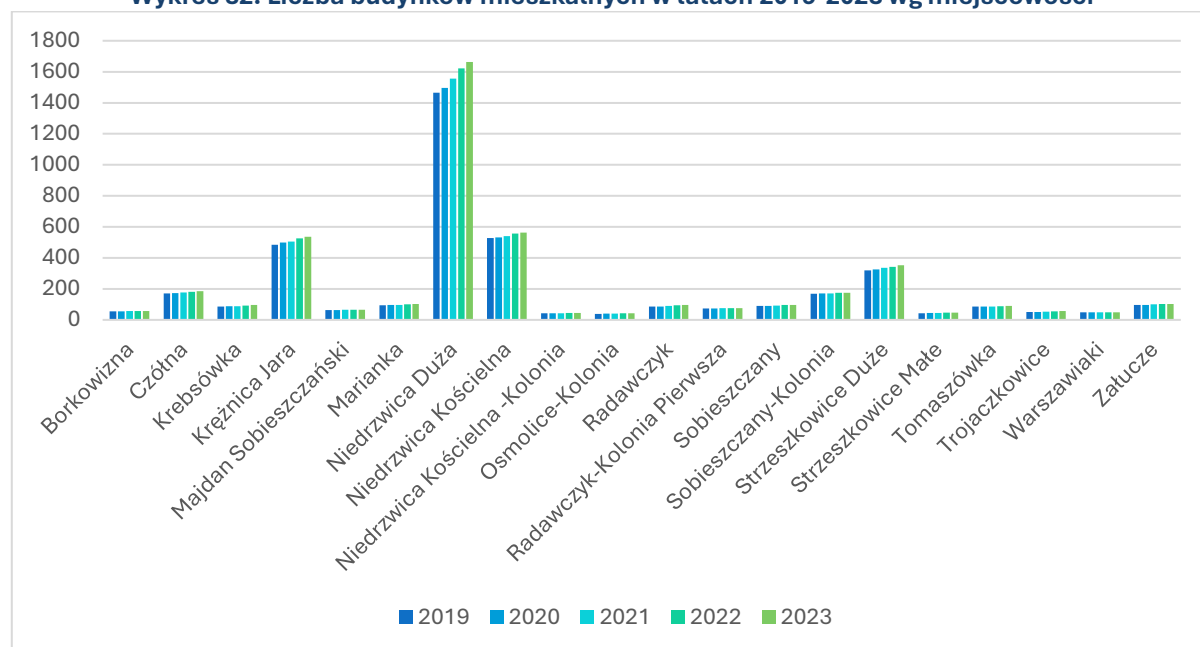
Zasoby mieszkaniowe są bardzo istotnym czynnikiem świadczącym o rozwoju gminy. W pewien sposób związane są również z rozwojem gospodarczym społeczeństwa oraz poziomem jego zamożności.

W latach 2019-2023 liczba budynków mieszkalnych wzrosła o 408 obiektów. Największy przyrost budynków mieszkalnych odnotowano w miejscowości Niedzwica Duża (+198 budynków/5 lat), co może świadczyć o dobrej dostępności do podstawowych usług, m.in. szkół, ośrodka zdrowia, sklepów. Z kolei najmniejszym zainteresowaniem wśród nowych mieszkańców cieszą się poniższe miejscowości: Warszawiaki (+1 budynek mieszkalny/5 lat), Borkowizna (+2 budynki mieszkalne/5 lat), Majdan Sobieszczański (+2 budynki mieszkalne/5 lat) oraz Niedzwica Kościelna Kolonia (+2 budynki mieszkalne/5 lat).

Wykres 31. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2019-2023

Wykres 32. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2019-2023 wg miejscowości

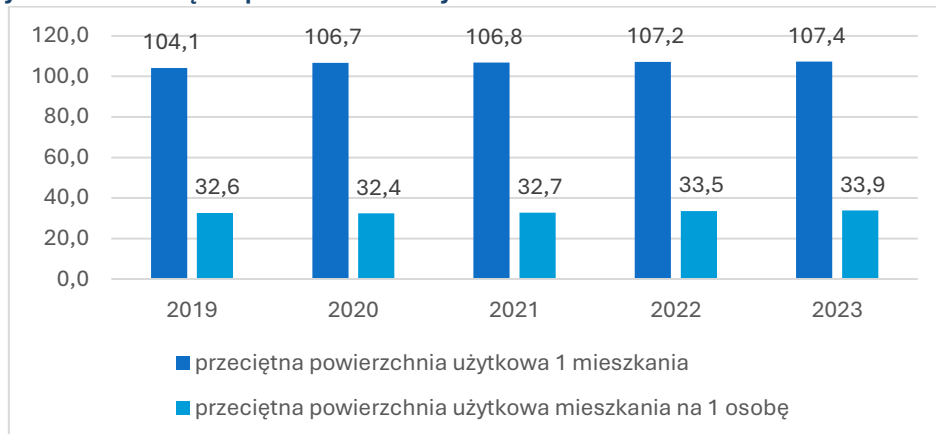

Na zasoby mieszkaniowe gminy wpływa liczba mieszkań komunalnych w gminie oraz ich stan techniczny. Zapotrzebowanie na mieszkania komunalne uzależnione jest przede wszystkim od regulacji prawnych i uwarunkowań lokalnych gminy. Gmina Niedzwica Duża w 2022 roku posiadała 20 mieszkań komunalnych.

Uszczegółowieniem wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na terenie Gminy Niedzwica Duża, mogą być wskaźniki określające przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania oraz przeciętną powierzchnię użytkową przypadającą na 1 mieszkańca. W obydwu przypadkach, możemy zauważyć nieznaczny wzrost wartości wskaźnika w analizowanym okresie. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w latach 2019-2023 wzrosła o 3,3 m², osiągając tym samym wartość wskaźnika na poziomie 107,4 m².

W przypadku przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę, w 2023 roku wskaźnik osiągnął wartość 33,9 m², co w stosunku do roku 2019 daje nam wzrost na poziomie 1,3 m².

Wykres 33. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania i mieszkania na 1 osobę

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Do negatywnych zjawisk technicznych mających wpływ na wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji niewątpliwie należy liczba budynków zawierających azbest. Azbest występuje głównie w starszych budynkach o zabudowie zagrodowej. Jest to wyrób mogący szkodliwie oddziaływać zarówno na środowisko, jak i zdrowie ludzi. W związku z powyższym procent budynków zawierających azbest jest wskaźnikiem delimitacyjnym, pozwalającym wyznaczyć obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji gminy Niedzwica Duża.

Średnia liczba budynków zawierających azbest dla gminy Niedzwica Duża to 288,7. Zdecydowanie najwięcej budynków zawierających azbest znajduje się w obrębie sołectw Niedzwica Duża cz. I i II. Powyżej średniej gminnej znajdują się również Krężnica Jara, Niedzwica Kościelna I oraz Sobieszczyzna Kolonia.

Budynki zawierające azbest zlokalizowane w obrębie miejscowości Niedzwica Duża stanowią 25,7% budynków ogółem. Powyżej średniej, która dla gminy Niedzwica Duża wynosi 5,0% budynków zawierających azbest w ogólnej liczbie budynków, znajdują się następujące miejscowości: Czółna, Krężnica Jara, Niedzwica Kościelna, Sobieszczyzna Kolonia oraz Strzeszkowice Duże.

Wykres 34. Liczba budynków zawierających azbest

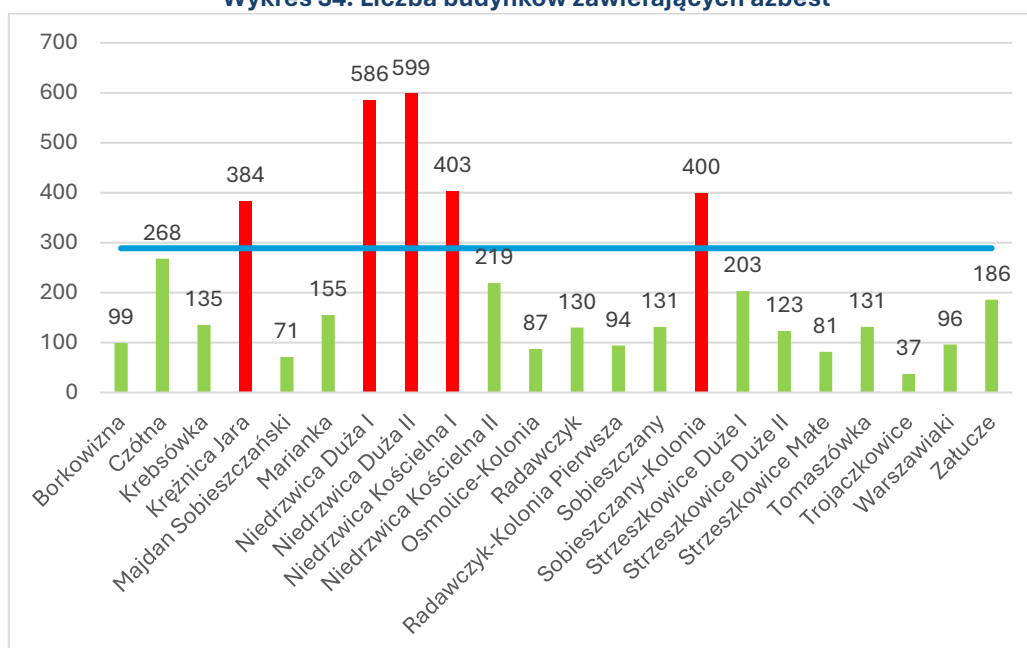

Tabela 8. Procentowy udział budynków zawierających azbest w liczbie budynków ogółem

Miejscowość	Udział procentowy budynków zawierających azbest w liczbie budynków ogółem
Borkowizna	2,1
Czółna	5,8
Krebsówka	2,9
Krężnica Jara	8,3
Majdan Sobieszczański	1,5
Marianka	3,4
Niedzwica Duża	25,7
Niedzwica Kościelna	8,7
Niedzwica Kościelna -Kolonja	4,7
Osmolice-Kolonja	1,9
Radawczyk	2,8
Radawczyk-Kolonja Pierwsza	2,0
Sobieszczany	2,8
Sobieszczany-Kolonja	8,7
Strzeszkowice Duże	7,1
Strzeszkowice Małe	1,8
Tomaszówka	2,8
Trojaczkowice	0,8
Warszawiaki	2,1
Zatucze	4,0

Infrastruktura sieciowa

Dostęp mieszkańców obszarów wiejskich do infrastruktury sieciowej ma ogromny wpływ na kształtowanie osadnictwa i rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru, a zatem na jakość życia mieszkańców gminy.

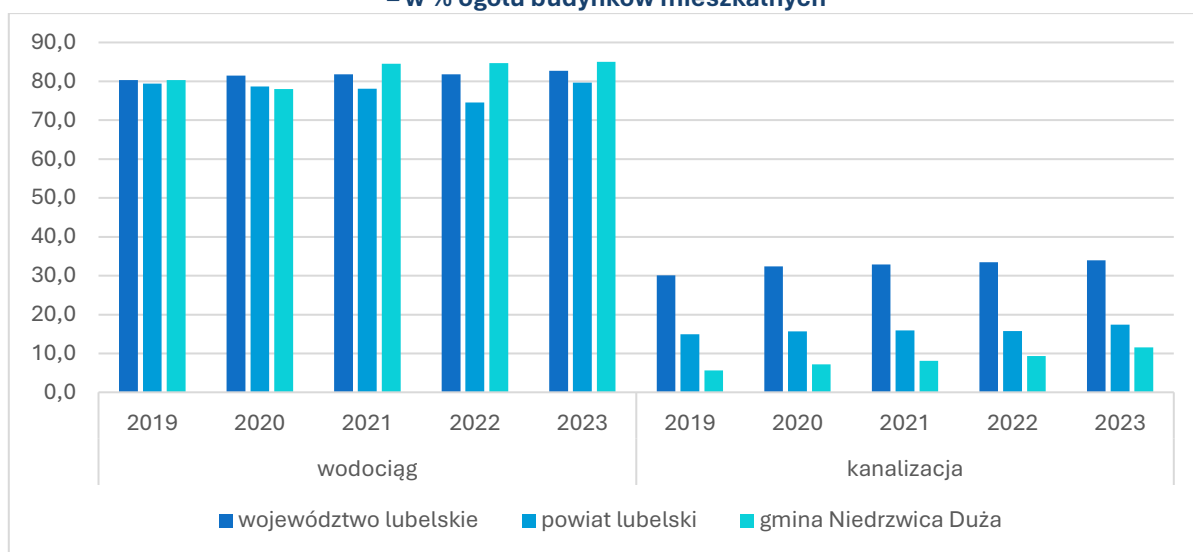
Zgodnie z danymi GUS, przeciętny dostęp do infrastruktury sieciowej przedstawia się następująco:

- 1) do sieci wodociągowej w 2023 roku podłączonych było 85% budynków mieszkalnych, co w stosunku do roku 2019 wykazuje wzrost na poziomie 5,8%,
- 2) do sieci kanalizacyjnej w 2023 roku podłączonych było 11,6% budynków mieszkalnych, co w stosunku do roku 2019 wykazuje wzrost na poziomie 107,1%.

Od 2021 roku średni dostęp do sieci wodociągowej w gminie Niedzwica Duża jest na wyższym poziomie niż średnia dla powiatu i województwa lubelskiego, z kolei dostęp do sieci kanalizacyjnej w gminie Niedzwica Duża pomimo corocznego wzrostu nie osiągnął poziomu wykazywanego przez powiat i województwo lubelskie.

Dostęp do sieci wodociągowej jest jednym z głównych czynników pozwalających na zidentyfikowanie obszarów problemowych. Dostęp do sieci wodociągowej ma 16 z 20 miejscowości gminy Niedzwica Duża. Sieć wodociągowa nie została poprowadzona w miejscowości Radawczyk, Radawczyk Kolonia Pierwsza, Strzeszkowice Duże i Strzeszkowice Małe. Mieszkańcy tych miejscowości korzystają ze studni. Zauważalne jest również duże rozdrobnienie odcinków sieci wodociągowej.

**Wykres 35. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej
– w % ogółu budynków mieszkalnych**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Poniższa tabela przedstawia długość sieci wodociągowej wybudowanej w latach 2019-2023 wraz z jej lokalizacją. Całość sieci wodociągowej gminy Niedzwica Duża powstałej we wskazanym okresie jest zlokalizowana w miejscowościach: Niedzwica Duża, - oraz Krężnica Jara. Dodatkowo, w Strzeszkowicach dużych powstała infrastruktura sieciowa, która zostanie uruchomiona w przyszłości.

Tabela 9. Długość sieci wodociągowej wybudowanej w latach 2019-2023

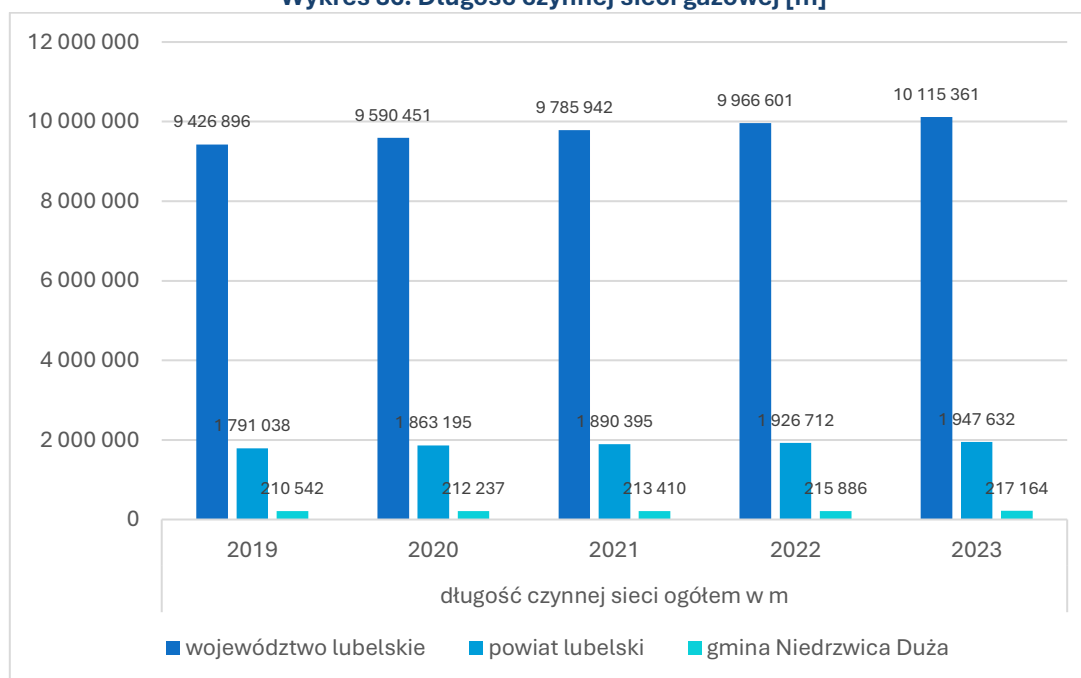
Długość sieci wodociągowej w latach 2019-2023					
Miejscowość	2019	2020	2021	2022	2023
Niedzwica Duża ul. Przeskok	61,0 m				
Strzeszkowice Duże	401,4 m				
Niedzwica Duża os. BIS	302,0 m				
Niedzwica Duża ul. Kolejowa		132,5 m			
Niedzwica Duża ul. Miła		117,0 m			
Krężnica Jara		156,2 m			
Niedzwica Duża ul. Magnoliowa		42,0 m			
Niedzwica Duża teren GOKSiR		299,3 m			
Niedzwica Duża ul. Za Torami			182,0 m		
Niedzwica Duża ul. Żużłowa			126,9 m		
Niedzwica Duża ul. Beżycka			367,5 m		
Krężnica Jara			1643,44 m w tym 1342,8 m (sieć) 300,63 m (odgałęzienia)		

Niedrzwica Duża ul. Na Stawy			93,0 m		
Niedrzwica Duża ul. Księżycowa			90,0 m		
Niedrzwica Duża ul. Krzywa				194,11 m	
Krężnica Jara					203,5 m
Niedrzwica Duża ul. Kraśnicka					32,6 m

W tym miejscu warto przyrzeć się dostępowi mieszkańców gminy do sieci kanalizacyjnej. Obszary wiejskie charakteryzują się dość małym dostępem do sieci kanalizacyjnej. W województwie lubelskim dostęp do kanalizacji ma średnio co czwarty mieszkaniec. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Niedrzwica Duża wynosi 16,6 km, a korzysta z niej 1 491 osób (10,6% mieszkańców gminy).

Na infrastrukturę techniczną, oprócz sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, składa się również sieć gazowa. Długość czynnej sieci gazowej w gminie Niedrzwica Duża w 2023 roku wynosiła 217 164m, co stanowi ok. 11% czynnej sieci powiatu lubelskiego i ok. 2% czynnej sieci województwa lubelskiego, przy czym w 2019 roku długość czynnej sieci gazowej w gminie stanowiła 11,7% czynnej sieci gazowej powiatu lubelskiego i 2,2% czynnej sieci gazowej województwa lubelskiego. Taki stan rzeczy wynika jednak z faktu, że gmina Niedrzwica Duża posiada prawie 100% terenów zgazyfikowanych i nie wymaga budowy nowych sieci gazowych.

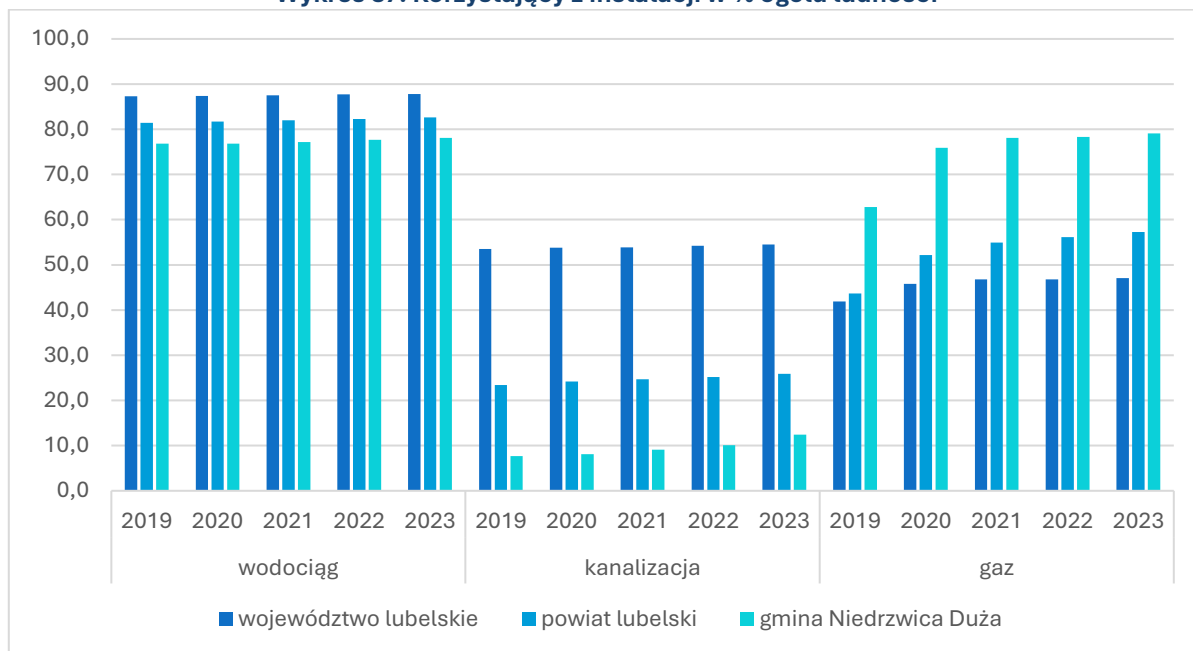
Wykres 36. Długość czynnej sieci gazowej [m]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Równie istotne co długość czynnych urządzeń sieciowych jest liczba mieszkańców korzystających z nich. Zgodnie z poniższym wykresem, średni udział mieszkańców gminy Niedrzwica Duża korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest mniejszy niż wartości przedstawiane dla powiatu i województwa lubelskiego. Z kolei, w przypadku sieci gazowej mieszkańcy gminy Niedrzwica Duża wskaźnik osób korzystających z instalacji jest wyższy od wskaźnika prezentowanego dla powiatu i województwa lubelskiego.

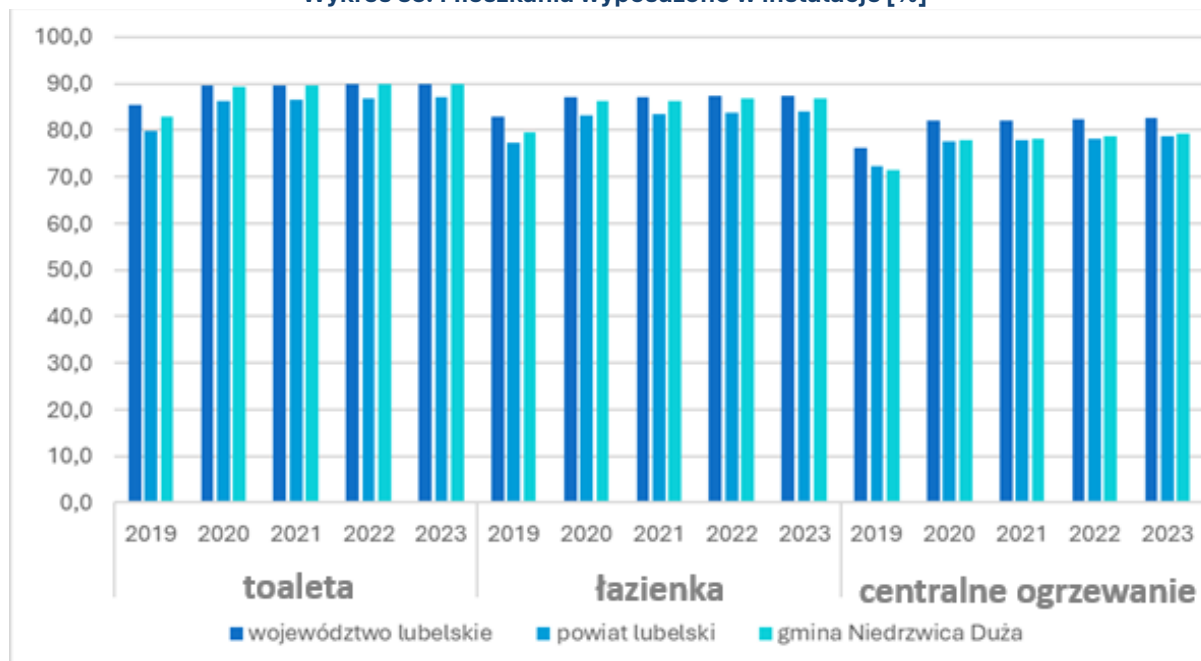
Wykres 37. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Ostatnim elementem prezentującym techniczne uwarunkowania gminy Niedzwica Duża jest dostęp mieszkańców do instalacji techniczno-sanitarnych rozumianych jako dostęp do łazienki, toalety i centralnego ogrzewania. Zgodnie z danymi pozyskanymi przez GUS, w gminie Niedzwica Duża wskaźnik udziału mieszkań wyposażonych w łazienkę i centralne ogrzewanie w ogólnej liczbie mieszkań jest niższy niż wartość wskaźnika przedstawionego dla ogółu województwa lubelskiego. Wartość wskaźnika odpowiadająca dostępowi mieszkań do ustępu spółdzielczego nie odbiega od wartości wskaźnika przedstawianego dla województwa lubelskiego. Średnie wartości wyposażenia mieszkań w instalacje dla powiatu lubelskiego są niższe niż dla gminy Niedzwica Duża i województwa lubelskiego.

Wykres 38. Mieszkania wyposażone w instalacje [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Niedzwica Duża zostało przeprowadzone w oparciu o analizę wskaźnikową i analizę jakościową.

Poprzez diagnozę stanu obecnego określono, które miejscowości (wyznaczone jako jednostki referencyjne) notują najgorszą sytuację w następujących obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. W każdym z powyższych obszarów wskazano przynajmniej jeden wskaźnik delimitacyjny, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru społecznego.

Analiza jakościowa dotyczyła interpretacji wyników otrzymanych w poszczególnych obszarach oraz badania ankietowego na potrzeby opracowania GPR i formułowania na tej bazie wniosków diagnostycznych.

Należy również zaznaczyć, że przeprowadzona analiza, w przypadku poszczególnych rozdziałów miała zazwyczaj charakter dwupoziomowy. Przedstawione dane i statystyki na poziomie Gminy Niedzwica Duża były zazwyczaj elementem diagnozy o charakterze ogólnym. Jednak w przypadku każdego z obszarów były one pomocne w określeniu stanu Gminy oraz określeniu bardziej szczegółowych wskaźników delimitacyjnych.

Do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji posłużą następujące wskaźniki delimitacyjne z obszaru społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego oraz technicznego.

Tabela 10. Wskaźniki delimitacyjne

Obszar społeczny		
W1	Procentowa zmiana liczby ludności w latach 2019-2023	Starzejące się społeczeństwo
W2	Procent osób z niepełnosprawnościami w poszczególnych miejscowościach w latach (2023)	Wzrost wydatków na pomoc społeczną
W3	Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (2023)	Przestępczość
W4	Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa (2024)	Niski poziom aktywności społecznej
W5	Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności (2023)	Bezrobocie
Obszar gospodarczy		
W6	Liczba podmiotów gospodarki narodowej w miejscowościach w przeliczeniu na 100 mieszkańców (2023)	Niski poziom aktywności gospodarczej
Obszar środowiskowy		
W7	Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła (2023)	Zagrożenie środowiskowe
Obszar przestrzenno-funkcjonalny		
W8	Poziom degradacji przestrzeni publicznych	Niski poziom przestrzeni publicznej
Obszar techniczny		
W9	Procent budynków zawierających azbest	Niedostosowanie budynków do standardów technicznych

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: obszar zdegradowany określony jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. W przypadku Gminy Niedzwica Duża dokonano analizy wszystkich wymienionych w ustawie stref.

W dalszej części niniejszego opracowania przedstawiono zbiorowe zestawienie wszystkich zastosowanych w diagnozie wskaźników delimitacyjnych wraz z określeniem ich wartości prowadzącej do określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Czerwony kolor oznacza obszar o nasilonym zjawisku zdegradowania, żółty kolor oznacza średnie nasilenie wskaźnika degradacji, natomiast kolor zielony oznacza niskie lub brak nasilenia negatywnych zjawisk. Biały kolor przeznaczony jest dla obszarów dla których brak jest danych o stopniu nasilenia zjawiska kryzysowego.

Do dokładnego wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji wykorzystano metodę punktową. Obszarowi o nasilonym negatywnym zjawisku przypisuje się 5 punktów, dla obszaru o średnim nasileniu negatywnych zjawisk przypisuje się 3 punkty. Obszary o niskim lub braku nasilenia zjawisk kryzysowych przypisuje się 0 punktów. Następnie przyjmuje się następującą klasyfikację:

powyżej 23 pkt. – obszar zdegradowany w dużym stopniu,

20-22 pkt. – obszar zdegradowany w średnim stopniu,

poniżej 20 pkt. – obszar niezdegradowany lub o niskim stopniu zdegradowania.

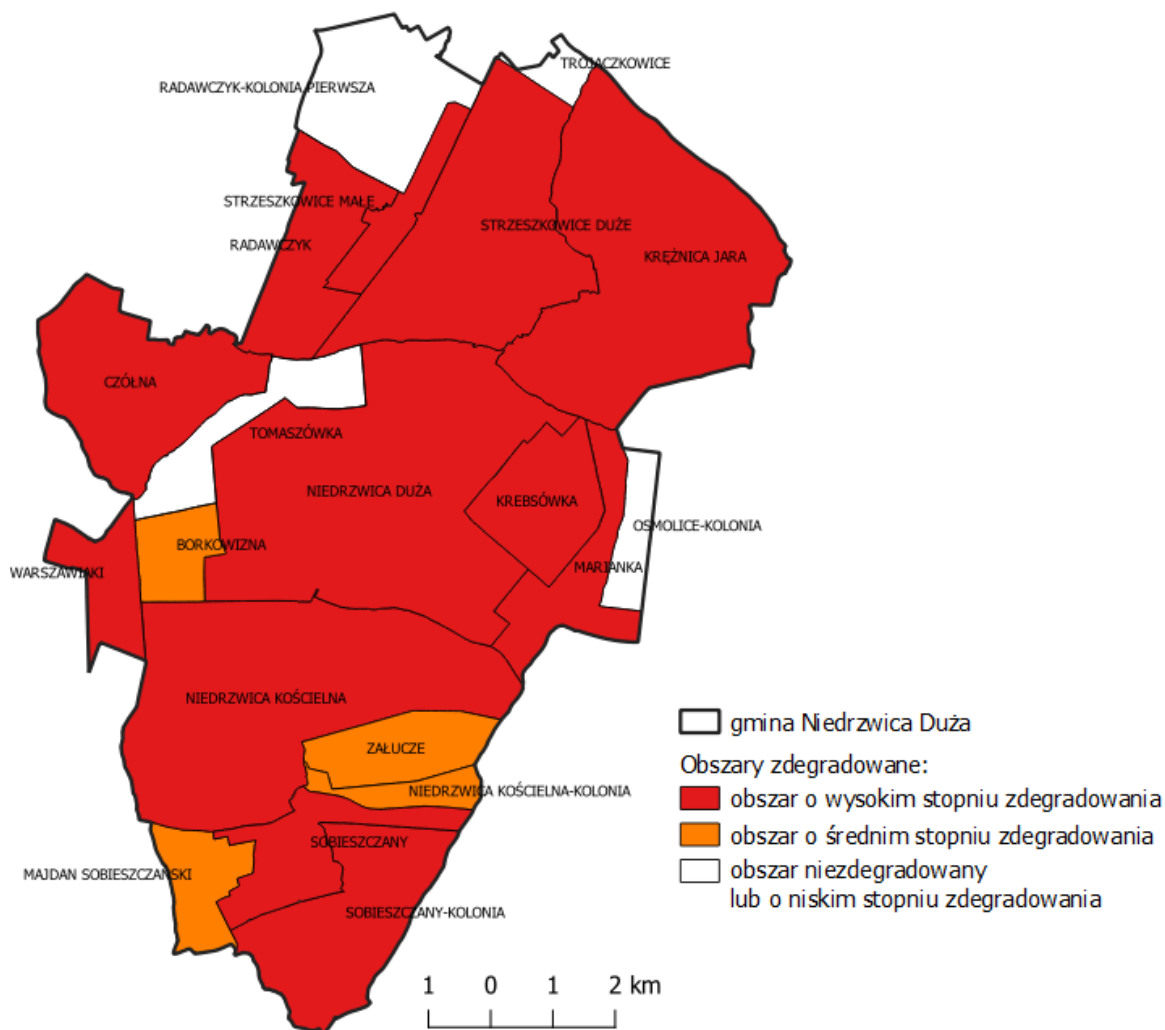
Tabela 11. Matryca poziomu występowania zjawisk kryzysowych

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	Razem
Borkowizna										22
Czółna										23
Krebsówka										34
Krężnica Jara										26
Majdan Sobieszczański										20
Marianka										24
Niedzwica Duża										29
Niedzwica Kościelna										23
Niedzwica Kościelna-Kolonia										22
Osmolice-Kolonia										16
Radawczyk										24
Radawczyk-Kolonia Pierwsza										9
Sobieszczany										32
Sobieszczany-Kolonia										41
Strzeszkowice Duże										24
Strzeszkowice Małe										23
Tomaszówka										10
Trojaczkowice										13
Warszawiaki										25
Załucze										19

Źródło: opracowanie własne

Poniższa mapa przedstawia rozmieszczenie obszarów zdegradowanych gminy Nierzwica Duża w podziale na obszary o wysokim, średnim i niskim poziomie zdegradowania.

Mapa 12. Obszar zdegradowany gminy Nierzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

Z uwagi na fakt, że obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, nie mogący obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy należy przeanalizować powierzchnię miejscowości w stosunku do powierzchni gminy oraz stosunek liczby ludności zamieszkującej poszczególne miejscowości do liczby mieszkańców gminy ogółem.

Tabela 12. Powierzchnia i liczba mieszkańców w podziale na miejscowości

Miejscowość	Powierzchnia [ha]	% udział w powierzchni gminy Nierzwica Duża	Liczba ludności	% udział w liczbie ludności Gminy Nierzwica Duża
Borkowizna	173,60	1,6	143	1,2
Czółna	703,97	3,2	480	4,0
Krebsówka	353,59	2,2	265	2,2

Krężnica Jara	1 449,12	9,4	1459	12,2
Majdan Sobieszczański	210,64	0,7	171	1,4
Marianka	321,69	4,4	238	2,0
Niedrzwica Duża	1 793,90	26,6	4505	37,6
Niedrzwica Kościelna	1 508,47	19,8	1442	12,0
Niedrzwica Kościelna - Kolonia	113,97	2,1	127	1,1
Osmolice-Kolonia	140,65	1,4	107	0,9
Radawczyk	428,86	4,8	234	2,0
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	505,85	2,4	219	1,8
Sobieszczany	323,04	3,3	237	2,0
Sobieszczany-Kolonia	605,28	3,2	519	4,3
Strzeszkowice Duże	1 022,66	8,7	907	7,6
Strzeszkowice Małe	172,23	0,7	120	1,0
Tomaszówka	290,51	1,6	247	2,1
Trojaczkowice	66,78	0,5	102	0,9
Warszawiaki	215,78	2,5	134	1,1
Zatucze	272,95	0,9	311	2,6
RAZEM	10 673,53	100,0	11 967	100,0

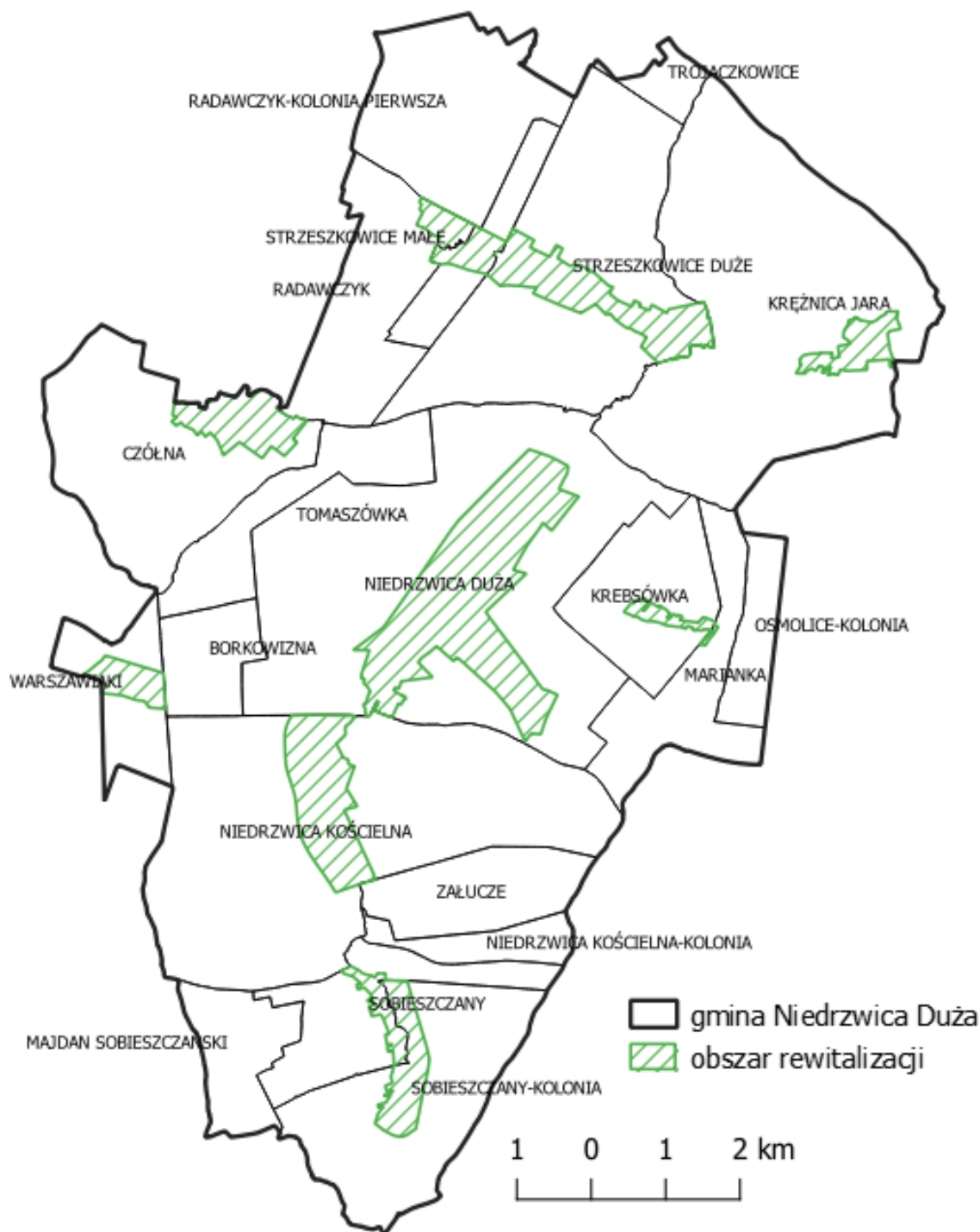
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

W związku z powyższym oraz z uwagi na możliwość wyznaczenia podobszarów rewitalizacji nieposiadających wspólnych granic, zdecydowano się podzielić obszar rewitalizacji na osiem następujących podobszarów:

- Podobszar 1 – Czótka,
- Podobszar 2 – Krebsówka i Marianka,
- Podobszar 3 – Krężnica Jara
- Podobszar 4 – Niedrzwica Duża,
- Podobszar 5 – Niedrzwica Kościelna,
- Podobszar 6 – Sobieszczany i Sobieszczany Kolonia,
- Podobszar 7 – Radawczyk, Strzeszkowice Duże i Strzeszkowice Małe,
- Podobszar 8 – Warszawiaki.

Obszar rewitalizacji łącznie obejmuje powierzchnię ok. 1 174,39 ha, co stanowi 11% gminy Niedrzwica Duża. Obszar ten zamieszkuje ok. 2882 osoby, stanowiących 24,08% mieszkańców gminy. Obszar został ograniczony do terenów zamieszkałych. W przypadku miejscowości Niedrzwica Duża obszar rewitalizacji nie pokrywa wszystkich terenów zabudowanych ze względu na ograniczenia ustawowe. W związku z powyższym, na terenie miejscowości Niedrzwica Duża zdecydowano o wyznaczeniu obszarów rewitalizacji w miejscach najbardziej eksploatowanych przez mieszkańców. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym skupieniem negatywnych zjawisk społecznych przy jednoczesnym występowaniu przynajmniej jednego negatywnego zjawiska z co najmniej jednej sfery: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Mapa 13. Obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża

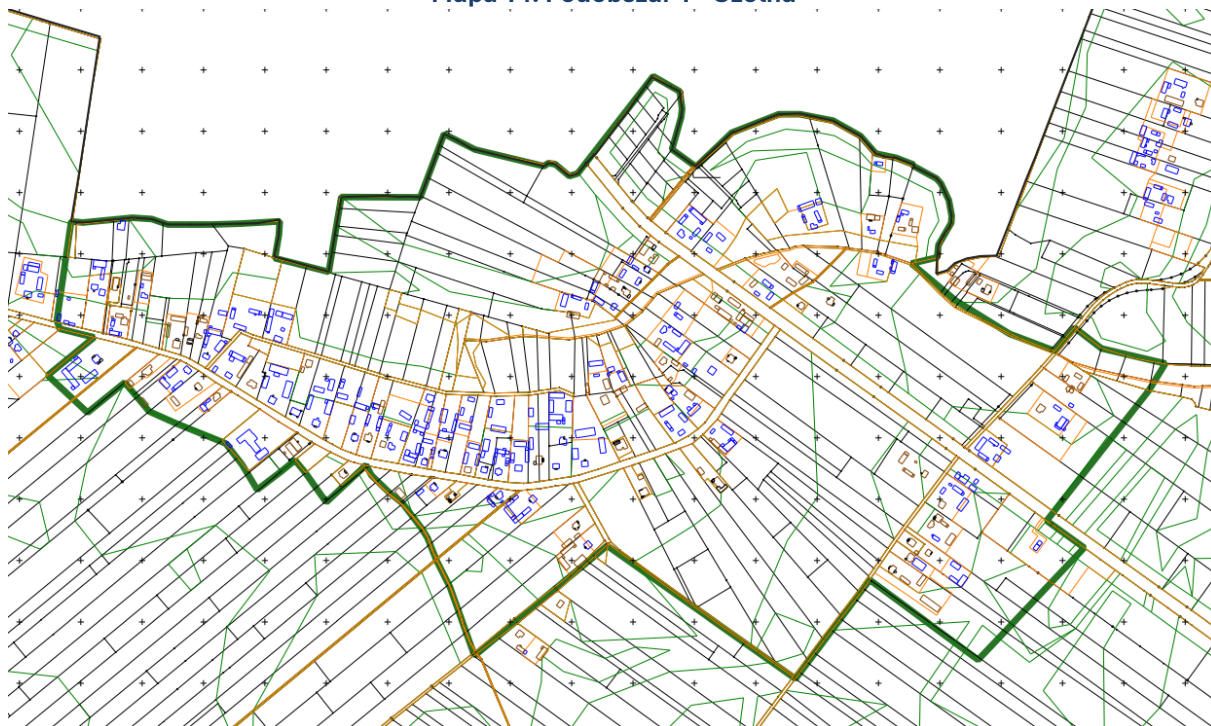
Źródło: opracowanie własne

Podobszar 1 – Czółna

Podobszar Czółna należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Charakteryzuje się spadkiem liczby ludności, dużą liczbą osób z niepełnosprawnościami, wysokim stopniem degradacji przestrzeni publicznych, występowaniem znaczącej liczby interwencji publicznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz niewielką atrakcyjnością.

Podobszar zajmuje powierzchnię 98,14 ha, co stanowi 0,92% gminy. Zamieszkuje go 260 osób, co stanowi 2,17% mieszkańców gminy.

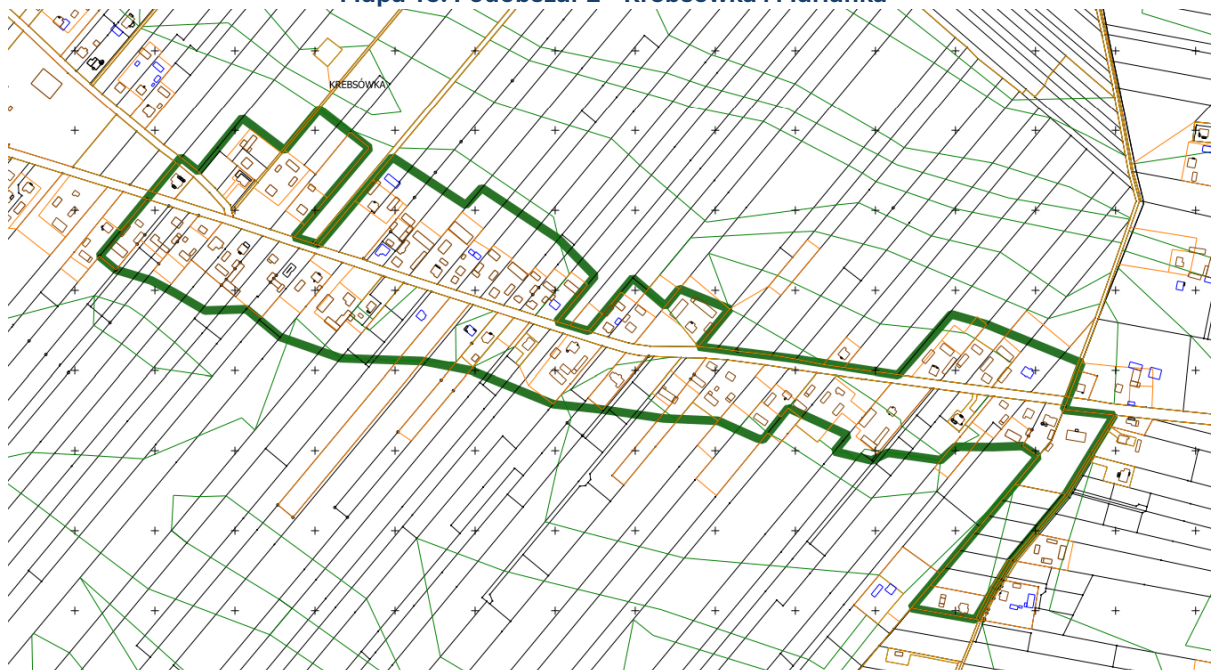
Mapa 14. Podobszar 1 - Czółna

Podobszar 2 – Krebsówka i Marianka

Podobszar Krebsówki i Marianki należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Wśród problemów społecznych obszaru należy wymienić przede wszystkim problem spadku liczby ludności, bezrobocie oraz przestępczość. W pozostałych sferach odnotowano problem aktywności gospodarczej mieszkańców, degradację przestrzeni publicznych oraz zagrożenia dla środowiska związane z wykorzystaniem węglowych kotłów ciepła.

Mapa 15. Podobszar 2 – Krebsówka i Marianka

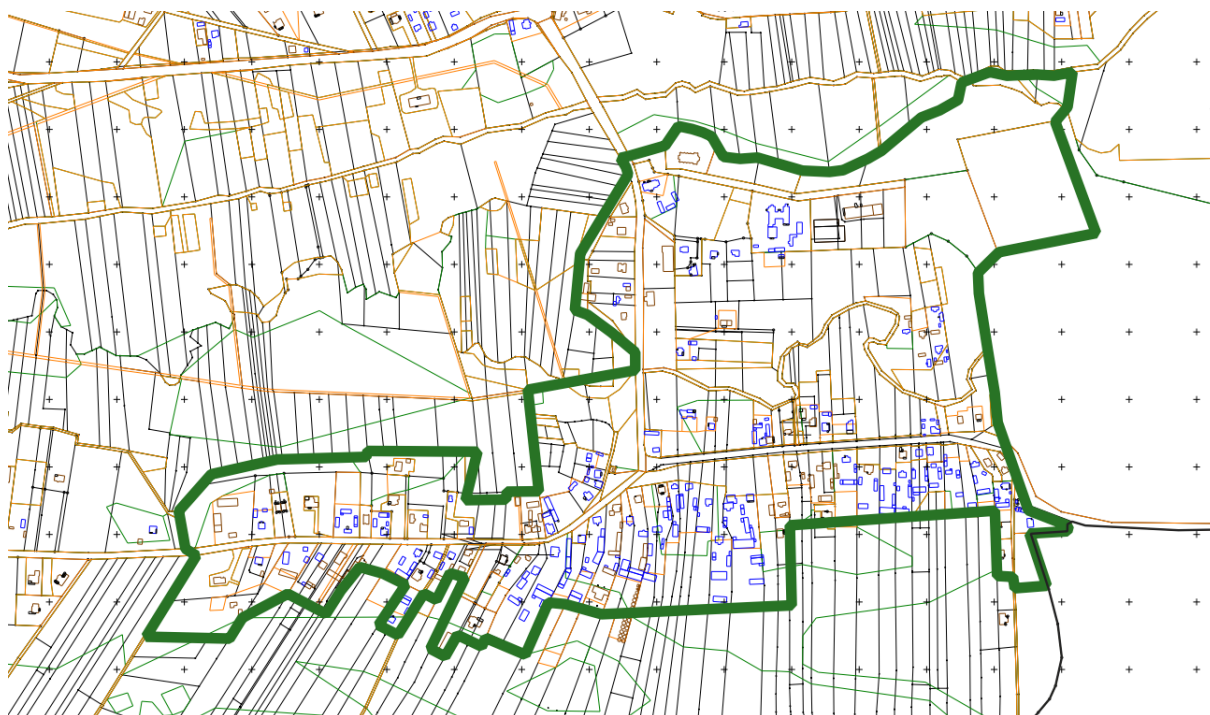
Podobszar zajmuje powierzchnię 21,35 ha, co stanowi 0,2% gminy. Zamieszkuje go 186 osób, co stanowi 1,55% mieszkańców gminy.

Podobszar 3 – Krężnica Jara

Podobszar Krężnicy Jarej charakteryzuje się wysokim stopniem zdegradowania. Wśród negatywnych zjawisk występujących na tym podobszarze należy wymienić przede wszystkim wysoki udział osób z niepełnosprawnościami, problem bezrobocia oraz niską aktywność społeczną. Ponadto w miejscowości odnotowuje się znaczącą liczbę budynków zawierających azbest co z pewnością jest zjawiskiem negatywnym.

Podobszar zajmuje powierzchnię 55,03 ha, co stanowi 0,51% powierzchni gminy. Zamieszkuje go ok. 328 osób, co stanowi 2,74% mieszkańców gminy.

Mapa 16. Podobszar 3 - Krężnica Jara

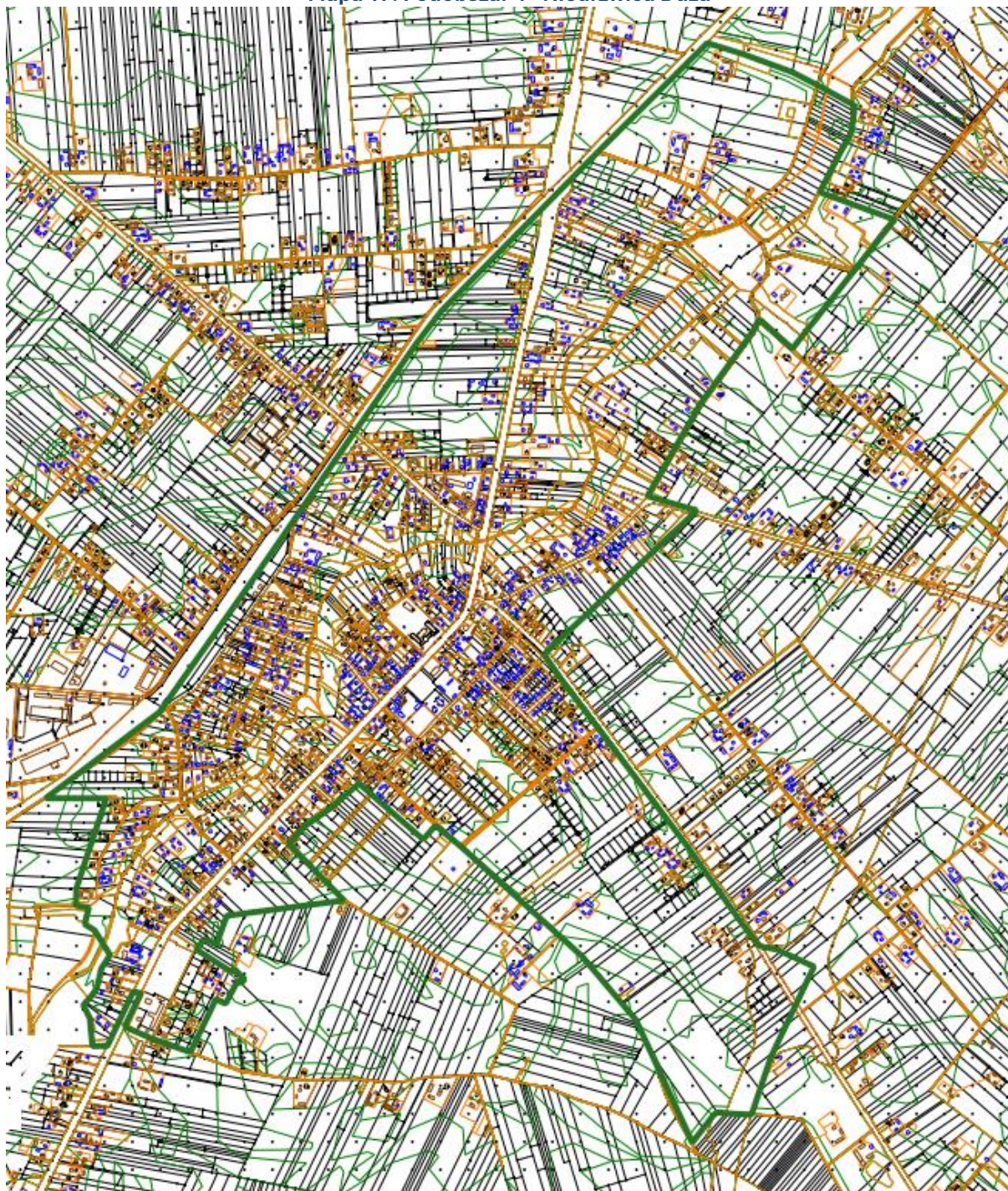

Podobszar 4 – Niedzwica Duża

Podobszar Niedzwicy Dużej należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Charakteryzuje się dość wysokim poziomem wyludniania miejscowości, wysokim udziałem i wzrostem liczby osób z niepełnosprawnościami oraz problemem bezrobocia, a także stosunkowo niską aktywnością społeczną. W zakresie pozostałych negatywnych czynników należy wymienić: niską aktywność gospodarczą, występowanie budynków z węglowymi kotłami oraz niedostosowanie budynków do standardów technicznych – wysoki udział budynków zawierających azbest.

Podobszar zajmuje powierzchnię 455,14 ha, co stanowi 4,26% gminy. Zamieszkuje go ok. 927 osób, co stanowi 7,75% mieszkańców gminy.

Mapa 17. Podobszar 4 - Niedzwica Duża

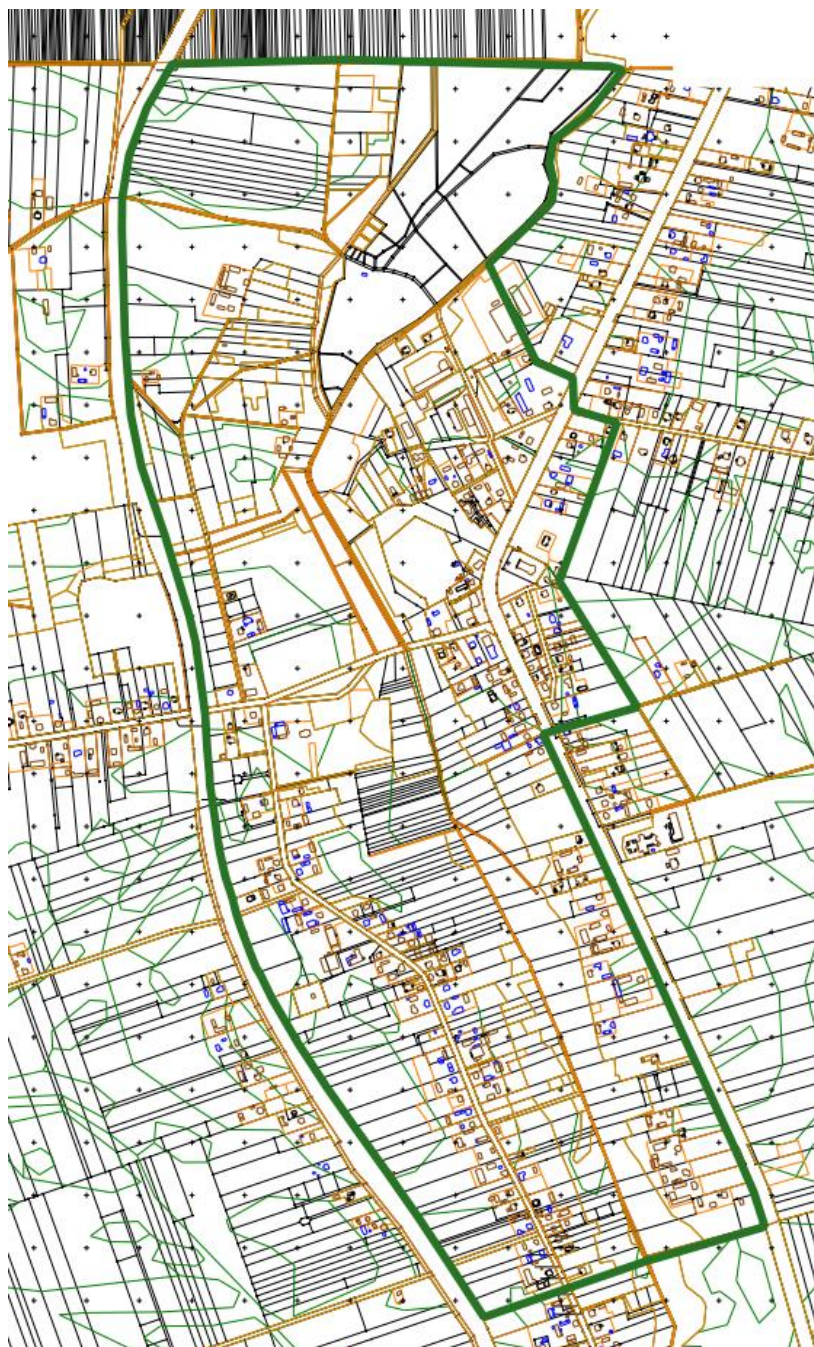

Podobszar 5 – Niedzwica Kościelna

Podobszar Niedzwica Kościelna należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Wśród problemów społecznych obszaru należy wymienić przede wszystkim problem niskiej aktywności społecznej. Wśród innych najistotniejszych negatywnych czynników należy wymienić niski poziom aktywności gospodarczej oraz zagrożenie środowiskowe, jakim jest wysoki udział budynków korzystających z węglowych źródeł ciepła.

Podobszar zajmuje powierzchnię 162,41 ha, co stanowi 1,52% gminy. Zamieszkuje go ok. 247 osób, co stanowi 2,06% mieszkańców gminy.

Mapa 18. Podobszar 5 - Niedzwica Kościelna

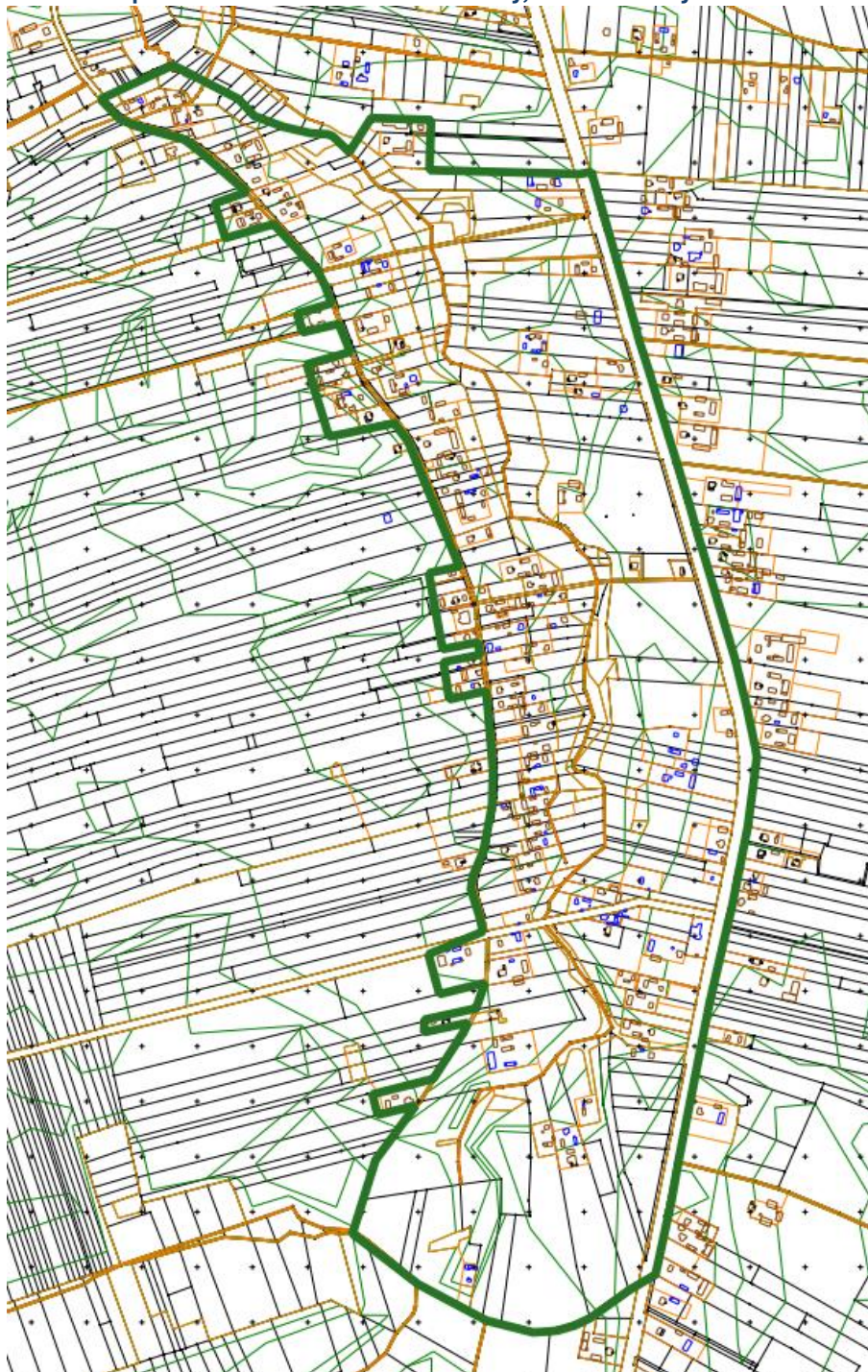

Podobszar 6 – Sobieszczany i Sobieszczany Kolonia

Podobszar Sobieszczany i Sobieszczany Kolonia należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Wśród problemów społecznych obszaru należy wymienić przede wszystkim problem bezrobocia oraz niskiej aktywności społecznej, przestępczość i bezrobocie. Wśród najistotniejszych negatywnych czynników należy wymienić zagrożenie środowiskowe, tj. wysoki udział budynków korzystających z węglowych źródeł ciepła.

Podobszar zajmuje powierzchnię ok. 111,53 ha, co stanowi 1,04% gminy. Zamieszkuje go ok. 354 osoby, co stanowi 2,95% mieszkańców gminy.

Mapa 19. Podobszar 6 - Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia

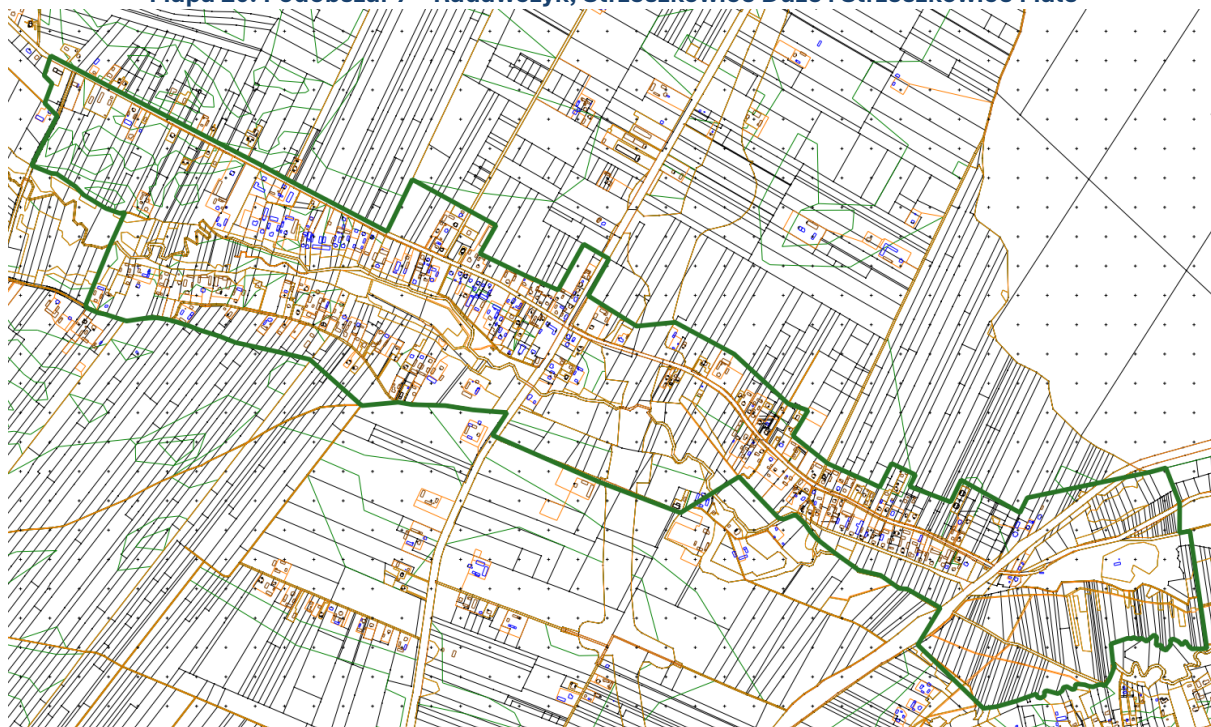

Podobszar 7 – Radawczyk, Strzeszkowice Duże i Strzeszkowice Małe

Podobszar Radawczyk, Strzeszkowice Duże i Strzeszkowice Małe należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Wśród problemów społecznych obszaru należy wymienić przede wszystkim problem wyludniania się miejscowości, bezrobocie, przestępczość oraz niskiej aktywności społecznej. Wśród pozostałych negatywnych zjawisk występujących na terenie Podobszaru 7, należy wyróżnić zagrożenie środowiskowe jakim jest wysoki udział budynków z węglowymi kotłami ciepła.

Podobszar zajmuje powierzchnię 226,47 ha, co stanowi 2,12% gminy. Zamieszkuje go ok. 460 osób, co stanowi 3,84% mieszkańców gminy.

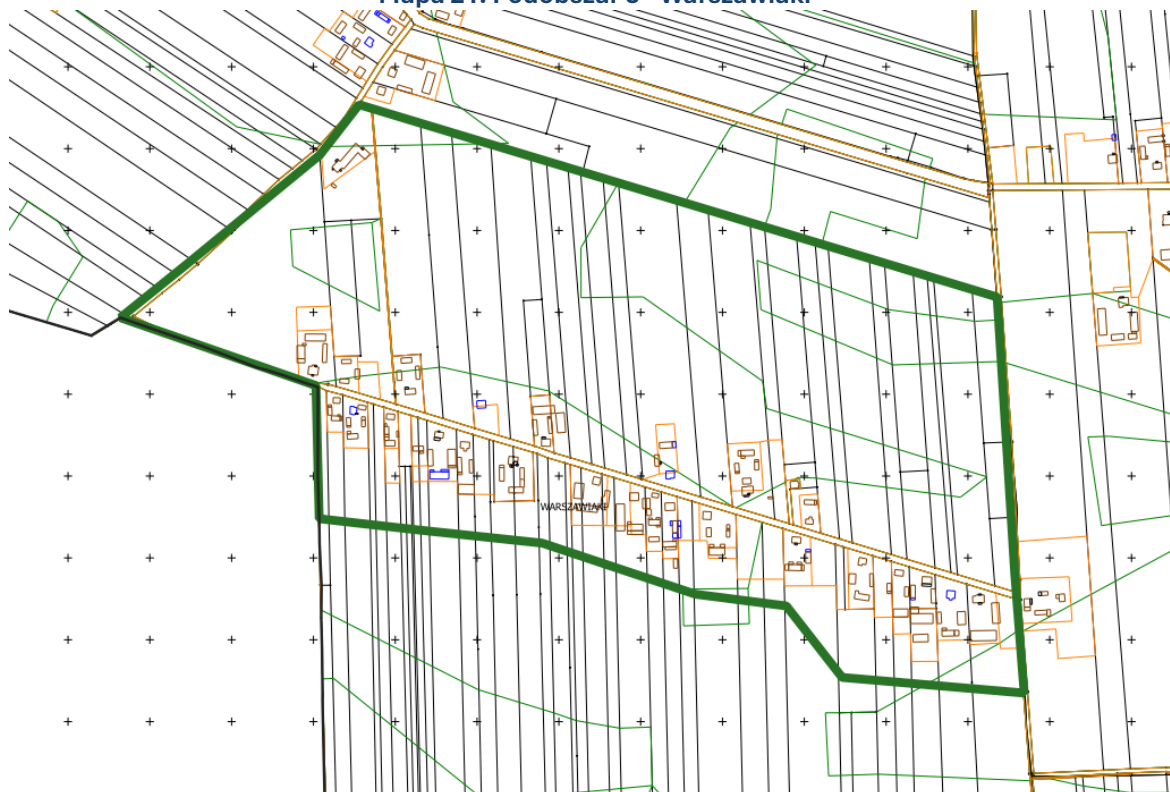
Mapa 20. Podobszar 7 – Radawczyk, Strzeszkowice Duże i Strzeszkowice Małe

Podobszar 8 – Warszawiaki

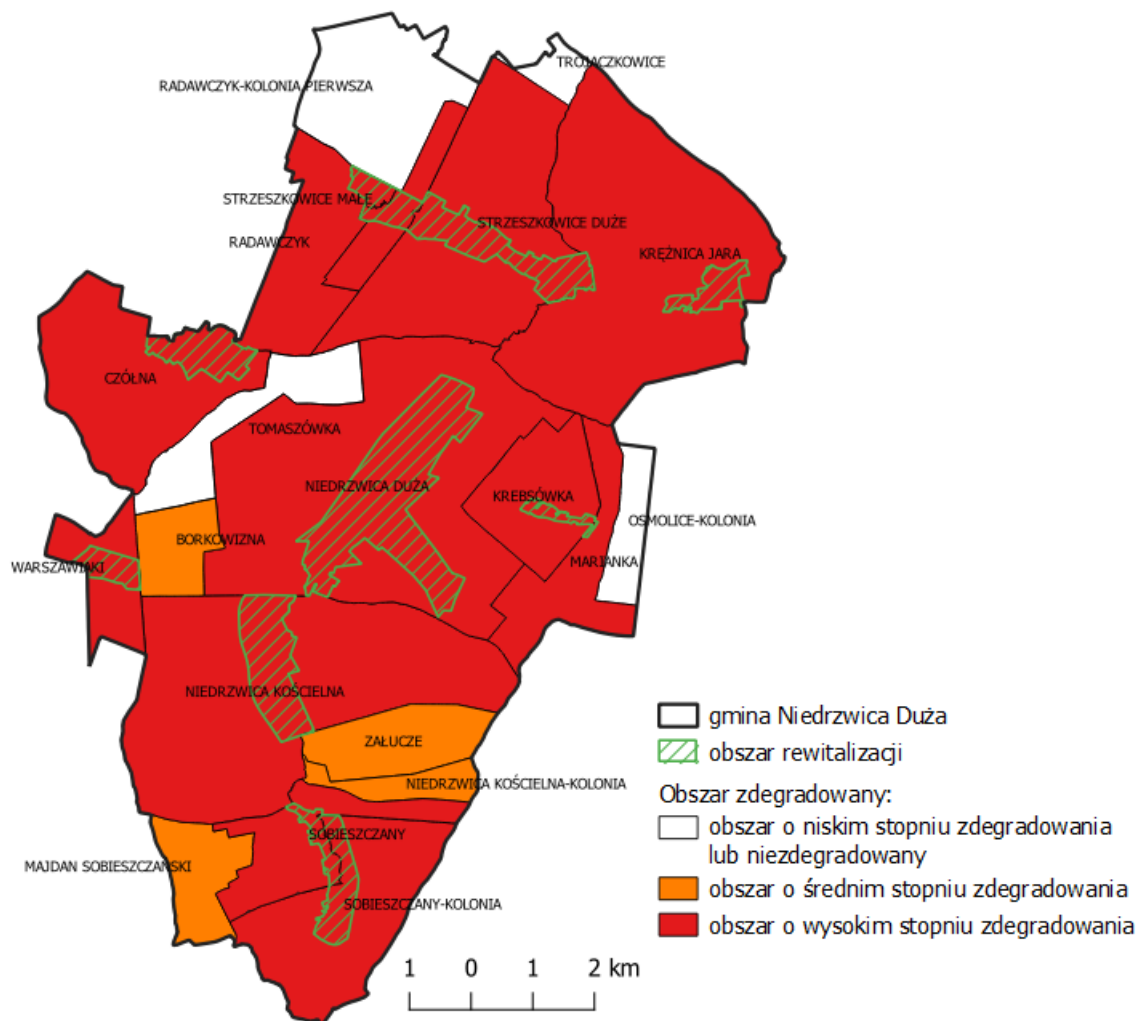
Podobszar Warszawiaki należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Charakteryzuje się problemem z bezrobociem, małą atrakcyjnością terenów inwestycyjnych oraz dość wysokim poziomem degradacji przestrzeni publicznych. Podobszar zajmuje powierzchnię 44,32 ha, co stanowi 0,41% gminy. Zamieszkuje go ok. 120 osób, co stanowi 1,0% mieszkańców gminy.

Mapa 21. Podobszar 8 - Warszawiaki

Poniżej przedstawiono obszar rewitalizacji oraz obszar zdegradowany na tle gminy Niedzwica Duża.

Mapa 22. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

Wizja, cele i kierunki działań

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

W wyniku skutecznie przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych, obszary Gminy Niedzwica Duża objęte GPR przekształcą się w miejsca atrakcyjne do życia, sprzyjające aktywności społecznej, gospodarczej oraz wysokiej jakości zamieszkiwania. Obszary te zostaną wyprowadzone ze stanu kryzysowego i staną się przestrzenią o spójnym charakterze, dobrze skomunikowaną, przyjazną mieszkańcom i otwartą na różnorodne formy aktywności lokalnej.

Wizja ta zakłada, że poprzez realizację skoordynowanych i zintegrowanych działań w pięciu sferach rewitalizacji – społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej – możliwe będzie zredukowanie negatywnych zjawisk i uruchomienie lokalnych potencjałów rozwojowych. Fundamentem zmian będzie poprawa jakości życia mieszkańców, zarówno w wymiarze materialnym, jak i społecznym.

Miejscowości wyznaczone jako obszar rewitalizacji, w 2030 roku będą miejscem atrakcyjnym do życia, o wysokiej jakości przestrzeni, przyjaznym jego mieszkańcom oraz sprzyjającym aktywności społecznej i gospodarczej.

W sferze społecznej przewiduje się odbudowę więzi międzyludzkich, wzrost poziomu integracji mieszkańców oraz rozwój aktywności obywatelskiej i kulturalnej. Wzmocnione zostaną działania w zakresie pomocy społecznej, wsparcia rodzin, seniorów oraz osób zagrożonych wykluczeniem, co przyczyni się do zwiększenia spójności społecznej. Wdrażane projekty będą wspierać edukację, zdrowie, aktywizację zawodową oraz przeciwdziałać marginalizacji społecznej.

W zakresie przestrzenno-funkcjonalnym celem rewitalizacji jest poprawa ładu przestrzennego oraz funkcjonalności przestrzeni publicznych. Przewiduje się ich uporządkowanie, modernizację i dostosowanie do potrzeb różnych grup użytkowników, w tym osób z ograniczoną mobilnością. Działania w tym obszarze będą ukierunkowane na tworzenie estetycznych, wielofunkcyjnych przestrzeni wspólnych, sprzyjających integracji oraz budowaniu lokalnej tożsamości.

Rewitalizacja w sferze gospodarczej przyczyni się do pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości, tworzenia nowych miejsc pracy oraz wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Działania te będą wspierać rozwój mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, a także inicjatyw społeczno-gospodarczych, które przyczynią się do aktywizacji zawodowej mieszkańców i poprawy sytuacji ekonomicznej obszaru objętego programem.

W sferze technicznej planowane są działania związane z modernizacją infrastruktury komunalnej, poprawą jakości zasobów mieszkaniowych oraz rozbudową sieci transportowej i infrastruktury technicznej. Prace te będą prowadzone w sposób spójny z innymi działaniami rewitalizacyjnymi, stanowiąc ważny komponent poprawy jakości życia oraz atrakcyjności terenów zdegradowanych.

Istotnym elementem wizji jest również troska o środowisko naturalne. Działania rewitalizacyjne będą obejmować m.in. rozwój terenów zieleni, poprawę jakości powietrza i wód, zwiększenie odporności na zmiany klimatu oraz promowanie postaw proekologicznych. Uwzględnienie aspektów środowiskowych zapewni trwałość efektów rewitalizacji oraz poprawę warunków życia mieszkańców w długofalowej perspektywie.

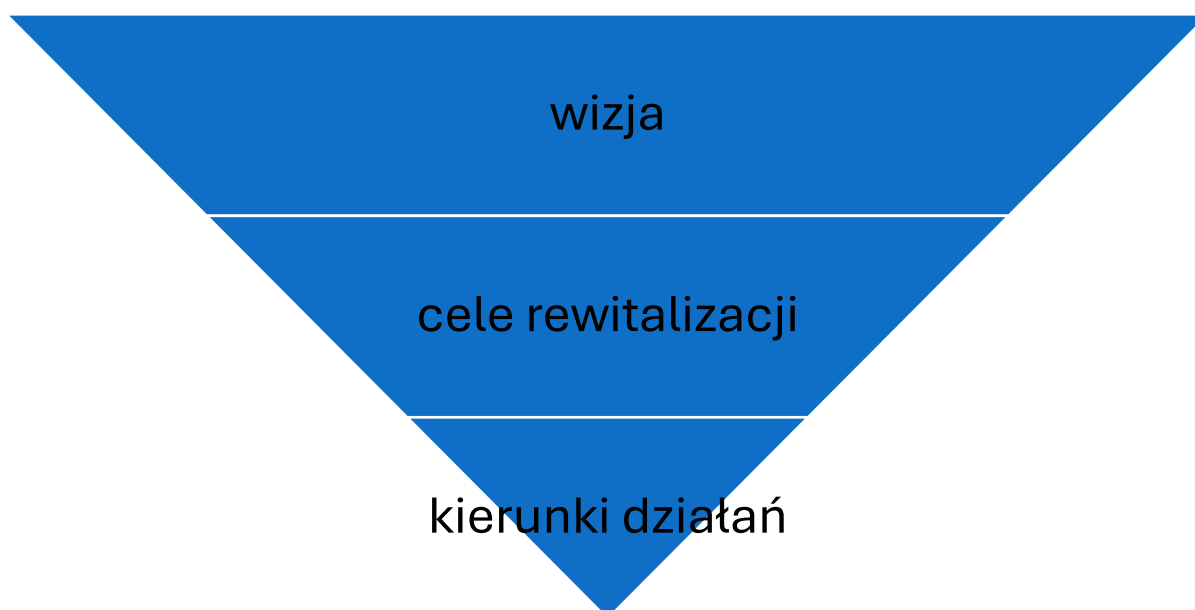
Efektem kompleksowych działań rewitalizacyjnych będzie znaczące wzmocnienie tożsamości lokalnej, wzrost poczucia bezpieczeństwa i komfortu życia, a także poprawa wizerunku Gminy Niedzwica Duża zarówno w oczach jej mieszkańców, jak i osób z zewnątrz. Proces rewitalizacji stanie się impulsem do dalszego, zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, realizowanego przy aktywnym udziale lokalnych interesariuszy i z poszanowaniem zasobów środowiskowych.

Cele rewitalizacji i kierunki działań

W odniesieniu do przyjętej wizji oraz na podstawie wyników przeprowadzonej diagnozy, w zdefiniowano pięć głównych celów rewitalizacji. Każdemu z nich przypisano odpowiednie kierunki działań, które określają ramy operacyjne dla projektowanych interwencji.

Cele rewitalizacji zostały sformułowane w pięciu kluczowych wymiarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, technicznym oraz przestrzenno-funkcjonalnym. Każdy z nich odzwierciedla potrzebę eliminacji lub ograniczenia zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych oraz aktywizacji potencjałów lokalnych w danym obszarze. Wzajemne powiązania pomiędzy celami oraz ich kierunkami działań mają zapewnić kompleksowość i spójność podejmowanych przedsięwzięć oraz uzyskanie efektu synergii.

Rysunek 2. Schemat struktury GPR w zakresie wizji, celów i kierunków działań

Źródło: Opracowanie własne

Struktura celów i kierunków działań w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030, została opracowana w sposób, który umożliwia wdrażanie zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących zarówno inwestycje twarde, jak i działania społeczne. Dokument ten, jako narzędzie planowania strategicznego, służy zarówno samorządowi lokalnemu, jak i partnerom publicznym, społecznym i gospodarczym, ukierunkowując ich aktywność na rzecz wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.

Poniższa tabela zawiera zestawienie celów rewitalizacji oraz odpowiadających im kierunków działań. Stanowią one podstawę do dalszego formułowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które zostaną wskazane w kolejnych rozdziałach niniejszego dokumentu.

Tabela 13. Cele rewitalizacji i kierunki działań Gminy Niedzwica Duża

Cel rewitalizacji	Kierunki działań
1. Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej	1.1. Tworzenie estetycznych, funkcjonalnych przestrzeni wspólnych w sołectwach 1.2. Poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej 1.3. Rozwój infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej i opiekuńczej 1.4. Wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i potencjału turystycznego
2. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej	2.1. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego (bezrobocie, uzależnienia, ubóstwo) 2.2. Integracja i aktywizacja grup defaworyzowanych (seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami) 2.3. Wzmacnianie lokalnej tożsamości i więzi społecznych 2.4. Poprawa dostępu do edukacji i usług opiekuńczych
3. Ochrona środowiska i poprawa jakości terenów zdegradowanych	3.1. Tworzenie dostępnych, zielonych przestrzeni publicznych 3.2. Realizacja działań na rzecz poprawy stanu środowiska, w tym OZE i termomodernizacji 3.3. Przekształcanie terenów zdegradowanych na cele rekreacyjne i turystyczne
4. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej	4.1. Poprawa warunków mieszkaniowych i infrastruktury komunalnej 4.2. Modernizacja sieci drogowej i transportu lokalnego 4.3. Dostosowanie obiektów publicznych do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością
5. Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy	5.1. Wsparcie działań aktywizujących lokalny rynek pracy 5.2. Tworzenie warunków dla rozwoju inicjatyw gospodarczych mieszkańców 5.3. Promocja gospodarcza gminy i jej walorów inwestycyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Zintegrowane podejście do formułowania celów i działań pozwala nie tylko na skuteczne przeciwdziałanie problemom, ale również na wzmocnienie lokalnych atutów i stworzenie trwałych podstaw do dalszego rozwoju Gminy Niedzwica Duża. Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do kompleksowej poprawy jakości życia mieszkańców obszarów objętych rewitalizacją, a także do ich pełniejszej integracji z przestrzenią i strukturą społeczną całej gminy.

Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 formułuje działania rewitalizacyjne w sposób całościowy i skoordynowany, zapewniając ich powiązanie z celami programu oraz spójność wdrożeniową. Wskazane w nim przedsięwzięcia są przypisane do poszczególnych celów i kierunków działań, zgodnie z wynikami diagnozy i przyjętą wizją rozwoju. W strukturze dokumentu uwzględniono również powiązania organizacyjne, czasowe, przestrzenne, instytucjonalne oraz finansowe między działaniami.

W ramach GPR zastosowano przejrzysty podział logiczny, który umożliwia jednoznaczne przyporządkowanie każdego działania do danego celu rewitalizacji i kierunku działań. Działania zostały osadzone w harmonogramie realizacyjnym, uwzględniającym zarówno interwencje inwestycyjne (tzw. działania twarde), jak i projekty społeczne (tzw. działania miękkie). Takie podejście pozwala na osiągnięcie efektu synergii – wzmacniania efektów poszczególnych działań poprzez ich wzajemne uzupełnianie się.

Mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych są kluczowe dla efektywnego wdrażania programu. Ich zastosowanie umożliwia synchronizację przedsięwzięć i lepsze dopasowanie interwencji do realnych potrzeb mieszkańców. W praktyce większość projektów rewitalizacyjnych będzie realizować jednocześnie kilka celów i kierunków działań. Przykładowo modernizacja przestrzeni publicznej może wiązać się zarówno z aktywizacją społeczną, jak i poprawą bezpieczeństwa, jakości środowiska czy warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Dzięki przyjęciu takiego podejścia, proces rewitalizacji w Gminie Niedzwica Duża ma charakter kompleksowy, wielowątkowy i osadzony w lokalnych realiach. Uwzględnienie zasady komplementarności pozwala nie tylko na lepsze zarządzanie programem, ale przede wszystkim na uzyskanie trwałych efektów, które będą odczuwalne zarówno w obszarze rewitalizacji, jak i w całej gminie. Rewitalizacja nie jest zbiorem niezależnych projektów, lecz zintegrowanym systemem odpowiedzi na konkretne problemy i potrzeby mieszkańców. Działania zaplanowane w niniejszym programie, zostały scharakteryzowane w rozdziale: Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Należy zaznaczyć, że znajdują się tam zarówno projekty rewitalizacyjne realizowane przez gminę jak i działania lokalnych interesariuszy. Są to spójne przedsięwzięcia, których realizacja pozwala na osiągnięcie efektu synergii. Dają one wartość dodaną, niemożliwą do osiągnięcia w przypadku braku koordynacji działań.

Ważnym założeniem Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 jest zapewnienie komplementarności działań rewitalizacyjnych, rozumianej jako integracja interwencji w następujących aspektach:

Rysunek 3. Komplementarność działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi

Gminny Program Rewitalizacji (GPR) dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 został opracowany jako narzędzie wspierające realizację zintegrowanej polityki rozwoju lokalnego, której istotnym elementem jest przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, przestrzennym, gospodarczym, środowiskowym i technicznym na obszarach zdegradowanych. Program ten stanowi część szerszego systemu planowania strategicznego, obowiązującego na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, i jako taki wymaga jednoznacznego powiązania z dokumentami planistycznymi oraz programowymi funkcjonującymi w gminie i jej otoczeniu instytucjonalnym.

Rysunek 4. Schemat zgodności GPR Gminy Niedzwica Duża z lokalnymi dokumentami

Źródło: Opracowanie własne

Zgodność GPR z obowiązującymi dokumentami strategicznymi jest warunkiem jego efektywnego wdrożenia, a także podstawą do korzystania z dostępnych instrumentów wsparcia, w tym ze środków funduszy unijnych. Program został opracowany w sposób zapewniający jego koherencję z polityką przestrzenną i rozwojową gminy oraz wpisuje się w główne założenia dokumentów planistycznych, takich jak Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Niedzwica Duża, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niedzwica Duża na lata 2021-2027, a także dokumentów wykraczających poza poziom lokalny, w tym m.in. Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030, Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego do roku 2030, czy też Strategii Rozwoju Ponadlokalnego do roku 2030 Jednostek Samorządu Terytorialnego Porozumienia Partnerskiego BYSTRZYCA.

Program rewitalizacji nie funkcjonuje w oderwaniu od lokalnych i regionalnych polityk publicznych, lecz stanowi ich operacyjne dopełnienie na obszarach wymagających szczególnej interwencji. Jego zadaniem nie jest duplikacja zapisów innych dokumentów, ale koncentracja działań w tych częściach gminy, gdzie zdiagnozowano największe nagromadzenie problemów i deficytów. W tym sensie GPR pełni funkcję integrującą i uzupełniającą wobec istniejących strategii sektorowych i przestrzennych, wprowadzając komponent terytorialnej koncentracji interwencji oraz zróżnicowanego podejścia do lokalnych potrzeb.

Zgodność Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi odnosi się zarówno do zbieżności celów i kierunków działań, jak i do zgodności terytorialnej, czasowej oraz instytucjonalnej. Program uwzględnia przyjęte wcześniej ramy planistyczne i programowe, pozostając w spójnym układzie logicznym z dokumentami wyższego rzędu. W efekcie, rewitalizacja może być prowadzona w sposób skoordynowany, zgodny z kierunkami rozwoju przestrzennego gminy, założeń polityk społecznych i gospodarczych oraz planów działań w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury technicznej.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Niedzwica Duża, uchwalone Uchwałą Rady Gminy Nr XXXIII/201/17 z dnia 11 lipca 2017 roku, pozostaje nadrzędnym aktem wyznaczającym politykę przestrzenną gminy i kierunki jej rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego. Z uwagi na swoją rangę i zakres, dokument ten stanowi punkt odniesienia dla wszystkich działań planistycznych, w tym również dla opracowania GPR.

Treść GPR pozostaje spójna z SUIKZP zarówno pod względem kierunków działań, jak i lokalizacji planowanych interwencji. Wyznaczone w programie obszary rewitalizacji zostały określone w oparciu o diagnozę obejmującą zjawiska kryzysowe w sferze społecznej, technicznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej, przy czym ich lokalizacja i charakterystyka wpisują się w ogólne założenia polityki przestrzennej zawartej w studium. Dotyczy to między innymi terenów zabudowy mieszkaniowej oraz usługowej, które w SUIKZP określono jako wymagające przekształceń funkcjonalnych i modernizacji infrastrukturalnej.

W obszarze zagospodarowania przestrzennego GPR wzmacnia kierunki działań zawarte w SUIKZP poprzez promowanie uporządkowanej, zrównoważonej urbanizacji, odnowy zdegradowanych struktur osadniczych oraz rewitalizacji przestrzeni publicznych. Działania te znajdują swoje uzasadnienie w zapisach studium, które wskazują na konieczność poprawy jakości środowiska

zamieszkania, zwiększenia dostępności usług publicznych oraz podniesienia standardów infrastrukturalnych w centralnych częściach miejscowości.

Istotnym obszarem zgodności obu dokumentów jest również wspólna orientacja na ochronę środowiska i dziedzictwa kulturowego. Studium podkreśla potrzebę zachowania wartości krajobrazowych i kulturowych obszaru gminy oraz integracji polityki przestrzennej z celami ekologicznymi. GPR uwzględnia te kierunki, planując działania służące poprawie jakości przestrzeni publicznych, rozwojowi terenów zielonych, adaptacji do zmian klimatycznych oraz ochronie lokalnych zasobów przyrodniczych i historycznych.

W zakresie infrastruktury technicznej i dostępności komunikacyjnej program rewitalizacji pozostaje zbieżny z zapisami SUIKZP, które wskazują na konieczność modernizacji istniejącej infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej i energetycznej, zwłaszcza w starszych częściach miejscowości. GPR, odpowiadając na te potrzeby, przewiduje szereg działań mających na celu poprawę dostępności komunikacyjnej, bezpieczeństwa przestrzeni publicznych oraz efektywności energetycznej budynków i obiektów użyteczności publicznej.

Zarówno GPR, jak i SUIKZP przyjmują podejście zintegrowane, w którym rozwój przestrzenny postrzegany jest jako efekt współdziałania wielu czynników – społecznych, ekonomicznych, środowiskowych i instytucjonalnych. Dzięki tej zgodności możliwe jest prowadzenie rewitalizacji w sposób systemowy, spójny z polityką przestrzenną gminy oraz z poszanowaniem lokalnych uwarunkowań i aspiracji rozwojowych. Podsumowując, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża jest zgodny z założeniami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego zarówno w warstwie strategicznej, jak i funkcjonalnej. Wzajemne powiązania tych dokumentów wzmacniają efektywność zarządzania przestrzenią, a także stanowią podstawę dla zintegrowanej i trwałej transformacji obszarów zdegradowanych w gminie Niedzwica Duża.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego LOM do roku 2030

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 pozostaje w pełnej zgodności z założeniami Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego do roku 2030, która została opracowana i przyjęta w ramach współpracy jednostek samorządu terytorialnego regionu lubelskiego. Strategia ta stanowi dokument o charakterze ponadlokalnym, ukierunkowany na koordynację działań rozwojowych w obrębie gmin tworzących funkcjonalny obszar powiązany z miastem Lublin, jako ośrodkiem metropolitalnym.

Gmina Niedzwica Duża, jako aktywny uczestnik tego partnerstwa, znajduje się w zasięgu oddziaływania Lublina i posiada silne powiązania funkcjonalne z centralną częścią aglomeracji. W związku z tym, realizowane na jej terenie działania rewitalizacyjne powinny wpisywać się w cele i priorytety określone w Strategii LOM.

Dokument ten wskazuje na konieczność prowadzenia skoordynowanych działań w obszarach takich jak wzmacnianie spójności społecznej i przestrzennej, poprawa jakości życia mieszkańców, wspieranie dostępności usług publicznych oraz kształtowanie atrakcyjnej i zrównoważonej przestrzeni osadniczej.

Gminny Program Rewitalizacji, jako instrument operacyjny, odpowiada na wskazane kierunki rozwoju poprzez planowanie zintegrowanych interwencji terytorialnych na obszarach zdegradowanych, które wymagają kompleksowego wsparcia. Wpisuje się on w szczególności w

cel główny Strategii LOM, jakim jest poprawa warunków życia i zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych w sposób zrównoważony i inkluzyjny. Jednocześnie GPR pozostaje spójny z celami szczegółowymi Strategii LOM, w tym w zakresie rozwoju infrastruktury publicznej, wzmocnienia tożsamości lokalnej, przeciwdziałania depopulacji oraz podnoszenia efektywności energetycznej i jakości środowiska.

Rysunek 5. Zgodność GPR Gminy Niedzwica Duża z SRP LOM 2030

Źródło: opracowanie własne

Działania planowane w ramach GPR, takie jak modernizacja przestrzeni publicznych, rozwój infrastruktury społecznej i poprawa dostępności do usług edukacyjnych i opiekuńczych, są zgodne z wizją rozwoju LOM jako zintegrowanego, przyjaznego mieszkańcom i zrównoważonego obszaru metropolitalnego. Rewitalizacja prowadzona w Gminie Niedzwica Duża wspiera także priorytety Strategii dotyczące spójności wewnętrznej obszaru LOM oraz podnoszenia jego atrakcyjności inwestycyjnej i osadniczej.

Z uwagi na wspólnotowy charakter działań prowadzonych w ramach LOM, Gminny Program Rewitalizacji może również stanowić element uzupełniający większe projekty ponadlokalne realizowane na poziomie partnerstwa. Potencjalna synergia między GPR a przedsięwzięciami wskazanymi w Strategii LOM przyczynia się do zwiększenia efektywności działań rewitalizacyjnych oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych, w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych lub innych mechanizmów wspólnego finansowania.

Tym samym, GPR Gminy Niedzwica Duża jest w pełni zintegrowany z celami i kierunkami Strategii Rozwoju Ponadlokalnego LOM do roku 2030, co stanowi gwarancję spójności terytorialnej oraz efektywnego udziału gminy w długofalowych działaniach rozwojowych prowadzonych w ramach aglomeracji lubelskiej.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego do roku 2030 Jednostek Samorządu Terytorialnego Porozumienia Partnerskiego BYSTRZYCA

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 został opracowany w sposób zapewniający jego pełną spójność z założeniami oraz celami Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Porozumienia Partnerskiego BYSTRZYCA na lata 2021–2030. Dokument ten stanowi podstawę do koordynacji wspólnych działań jednostek samorządu terytorialnego powiatu lubelskiego w zakresie zrównoważonego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

Wpisując się w ideę terytorialnej współpracy i wzmacniania potencjału lokalnych wspólnot, GPR Niedzwicy Dużej koncentruje się na działaniach rewitalizacyjnych obejmujących zarówno poprawę jakości życia mieszkańców, jak i odbudowę oraz aktywizację przestrzeni zdegradowanych. Działania przewidziane w programie korespondują bezpośrednio z celami i kierunkami działań strategicznych BYSTRZYCY, co czyni GPR narzędziem wspierającym realizację priorytetów ponadlokalnych.

W ramach Celu Strategicznego 1 SRP Bystrzyca – Rozwój systemu świadczenia usług zdrowotnych i pomocy społecznej, GPR zakłada poprawę dostępu do usług opiekuńczych, przeciwdziałanie marginalizacji oraz integrację osób zagrożonych wykluczeniem (działania 2.1, 2.2, 2.4). Planowane inwestycje w infrastrukturę opiekuńczą i społeczną doskonale wpisują się w cele operacyjne związane ze wsparciem rodzin, seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Cel Strategiczny 2 SRP Bystrzyca – Kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego i rozwój edukacji znajduje swoje odzwierciedlenie w działaniach rewitalizacyjnych na rzecz rozwoju oferty kulturalnej i edukacyjnej (1.2, 1.3, 2.3). Organizacja wydarzeń lokalnych, inwestycje w świetlice, biblioteki czy przestrzenie wspólne mają na celu integrację mieszkańców, wzmacnianie więzi społecznych i budowanie kapitału społecznego.

Działania wspierające rozwój lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy (cel 5 GPR), takie jak tworzenie warunków dla inicjatyw gospodarczych mieszkańców i promocja waleń inwestycyjnych gminy, są zgodne z Celem Strategicznego 3 SRP Bystrzyca – Poprawa warunków dla rozwoju gospodarczego, szczególnie w zakresie aktywizacji zawodowej, wsparcia przedsiębiorczości oraz dostosowania edukacji do potrzeb rynku pracy.

W zakresie ochrony środowiska (Cel Strategiczny 4 SRP Bystrzyca), GPR kładzie nacisk na działania ekologiczne, takie jak zagospodarowanie zielonych przestrzeni, termomodernizację obiektów oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (działania 3.1–3.3). To bezpośrednio wspiera cele operacyjne dotyczące edukacji ekologicznej, rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i poprawy jakości środowiska.

Cel Strategiczny 5 SRP Bystrzyca – Nowoczesna i bezpieczna infrastruktura realizowany jest poprzez działania GPR związane z modernizacją sieci drogowej, transportu lokalnego oraz infrastruktury technicznej (działania 4.1–4.3). Uwzględnienie potrzeb osób z ograniczoną mobilnością stanowi dodatkowy element inkluzji i zrównoważonego podejścia.

Wreszcie, GPR Niedzwicy Dużej wzmacnia ideę współpracy samorządowej (Cel Strategiczny 6 SRP Bystrzyca), poprzez możliwe włączenie lokalnych projektów rewitalizacyjnych do większych przedsięwzięć realizowanych w formule partnerskiej, zgodnie z zasadami wspólnego ładu przestrzennego i promocji obszaru partnerskiego jako atrakcyjnego miejsca do życia i rozwoju gospodarczego.

Dzięki kompleksowemu podejściu, uwzględniającemu zarówno potrzeby społeczne, jak i wyzwania infrastrukturalne i środowiskowe, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża pełni rolę skutecznego narzędzia wdrażania Strategii BYSTRZYCA. Jego realizacja przyczynia się do zwiększenia spójności terytorialnej, efektywnego wykorzystania potencjału lokalnego oraz pozyskiwania środków zewnętrznych w ramach funduszy unijnych i krajowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niedzwica Duża na lata 2021–2027

Polityka społeczna prowadzona na poziomie lokalnym znajduje swój wyraz w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niedzwica Duża na lata 2021–2027, która stanowi dokument kierunkowy w zakresie przeciwdziałania marginalizacji, wykluczeniu oraz nierównościom społecznym. Strategia ta, przyjęta w oparciu o ustawowe zobowiązania wynikające z przepisów o pomocy społecznej, wskazuje najważniejsze wyzwania społeczne, z jakimi mierzy się lokalna społeczność, oraz definiuje cele, kierunki działań i model współpracy między instytucjami zaangażowanymi w system wsparcia. Z uwagi na swój zakres i funkcję, dokument ten stanowi istotne odniesienie dla Gminnego Programu Rewitalizacji, którego znaczna część działań dotyczy przeciwdziałania zjawiskom kryzysowym o charakterze społecznym.

Zgodnie z zapisami strategii, działania społeczne powinny koncentrować się na zapobieganiu wykluczeniu, wzmocnieniu integracji społecznej, aktywizacji grup szczególnie wrażliwych oraz rozwoju zasobów i usług instytucjonalnych w zakresie opieki, wsparcia i profilaktyki. Wskazano w niej również potrzebę rozwijania współpracy między instytucjami i organizacjami społecznymi oraz systematycznego monitorowania efektów podejmowanych działań.

Gminny Program Rewitalizacji stanowi uzupełnienie i rozszerzenie tych działań w wymiarze przestrzennym i infrastrukturalnym. Interwencje zaplanowane w ramach GPR – takie jak rozwój infrastruktury społecznej, modernizacja obiektów użyteczności publicznej, tworzenie lokalnych centrów aktywności społecznej, czy wspieranie inicjatyw integracyjnych – przyczyniają się do realizacji celów strategii społecznej, wzmacniając jej efektywność i trwałość rezultatów.

Tabela 13. Spójność celów GPR z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niedzwica Duża na lata 2021–2027.

Cel rewitalizacji w ramach GPR Niedzwica Duża	Cele SRPS Gminy Niedzwica Duża na lata 2021-2027
1. Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej	• Cel główny I: Poprawa warunków życia osób starszych oraz ich integracja ze środowiskiem. • Cel główny III: Poprawa jakości funkcjonowania osób

	niepełnosprawnych oraz ich integracji ze środowiskiem.
2. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej	• Cel główny I: Poprawa warunków życia osób starszych oraz ich integracja ze środowiskiem. • Cel główny III: Poprawa jakości funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz ich integracji ze środowiskiem. • Cel główny IV: Ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie i problemu uzależnień. • Cel główny V: Wzmocnienie potencjału i poprawa funkcjonowania rodzin
4. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej	• Cel główny III: Poprawa jakości funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz ich integracji ze środowiskiem.
5. Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy	• Cel główny II: Zmniejszenie skali bezrobocia i ubóstwa

Źródło: Opracowanie własne

GPR wspiera również działania skierowane do grup objętych szczególnym ryzykiem marginalizacji, takich jak osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, osoby doświadczające przemocy oraz osoby uzależnione. Zakładana aktywizacja społeczna, poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz działania edukacyjne i profilaktyczne są w pełni zgodne z misją i wizją strategii, która zakłada tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia, zapewniającego godne warunki życia wszystkim mieszkańcom gminy.

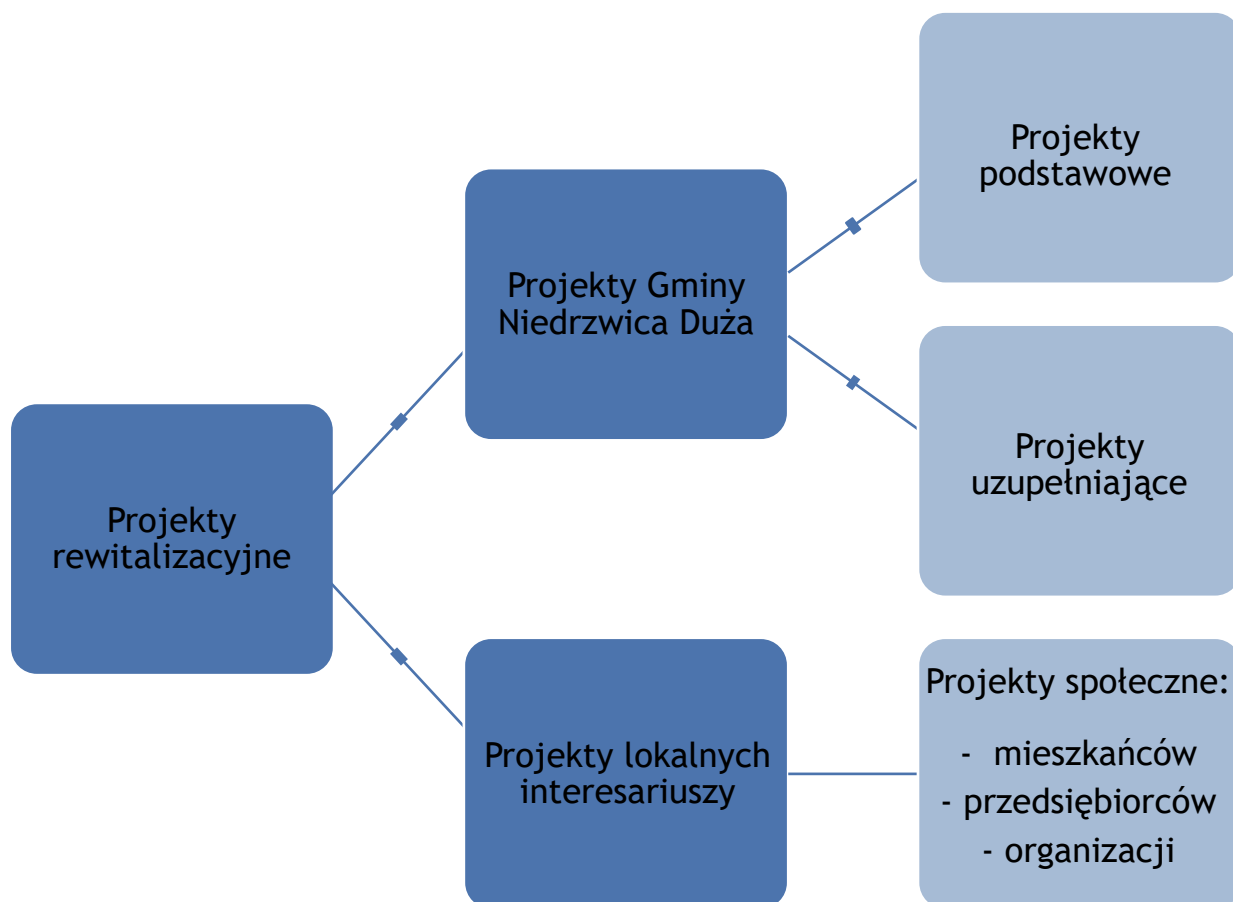
W efekcie Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 nie tylko wpisuje się w ramy istniejącej strategii społecznej, ale również stanowi jej praktyczne narzędzie wdrożeniowe, koncentrując działania na obszarach najbardziej zagrożonych kumulacją problemów społecznych. Poprzez ukierunkowane inwestycje i wsparcie środowiskowe, GPR wzmacnia lokalną spójność społeczną, zwiększa dostępność usług oraz buduje trwałe podstawy integracji i partycypacji społecznej.

Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Jednym z kluczowych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 jest zestawienie przedsięwzięć, których realizacja prowadzić będzie do osiągnięcia celów rewitalizacji wyznaczonych w oparciu o analizę problemów i potencjałów obszaru zdegradowanego. Działania te mają charakter kompleksowy i uwzględniają zarówno interwencje infrastrukturalne, jak i inicjatywy społeczne. Ich wspólnym mianownikiem pozostaje koncentracja terytorialna oraz dążenie do trwałej poprawy jakości życia mieszkańców.

Zaproponowane przedsięwzięcia stanowią odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby lokalnej społeczności oraz uwarunkowania przestrzenne, środowiskowe i gospodarcze. Proces ich wypracowania opierał się na analizie dokumentów strategicznych, wynikach konsultacji społecznych oraz materiałach diagnostycznych. Celem tak skonstruowanego zestawu działań jest nie tylko usunięcie przyczyn kryzysu, ale także wzmocnienie lokalnych zasobów i potencjałów. Przyjęty w programie podział przedsięwzięć obejmuje trzy zasadnicze grupy: projekty podstawowe, projekty uzupełniające oraz projekty społeczne. Klasyfikacja ta opiera się na kryterium charakteru i funkcji danego działania w systemie realizacyjnym rewitalizacji.

Rysunek 6. Schemat struktury przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Projekty podstawowe to inwestycje o strategicznym znaczeniu, ukierunkowane na fizyczne, funkcjonalne i społeczne przekształcenie obszarów zdegradowanych. Ich realizacja stanowi fundament działań rewitalizacyjnych, a odpowiedzialność za ich przygotowanie i wdrożenie leży po stronie samorządu gminnego. Projekty te zostały wybrane w oparciu o szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego oraz zidentyfikowane potrzeby mieszkańców. Obejmują one kompleksowe działania o charakterze infrastrukturalnym, społecznym, środowiskowym, przestrzennym i technicznym, ukierunkowane na trwałe przezwyciężenie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcia te są zgodne z celami i kierunkami działań określonymi w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 i planowane są do realizacji zarówno ze środków własnych gminy, jak i dostępnych funduszy zewnętrznych. Stanowią one kluczowy element procesu rewitalizacji, wokół którego możliwe będzie koncentrowanie i integrowanie inicjatyw podejmowanych przez wszystkich partnerów.

Do grupy projektów uzupełniających Gminy Niedzwica Duża zalicza się przedsięwzięcia, które choć nie mają charakteru kluczowego, istotnie wspierają proces rewitalizacji i pogłębiają jego efekty. Są to często inicjatywy o mniejszej skali, współrealizowane przez partnerów społecznych, instytucje lokalne lub mieszkańców. Na chwilę opracowania GPR, z uwagi na brak szczegółowych informacji nie można wypełnić dla nich fiszki projektowej, jednak znajdują się one w planach realizacyjnych Gminy Niedzwica Duża na kolejne lata.

Trzecią kategorię stanowią projekty społeczne, których głównym celem jest wzmacnianie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji. Ich wyróżnikiem jest elastyczny charakter oraz silne zakorzenienie w lokalnych potrzebach, dzięki czemu opierają się na bezpośrednim zaangażowaniu społeczności. Projekty społeczne zostały wyłonione w ramach otwartego naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przeprowadzonego na etapie konsultacji społecznych związanych z opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Zgłoszenia pochodziły od lokalnych interesariuszy – organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, przedsiębiorców, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych, a także samych mieszkańców Gminy Niedzwica Duża. Celem tych przedsięwzięć jest uzupełnienie działań podstawowych realizowanych przez gminę, poprzez wspólne oddziaływanie na obszary dotknięte negatywnymi zjawiskami społecznymi, gospodarczymi i przestrzennymi. Projekty te wpisują się w cele i kierunki działań Gminnego Programu Rewitalizacji, wykazując przy tym silne powiązania z projektami podstawowymi. Dzięki temu wzmacniają efekt synergii i zwiększają skuteczność całego procesu rewitalizacji. Zaangażowanie lokalnych podmiotów w realizację GPR podkreśla znaczenie współpracy międzysektorowej oraz roli partycypacji społecznej w kształtowaniu przyszłości obszarów zdegradowanych.

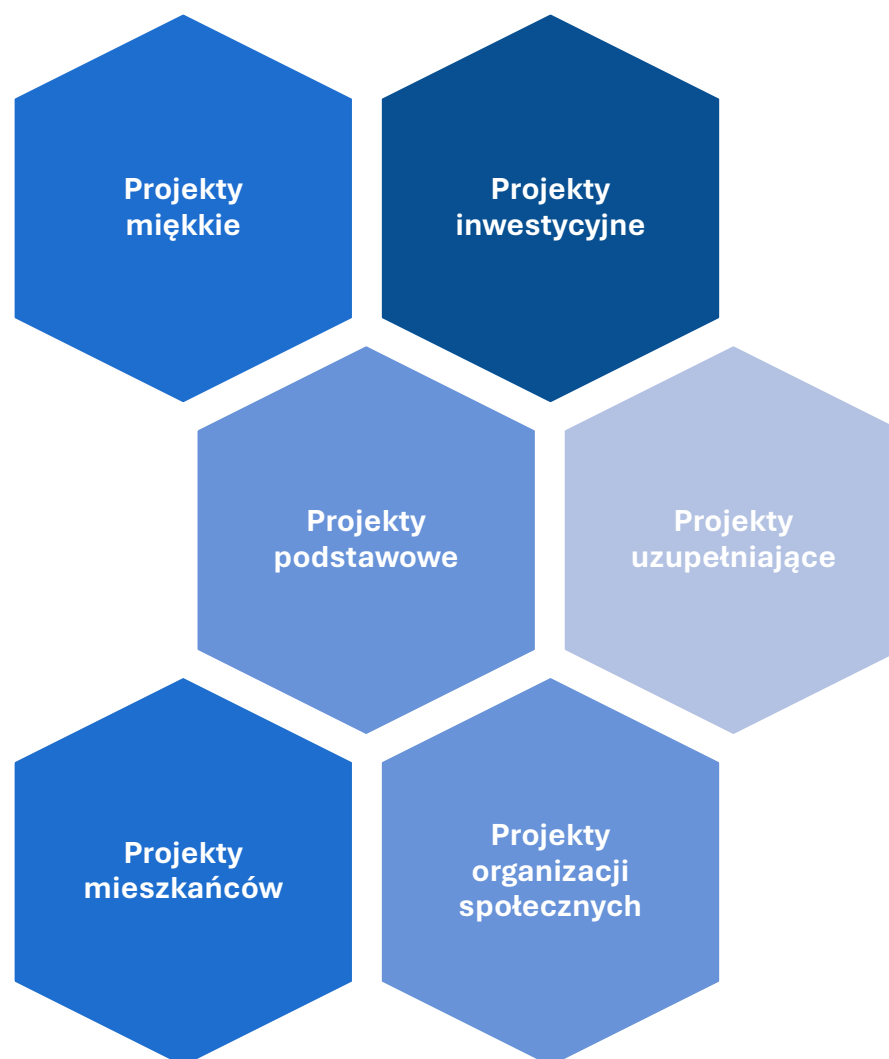
W ramach realizacji postanowień GPR dla Gminy Niedzwica Duża przewiduje się również realizację dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (potencjalnie we współpracy z organizacjami pozarządowymi). Przedsięwzięcia te będą realizowały następujące cele:

- wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrażanie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją,
- poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych,
- pobudzenie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne,
- zachęcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddolnych działań na rzecz dobra wspólnego,
- zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich,

- wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym,
- wykorzystywanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwo kulturowe)
- wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności.

Finansowanie powyższych działań będzie możliwe zgodnie z zasadą komplementarności źródeł finansowania i będą one realizowane np. z wykorzystaniem grantów na mini-projekty rewitalizacyjne realizowane przez JST i lokalnych interesariuszy.

Rysunek 7. Schemat spójności i uzupełniania się działań w ramach GPR.

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie zaplanowane interwencje rewitalizacyjne mają charakter zintegrowany. Oznacza to, że poszczególne projekty zostały osadzone w ramach jednej, spójnej koncepcji przemian – ich realizacja nie będzie miała charakteru jednostkowego, lecz będzie się wpisywała w szerszy, uporządkowany proces odnowy społeczno-gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej. Podejście to zakłada komplementarność działań realizowanych przez gminę i lokalnych interesariuszy – zarówno pod względem zakresu, jak i celów.

Projekty podstawowe

Numer	1		
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa budynku Gminnej Biblioteki Publicznej w Strzeszkowicach Dużych		
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych, Kierunek działań 1.2: Poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej. Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.4: Poprawa dostępu do edukacji i usług opiekuńczych.		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		Tak/Nie
	gospodarczy		Tak/Nie
	środowiskowy		Tak/Nie
	techniczny		Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny		Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża		
Partnerzy	Nie dotyczy		
Miejsce realizacji	Strzeszkowice Duże		
Grupa docelowa	Mieszkańcy miejscowości Strzeszkowice Duże, Strzeszkowice Małe, uczniowie Szkoły Podstawowej w Strzeszkowicach Dużych		
Zakres realizowanych zadań	Zakres inwestycji obejmuje rozbiórka istniejącego budynku tzw. „starej szkoły” wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi oraz budowa Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z infrastrukturą techniczną towarzyszącą. Nowy budynek będzie dostosowany dla osób niepełnosprawnych. Zakres zagospodarowania terenu obejmować będzie m.in. budowę ogrodzenia, nasadzeń zieleni, małą architekturę.		
Działania wspierające dostępność	Zwiększenie dostępności do usług z zakresu działania biblioteki gminnej, Zwiększenie zasobów zbiorów bibliotecznych		
Okres realizacji	2027-2028		
Wartość	8 000 000,00		
Źródła finansowania	środki zewnętrzne, środki własne		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt	produktu	Protokół odbioru końcowego
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne objęte wsparciem	szt	rezultatu	Raport/analiza

Efekty realizacji projektu	Zwiększona powierzchnia czytelní umożliwia udostępnienie większej liczby książek. Biblioteki pełnią funkcję kulturalnych centrów, animując życie lokalnej społeczności.
Projekty komplementarne	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej; Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych; Modernizacja kompleksu sportowego Orlik w Niedzwicy Dużej.

Numer	2	
Nazwa przedsięwzięcia	MPM – Miejsce Przyjazne Mieszkańcom	
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych, Kierunek działań 1.2: Poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej. Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.1: Wzmacnianie aktywności obywatelskiej i partycypacji społecznej, Kierunek działań 2.3: Wzmacnianie lokalnej tożsamości i więzi społecznych, Kierunek działań 2.4: Poprawa dostępu do edukacji i usług opiekuńczych.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża	
Partnerzy	GBP, GOKSiR, NGO-sy z terenu sołectwa Strzeszkowice Duże	
Miejsce realizacji	„światlica Wiejska” (z lokalem filii GBP Niedzwica Duża w Strzeszkowicach Dużych)	
Grupa docelowa	Mieszkańcy sołectwa Strzeszkowice Duże	
Zakres realizowanych zadań	Stworzenie miejsca, w którym mieszkańcy będą mogli realizować zasadę „trzeciego miejsca” – neutralnej przestrzeni do spędzania czasu wolnego (poza pracą/ szkołą i domem). Przestrzeń na zajęcia sportowe (aerobik, sporty walki – zależnie od potrzeb) i kulturalne (rękodzieło, rozwijanie tradycji lokalnych, dziedzictwo kulinarne), a także społeczne (samorozwój, świadomość ekologiczna, nowe technologie) lub inne – zgodnie z aktualnymi potrzebami wspólnoty lokalnej. Organizacja wydarzeń kulturalnych. Także jako miejsce na spotkania i działalność dla lokalnych NGO: Stowarzyszenia i KGW. Miejsce zebrań sołectkich.	

	Miejsce, w którym wzmacnia się poczucie przynależności do wspólnoty lokalnej oraz budowania więzi z innymi. Miejsce, w którym tętni życie społeczności lokalnej, rozwijają się nowe pomysły oraz utrwalają wartości tejże wspólnoty. Miejsce przyjazne młodzieży – uwzględnienie ich potrzeb w realizowanych projektach.		
Działania wspierające dostępność	Lokal ze wszelkimi udogodnieniami, ogrzewany i klimatyzowany, dostępny dla osób starszych, dzieci i młodzieży. Miejsce parkingowe dla samochodów oraz miejsca dla rowerów i hulajnóg oraz wózków dziecięcych. Przewijak. Brak progów, drzwi, które łatwo się otwiera i zamyka. Zaplecze techniczne i sanitarne zarówno dla korzystających, jak i personelu obsługi. Wszelkie napisy informacyjne – z zastosowaniem języka prostego, odpowiednią czcionką.		
Okres realizacji	2026 – cały rok		
Wartość	200 000 zł		
Źródła finansowania	Środki zewnętrzne/ budżet gminy		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Ilość spotkań/warsztatów/wydarzeń zrealizowanych	liczba	produktu	plan działań
Liczba osób objętych wsparciem	szt	rezultatu	Listy obecności
Efekty realizacji projektu	Zwiększenie liczby działań realizowanych przez NGO-sy z terenu sołectwa Strzeszkowice Duże. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców sołectwa, np. utworzenie grupy samopomocowej, realizacja warsztatów przez mieszkańców dla mieszkańców. Rozwój kultury fizycznej, kulturalny oraz społeczny mieszkańców sołectwa. Wzrost liczby mieszkańców korzystających i tworzących kulturę lokalną. Wzrost udziału młodzieży w działaniach na terenie sołectwa.		
Projekty komplementarne	Budowa budynku Gminnej Biblioteki Publicznej w Strzeszkowicach Dużych; Smykowe poranki.		

Numer	3
Nazwa przedsięwzięcia	Smykowe poranki
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.2: Poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej. Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.3: Wzmacnianie lokalnej tożsamości i więzi społecznych,

	Kierunek działań 2.4: Poprawa dostępu do edukacji i usług opiekuńczych.			
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie		
	gospodarczy	Tak/Nie		
	środowiskowy	Tak/Nie		
	techniczny	Tak/Nie		
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie		
Podmiot realizujący	GBP Niedzwica Duża, filia w Strzeszkowicach Dużych			
Partnerzy	Zaproszeni specjaliści; lokalnie aktywni ciekawi ludzie			
Miejsce realizacji	Lokal filii bibliotecznej w Strzeszkowicach Dużych			
Grupa docelowa	Dzieci w wieku do 3 lat (nie uczęszczające do przedszkoli, klubów przedszkolaka) wraz z opiekunami (rodzice lub dziadkowie)			
Zakres realizowanych zadań	Spotkania ogólnorozwajowe dla dzieci i ich opiekunów. Zajęcia społeczne łączące w sobie elementy bajkoterapii, ćwiczeń sensorycznych oraz swobodnej zabawy w gronie rówieśników. Stworzenie przestrzeni do spotkań dla osób w podobnej sytuacji życiowej – opieka nad małym dzieckiem w domu.			
Działania wspierające dostępność	Rozwój sieci kontaktów społecznych małych dzieci oraz ich opiekunów – pozostających w domu, by sprawować bezpośrednią opiekę nad dzieckiem, co może skutkować znacznym ograniczeniem kontaktów społecznych oraz udziałem w życiu społeczności lokalnej; Stworzenie miejsca, które jest przyjazne i otwarte na osoby w różnym wieku: odpowiednie wyposażenie (meble, maty/poduszki na podłogę, jasne, przyjazne kolory), łatwe dojście dla osób z wózkiem dziecięcym (szerokie wejście, brak progów, umiejscowienie na parterze, miejsce do pozostawienia wózka), miejsce do przewijania dzieci. Zapewnienie odpowiedniego komfortu cieplnego, zarówno latem, jak i zimą.			
Okres realizacji	2026 - Od września do czerwca, z częstotliwością raz w tygodniu lub dwa razy w miesiącu			
Wartość	100 000 zł			
Źródła finansowania	Budżet GBP, pozyskane środki zewnętrzne			
Wybrane wskaźniki monitoringowe		Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba spotkań		ilość	produktu	Plan działań
Liczba uczestników spotkań		szt	rezultatu	Listy obecności
Efekty realizacji projektu	Uczestnicy dorośli poznają wartościowe formy spędzania czasu z małym dzieckiem oraz poznają osoby z najbliższego otoczenia w podobnej sytuacji życiowej. Uczestnicy dziecięcy poznają ciekawe sposoby zabawy oraz zasady funkcjonowania w grupie rówieśniczej, dzięki czemu późniejsza adaptacja w przedszkolu/klubie przedszkolaka może być dużo łatwiejsza. Spędzą czas w grupie rówieśniczej. Zwiększenie liczby czytelników Filii w Strzeszkowicach Dużych. Zwiększenie liczby warsztatów realizowanych w Filii w Strzeszkowicach Dużych.			

Projekty komplementarne	Budowa/przebudowa budynku „Świetlicy wiejskiej” wraz z pomieszczeniami dla filii GBP Niedzwica Duża, dostosowanie do osób i grup o specjalnych potrzebach. MPM – Miejsce Przyjazne Mieszkańcom.
--------------------------------	--

Numer	4	
Nazwa przedsięwzięcia	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej	
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych, Kierunek działań 1.2: Poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej. Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.4: Poprawa dostępu do edukacji i usług opiekuńczych. Cel rewitalizacji 4: Modernizacja infrastruktury technicznej i transportowej, Kierunek działań 4.1: Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury komunalnej, Kierunek działań 4.3: Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów publicznych.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża	
Partnerzy	Nie dotyczy	
Miejsce realizacji	Niedzwica Duża	
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Niedzwica Duża	
Zakres realizowanych zadań	W ramach kompleksowej przebudowy budynku planowane są m.in. budowa windy, prace remontowe sali widowiskowej wraz z budową nowej sceny, modernizacja: sali tanecznej, pomieszczeń warsztatowych, pomieszczeń zaplecza, kuchni, toalet, wymiana instalacji, przebudowa klatki schodowej oraz wieży będącej integralną częścią budynku. Obiekt zostanie przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i specyficznymi potrzebami. W zakresie prac przebudowy zostaną również zastosowane rozwiązania energooszczędne, które skutecznie zmniejszą koszty użytkowania i eksploatacji budynku. Projekt obejmuje poprawę jakości infrastruktury, wyposażenia oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa i komfortu użytkowników obiektu.	

Działania wspierające dostępność	Zwiększenie dostępności do usług z zakresu działań kulturalnych.		
Okres realizacji	2027-2028		
Wartość	15 000 000,00		
Źródła finansowania	środki zewnętrzne, środki własne		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt	produktu	Protokół odbioru końcowego
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne objęte wsparciem	szt	rezultatu	Raport/analiza
Efekty realizacji projektu	Podniesienie jakości, dostępności i atrakcyjności wydarzeń kulturalnych organizowanych w Gminnym Ośrodku Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej. Obiekt zlokalizowany jest w centrum Niedzwicy Dużej.		
Projekty komplementarne	Pogadalka – doświadczenie dialogu; Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych; Modernizacja kompleksu sportowego Orlik w Niedzwicy Dużej; Odjazdowy GOKSiR;		

Numer	5	
Nazwa przedsięwzięcia	Jak rozmawiać? - szkolenia z facylitacji dialogu	
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.1: Wzmacnianie aktywności obywatelskiej i partycypacji społecznej, Kierunek działań 2.2: Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz wzmacnianie kapitału społecznego, Kierunek działań 2.3: Wzmacnianie lokalnej tożsamości i więzi społecznych.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej (GOKSiR)	
Partnerzy	Urząd Gminy, lokalne organizacje m.in. szkoły, ngo, OSP, grupy nieformalne;	

	ogólnopolskie organizacje promujące dialog (np. Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego)		
Miejsce realizacji	Sobieszczany, Czółna, Strzeszkowice Małe i Duże		
Grupa docelowa	Młodzież, dorośli, seniorzy		
Zakres realizowanych zadań	szkolenia z zakresu: - prowadzenia spotkań dialogowych - dezinformacji w sieci - komunikacji bez przemocy (NVC) - transformacji konfliktu w oparciu o dialog		
Działania wspierające dostępność	- szkolenia w miejscu zamieszkania uczestników - w miarę możliwości – szkolenia w budynkach z dostępem dla osób z niepełnosprawnością fizyczną		
Okres realizacji	październik – marzec; trzy szkolenia (w trzech miejscowościach) po 20 godz.		
Wartość	10 000,00		
Źródła finansowania	Budżet GOKSiR, pozyskane środki zewnętrzne		
Wybrane wskaźniki monitoringowe		Jednostka miary	Typ wskaźnika
Ilość spotkań/warsztatów/wydarzeń zrealizowanych		liczba	produktu
Liczba osób/uczestników objętych wsparciem		szt	rezultatu
Efekty realizacji projektu	- wzrost wiedzy i umiejętności uczestników z zakresu tematycznego ujętego w szkoleniach - wzmacnianie współpracy między lokalnymi podmiotami i GOKSiR - wzmocnienie kapitału społecznego		
Projekty komplementarne	Pogadalknia – doświadczenie dialogu, Budowa budynku Gminnej Biblioteki Publicznej w Strzeszkowicach Dużych. Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej		

Numer	6
Nazwa przedsięwzięcia	Odjazdowy GOKSiR
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności:

	Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.2: Poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej. Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.1: Wzmacnianie aktywności obywatelskiej i partycypacji społecznej, Kierunek działań 2.2: Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz wzmacnianie kapitału społecznego, Kierunek działań 2.3: Wzmacnianie lokalnej tożsamości i więzi społecznych.			
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	TAK		
	gospodarczy	NIE		
	środowiskowy	NIE		
	techniczny	NIE		
	przestrzenno-funkcjonalny	NIE		
Podmiot realizujący	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej (GOKSiR)			
Partnerzy	Lokalne organizacje m.in. szkoły, ngo, OSP, grupy nieformalne			
Miejsce realizacji	Miejscowości w podobszarach 1-3 oraz 5-8 w gminie Niedzwica Duża			
Grupa docelowa	Dzieci, młodzież, dorośli, seniorzy			
Zakres realizowanych zadań	- organizacja regularnych wyjazdowych warsztatów GOKSiRw miejscowościach z wybranych podobszarów - tematyka warsztatów: rękodzieło, teatr (w tym teatr obrzędowy), pieśni tradycyjne, fotografia, social media			
Działania wspierające dostępność	- organizacja spotkań w miejscu zamieszkania uczestników - w miarę możliwości – spotkania w budynkach z dostępem dla osób z niepełnosprawnością fizyczną			
Okres realizacji	Cały rok; warsztaty organizowane od 4 do 8 razy w miesiącu			
Wartość	100 000 zł			
Źródła finansowania	Budżet GOKSiR, pozyskane środki zewnętrzne			
Wybrane wskaźniki monitoringowe		Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Ilość spotkań/warsztatów/wydarzeń zrealizowanych		liczba	produktu	plan działań

Liczba osób objętych wsparciem	szt	rezultatu	Listy obecności
Efekty realizacji projektu	- wzrost wiedzy i umiejętności uczestników z zakresu tematycznego ujętego w warsztatach - wzmacnianie postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczne - wzmacnianie współpracy między lokalnymi podmiotami i GOKSiR - zwiększenie dostępu do gminnej oferty kulturalnej		
Projekty komplementarne	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej; Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych Modernizacja kompleksu sportowego Orlik w Niedzwicy Dużej		

Numer	7		
Nazwa przedsięwzięcia	Pogadalknia – doświadczenie dialogu		
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.1: Wzmacnianie aktywności obywatelskiej i partycypacji społecznej, Kierunek działań 2.2: Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz wzmacnianie kapitału społecznego, Kierunek działań 2.3: Wzmacnianie lokalnej tożsamości i więzi społecznych.		
Wymiar przedsięwzięcia	Spółeczny TAK	Tak/Nie	
	gospodarczy	Tak/Nie	
	środowiskowy	Tak/Nie	
	techniczny	Tak/Nie	
	przestrzenno–funkcjonalny	Tak/Nie	
Podmiot realizujący	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej (GOKSiR)		
Partnerzy	Lokalne organizacje m.in. szkoły, ngo, OSP, grupy nieformalne		
Miejsce realizacji	Czółna, Sobieszczany, Radawczyk, Marianka		
Grupa docelowa	Młodzież, dorośli, seniorzy		
Zakres realizowanych zadań	- organizacja spotkań dialogowych (tzw. dobrych rozmów) dla mieszkańców Czółen, Sobieszczan, Radawczyka i Marianki - organizacja spotkań dialogowych dla uczniów szkół w ww. miejscowościach;		

	- tematy spotkań ustalane wspólnie z mieszkańcami - czas trwania każdego spotkania: od 1 do 1,5 godz. - spotkania dialogowe służą podnoszeniu umiejętności komunikacyjnych; osoby prowadzące dobre rozmowy (facylitatorzy) zapewniają atmosferę, w której można szczerze mówić i słuchać odmiennych poglądów bez wrogości wspierają dialog tak, aby jego uczestnicy czuli się szanowani i doceniani - spotkania te wspierają dialog jako możliwość mówienia i empatycznego słuchania, a nie debaty (spierania się i próby przekonania do swoich racji)		
Działania wspierające dostępność	- organizacja spotkań w miejscu zamieszkania uczestników - w miarę możliwości – spotkania w budynkach z dostępem dla osób z niepełnosprawnością fizyczną		
Okres realizacji	Cały rok; spotkania organizowane raz w miesiącu w danej miejscowości		
Wartość	20 000,00		
Źródła finansowania	Środki zewnętrzne/ budżet gminy		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Ilość spotkań/warsztatów/wydarzeń zrealizowanych	liczba	produktu	plan działań
Liczba osób objętych wsparciem	szt	rezultatu	Listy obecności
Efekty realizacji projektu	- wzrost umiejętności komunikacyjnych wśród uczestników spotkania - wzrost świadomości dotyczącej znaczenia dialogu w życiu społecznym i osobistym - wzmacnianie współpracy między lokalnymi podmiotami i GOKSiR - wzmocnienie kapitału społecznego - wzmacnianie postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społecznej		
Projekty komplementarne	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej; Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych Modernizacja kompleksu sportowego Orlik w Niedzwicy Dużej		

Numer	8
Nazwa przedsięwzięcia	Siła w Rodzinie
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.1: Wzmacnianie aktywności obywatelskiej i partycypacji społecznej, Kierunek działań 2.2: Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz wzmacnianie kapitału społecznego,

	Kierunek działań 2.4: Poprawa dostępu do edukacji i usług opiekuńczych. Cel rewitalizacji 5: Zwiększenie aktywności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej, Kierunek działań 5.3: Rozwój usług społecznych i wsparcia środowiskowego.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	OPS Niedzwica Duża	
Partnerzy	Lokalne organizacje	
Miejsce realizacji	Teren Gminy Niedzwica Duża	
Grupa docelowa	Mieszkańcy gminy	
Zakres realizowanych zadań	Grupa docelowa zamieszkuje na terytorium rewitalizacji, korzysta z pomocy społecznej i boryka się z różnymi problemami społecznymi, np. nieaktywność na rynku pracy, problemy opiekuńczo-wychowawcze, bezradność życiowa, uzależnienia, przemoc. W trakcie diagnozy zostanie wyłonionych do projektu, najbardziej potrzebujących 15 rodzin, łącznie z najbliższymi z ich środowiska (dzieci, rodzice, partnerzy rodziców mieszkający z rodziną, dziadkowie zamieszkujący z rodziną, itp.).	
Działania wspierające dostępność	Program polega na kompleksowym objęciu opieką całych rodzin z obszaru rewitalizacji i środowiska, w którym one funkcjonują oraz zaangażowaniu do wsparcia lokalnej społeczności. Dzięki temu rodzina nie jest samotna w procesie zmiany, a najbliższe otoczenie towarzyszy jej w dążeniu do zmiany sytuacji życiowej i motywuje do pracy. Projekt zakłada, że co najmniej połowa rodzin poprawi swoje funkcjonowanie społeczne. Zadania tego przedsięwzięcia zostały starannie zaplanowane na podstawie wnikliwej analizy potrzeb uczestników. Planowane jest zwiększenie współpracy między instytucjami poprzez utworzenie Lokalnego Systemu Wsparcia (LSW), co umożliwi lepszą koordynację działań pomocowych. Projekt przewiduje realizację bloku warsztatów dla rodziców, obejmujących tematy takie jak komunikacja, umiejętności wychowawcze, asertywność oraz przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, co pozwoli na rozwijanie kluczowych kompetencji rodzicielskich. Dla dzieci i młodzieży zaplanowano zajęcia skoncentrowane na wyrównywaniu kompetencji społecznych, komunikacji w rodzinie, bezpieczeństwie w domu, edukacji seksualnej oraz profilaktyce uzależnień, aby wspierać ich rozwój osobisty i społeczny. Przewidziano również warsztaty wyjazdowe, które mają na celu kształtowanie wartości oraz umiejętności planowania przyszłości wśród uczestników. Zadania obejmują także indywidualne szkolenia z	

	doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży, aby wspierać ich w wyborze ścieżki kariery i rozwijaniu umiejętności zawodowych, oraz indywidualne porady z zakresu przeciwdziałania przemocy, profilaktyki uzależnień i edukacji seksualnej. Ponadto, prowadzone będą działania animacyjne oraz organizowane wydarzenia społecznościowe, mające na celu integrację społeczności lokalnej i promowanie aktywności społecznej.			
Okres realizacji	Cały rok			
Wartość	800 000,00			
Źródła finansowania	Środki zewnętrzne/ budżet gminy			
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych	
Ilość spotkań/warsztatów/wydarzeń zrealizowanych	liczba	produktu	plan działań	
Liczba osób objętych wsparciem	szt	rezultatu	Listy obecności	
Efekty realizacji projektu	Przedsięwzięcie powstrzyma dziedziczenie biedy u co najmniej 50% rodzin z grupy docelowej, w długoterminowej realizacji przyczyni się to pozbycia negatywnych zjawisk społecznych tj. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość i zmniejszy ilości osób ze szczególnymi potrzebami. Projekt podniesie poziom edukacji i kapitału społecznego oraz znacząco poprawi uczestnictwo mieszkańców obszaru zdegradowanego w życiu publicznym i kulturalnym.			
Projekty komplementarne	Pogadalki – doświadczenie dialogu. Pokolenia w akcji. Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych.			

Numer	9		
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja kompleksu sportowego Orlik w Niedrzwicy Dużej		
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych, Kierunek działań 1.2: Poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej. Cel rewitalizacji 4: Modernizacja infrastruktury technicznej i transportowej, Kierunek działań 4.1: Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury komunalnej.		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie	
	gospodarczy	Tak/Nie	
	środowiskowy	Tak/Nie	
	techniczny	Tak/Nie	
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie	

Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża		
Partnerzy	Nie dotyczy		
Miejsce realizacji	Niedzwica Duża		
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Niedzwica Duża		
Zakres realizowanych zadań	Przedmiotem inwestycji jest modernizacja kompleksu sportowego Orlik w Niedzwicy Dużej będzie obejmował: - remont nawierzchni poliuretanowej boiska wielofunkcyjnego - wymiana zewnętrznych opraw oświetleniowych kompleksu - naprawa i konserwacja drewnianej okładziny elewacyjnej budynku zaplecza boisk wraz z wymianą drzwi zewnętrznych i remontem balustrady, - czyszczenie terenów utwardzonych z kostki brukowej Zaopatrzenie w wodę i energię elektryczną obiektu oraz odprowadzenie ścieków i wód opadowych poprzez istniejące instalacje zewnętrzne i przyłącza pozostaną bez zmian. Odpadki socjalnobytowe powstałe podczas eksploatacji będą magazynowane selektywnie w wyznaczonych miejscach w szczelnych, oznakowanych pojemnikach, zabezpieczone przez dostępem osób niepowołanych i sukcesywnie usuwane oraz zagospodarowane zgodnie z przepisami o odpadach przez wyspecjalizowaną firmę.		
Działania wspierające dostępność	Modernizacja umożliwi zachowanie wysokiego standardu miejsca przeznaczonego do uprawiania sportu oraz poprawi bezpieczeństwo użytkowników. Realizacja inwestycji pozwoli również na utrzymanie potencjału obiektu oraz równego dostępu do infrastruktury sportowej dla wszystkich chętnych mieszkańców: dzieci, młodzieży i dorosłych.		
Okres realizacji	2025 - 2027		
Wartość	400 000,00		
Źródła finansowania	środki zewnętrzne, środki własne		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba obiektów sportowych objętych wsparciem	szt	produktu	Protokół odbioru końcowego
Liczba osób odwiedzających obiekty sportowe objęte wsparciem	szt	rezultatu	Raport/analiza
Efekty realizacji projektu	Podniesienie jakości, dostępności i atrakcyjności wydarzeń kulturalnych organizowanych w Gminnym Ośrodku Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej. Obiekt zlokalizowany jest w centrum Niedzwicy Dużej.		
Projekty komplementarne	Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych. Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej Odjazdowy GOKSiR. Odjazdowy GOKSiR.		

Numer	10	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja terenów zielonych wraz z przebudową stadionu sportowego w miejscowości Niedzwica Kościelna	
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych, Kierunek działań 1.2: Poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej. Cel rewitalizacji 3: Ochrona środowiska i poprawa estetyki przestrzeni, Kierunek działań 3.2: Rewaloryzacja terenów zielonych oraz nasadzenia roślinności w przestrzeniach publicznych. Cel rewitalizacji 5: Zwiększenie aktywności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej, Kierunek działań 5.2: Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych jako elementu wspierającego lokalną aktywność społeczno-gospodarczą.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża	
Partnerzy	Nie dotyczy	
Miejsce realizacji	Niedzwica Kościelna	
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Niedzwica Duża	
Zakres realizowanych zadań	Rewitalizacja parku w miejscowości Niedzwica Kościelna obejmować będzie m.in.: pielęgnację wieloletnich drzew oraz wykonanie nowych nasadzeń różnego rodzaju, utworzenie alejek parkowych wraz z ławkami oraz oświetleniem i monitoringiem. Efektem przeprowadzonej modernizacji będzie kompleks społeczno-kulturalny wykorzystywany przez wszystkie grupy wiekowe: dla najmłodszych powstanie plac zabaw wraz ze ścieżką edukacyjną w tematyce nawiązującej do otaczającego parku, dla osób dorosłych oraz seniorów siłownia plenerowa, dla młodzieży skatepark. Obok boiska powstaną trybuny z zadaszeniem oraz niezbędne oświetlenie. Projekt zawiera także przebudowę istniejącego budynku będącego zapleczem techniczno-gimnastycznym dla odbywających się wydarzeń społeczno- kulturowych. Na całym terenie dokonany zostanie montaż monitoringu.	
Działania wspierające dostępność	Zwiększenie dostępności do miejsc rekreacyjno-sportowych, zachęcanie do aktywności na świeżym powietrzu	
Okres realizacji	Cały rok	
Wartość	15 000 000,00	

Źródła finansowania	Środki zewnętrzne/ budżet gminy		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba obiektów sportu i turystycznych objętych wsparciem	szt	produktu	Protokół odbioru końcowego
Liczba osób odwiedzających obiekty sportowe i turystyczne objęte wsparciem	szt	rezultatu	Raport/analiza
Efekty realizacji projektu	Głównym efektem inwestycji będzie utworzenie miejsca spotkań mieszkańców w różnych kategoriach wiekowych. Powstanie miejsce do spacerów, sportu i wypoczynku na świeżym powietrzu. Dzięki nowym nasadzeniom park stanie się również atrakcyjną oazą dla różnorodnych gatunków roślin i zwierząt, co wzbogaci lokalny ekosystem.		
Projekty komplementarne	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej. Przebudowa placu zabaw w miejscowości Krężnica Jara.		

Numer	11	
Nazwa przedsięwzięcia	Pokolenia w akcji	
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych. Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.1: Wzmacnianie aktywności obywatelskiej i partycypacji społecznej, Kierunek działań 2.2: Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz wzmacnianie kapitału społecznego, Kierunek działań 2.3: Wzmacnianie lokalnej tożsamości i więzi społecznych, Kierunek działań 2.4: Poprawa dostępu do edukacji i usług opiekuńczych. Cel rewitalizacji 3: Ochrona środowiska i poprawa estetyki przestrzeni, Kierunek działań 3.2: Rewaloryzacja terenów zielonych oraz nasadzenia roślinności w przestrzeniach publicznych.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	OPS	
Partnerzy	GMINA, STOWARZYSZENIE, SPÓŁDZIELNIA, SZKOŁA, ITP.	

Miejsce realizacji	Teren Gminy Niedrzwica Duża
Grupa docelowa	Grupa docelowa zamieszkuje terytorium objętym rewitalizacją, osoby w różnym wieku – od dzieci i młodzieży, przez dorosłych, aż po seniorów.
Zakres realizowanych zadań	Przedsięwzięcie polega na zorganizowaniu miejsca w przewidzianym obszarze rewitalizacji, gdzie odbywać się będą regularne spotkania, warsztaty i wydarzenia, w których uczestniczyć będą osoby w różnym wieku – od dzieci i młodzieży, przez dorosłych, aż po seniorów. Miejsce to, będzie miało wiele funkcji, będą odbywały się tam przeróżne warsztaty, znajdzie się tam zaciszne miejsce do czytania w cieszącym oko zielonym kącie a społeczność wspólnie będzie dbała o klimat danego punktu. Rozmowy natomiast będą dotyczyć problemów lokalnych, poszukiwania rozwiązań, planowanie przyszłych działań, każde spotkanie będzie miało inny temat przewodni: - Problem bezradności często dotyka wiele osób, nie mają oni motywacji, umiejętności i odpowiednich narzędzi do remontowania swojego środowiska. Stworzenie punktu z wypożyczeniem narzędzi i podstawowym wyposażeniem potrzebnym do remontu stanowiłoby idealny krok do rozpoczęcia zadań. Osoby starsze, dzieliłyby się swoim doświadczeniem z młodszymi pokoleniami, jednocześnie pomagając im w zadaniu o swoje lokum oraz środowisko, które wspólnie zamieszkują. - Warsztaty kulinarne, polegać będą na wspólnym gotowaniu potraw, gdzie starsi uczestnicy będą dzielić się swoimi tradycyjnymi przepisami i historiami z nimi związanymi. Młodzież natomiast będzie miała okazję ukazać innowacyjne pomysły wykorzystywane w nowoczesnej kuchni. - Uczestnicy spotkań będą mieli możliwość wspólnie przejść się po przewidzianym obszarze objętym rewitalizacją, wybierając niezagospodarowane pasy zieleni, wspólnie będą mieć możliwość zaaranżowania tej przestrzeni wykorzystując odpowiednie rośliny i techniki pielęgnacji. Wspólnie będą sadzić drzewa, krzewy, kwiaty i zioła, tworząc harmonijne kompozycje, które nie tylko cieszą oko, ale także wspierają lokalny ekosystem. Dzieci będą mogły uczestniczyć w specjalnych zajęciach, gdzie nauczą się, jak dbać o rośliny i rozumieją, jak ważna jest przyroda. - Będąc w temacie piękna i harmonii środowiska kolejnym zadaniem będzie stworzenie muralu 3D na jednym budynku, znajdującym się na obszarze objętym rewitalizacją. Jedną z potrzeb człowieka jest samorealizacja (realizacja własnych celów i ambicji, motywowanie siebie i zdobywanie nowych umiejętności) mural 3D powstawać będzie na oczach uczestników, dając możliwość nauki i techniki tworzenia trójwymiarowości na płaskiej powierzchni. - Warsztaty fotograficzne w innowacyjnym wydaniu, polegać będą na nauce obsługi aparatów cyfrowych i aparatów w telefonach komórkowych. Zostaną przedstawione tryby i style fotografowania, aby w codziennym życiu móc tworzyć piękne pamiątki na całe życie. Na warsztatach zostanie przedstawione również użycie telefonów do

	tworzenia rolek, czyli krótkich filmików z chwytliwym dźwiękiem co zyskuje ostatnio na popularności. Chęć zdobycia ciekawych kadrów zachęci do wspólnych spacerów i poznawania nieznanych zakątków miasta. Młodszy i starsi uczestnicy będą mieli okazję zbliżyć się do siebie poprzez wspólną pasję.		
	- Muzykoterapia stosowana na zajęciach muzykoterapeutycznych: mobilizuje do ruchu, pozwala odreagować napięcia, uspokaja i odpręża, ale także relaksuje i zachęca do odpoczynku. Ćwiczenia te sprzyjają integracji i nawiązaniu lepszego kontaktu z uczestnikami warsztatów, dlatego będą ciekawym elementem w miejscu spotkań.		
Działania wspierające dostępność	Rozwój sieci kontaktów społecznych rodzinnych, wymiana doświadczeń rodziców w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach rodzinnych. Integracja rodzin oraz nauka życia codziennego.		
Okres realizacji	2027-2028		
Wartość	1 000 000,00		
Źródła finansowania	Środki zewnętrzne/ budżet gminy		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Ilość spotkań/warsztatów/wydarzeń zrealizowanych	liczba	produktu	plan działań
Liczba osób objętych wsparciem	szt	rezultatu	Listy obecności
Efekty realizacji projektu	Przedsięwzięcie powstrzyma dziedziczenie biedy u co najmniej 50% rodzin z grupy docelowej, w długoterminowej realizacji przyczyni się to pozbycia negatywnych zjawisk społecznych tj. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość i zmniejszy ilości osób ze szczególnymi potrzebami. Projekt podniesie poziom edukacji i kapitału społecznego oraz znacząco poprawi uczestnictwo mieszkańców obszaru zdegradowanego w życiu publicznym i kulturalnym.		
Projekty komplementarne	Pogadalka – doświadczenie dialogu. Pokolenia w akcji. Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych.		

Numer	12
Nazwa przedsięwzięcia	Przebudowa budynku byłej szkoły w Warszawiakach wraz ze zmianą jej użytkowania
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych. Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.2: Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz wzmacnianie kapitału społecznego, Kierunek działań 2.4: Poprawa dostępu do edukacji i usług opiekuńczych.

	Cel rewitalizacji 4: Modernizacja infrastruktury technicznej i transportowej, Kierunek działań 4.1: Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury komunalnej.			
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie		
	gospodarczy	Tak/Nie		
	środowiskowy	Tak/Nie		
	techniczny	Tak/Nie		
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie		
Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża			
Partnerzy	Nie dotyczy			
Miejsce realizacji	Warszawiaki			
Grupa docelowa	Osoby starsze, osoby niepełnosprawne			
Zakres realizowanych zadań	Przebudowa budynku szkoły podstawowej w Warszawiakach w celu zmiany sposobu jego użytkowania na potrzeby dziennego domu pomocy. W budynku przewiduje się wygospodarowanie pomieszczeń m.in.: sali do zajęć terapii grupowej i wypoczynku, sali rehabilitacyjnej, pokoju odpoczynku/terapii indywidualnej, toalet z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych. Prace obejmować będą także m.in.: ocieplenie budynku, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, instalacje p. ppoż., instalacje elektryczne, instalacje centralnego ogrzewania czy też budowę podjazdu dla osób niepełnosprawnych. W budynku przewiduje się wygospodarowanie pomieszczeń m.in.: pomieszczenie biurowe, toaleta z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych, sala główna biblioteki.			
Działania wspierające dostępność	1. stworzenie swoistego centrum życia społecznego i kulturalnego, 2. stworzenie możliwości pożytecznego spędzania czasu wolnego oraz rozbudzanie zainteresowań osób starszych, 3. stworzenie dogodnych, odpowiadających obowiązującym standardom, warunków korzystania z usług dla osób starszych, 4. zapewnienie dostępu do biblioteki osobom niepełnosprawnym dzięki właściwym rozwiązaniom architektonicznym wewnątrz obiektu i w jego otoczeniu,			
Okres realizacji	2026-2027			
Wartość	9 000 000,00			
Źródła finansowania	środki zewnętrzne, środki własne			
Wybrane wskaźniki monitoringowe		Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami		szt	produktu	Protokół odbioru końcowego
Liczba osób objętych wsparciem		szt	rezultatu	Listy/deklaracje
Efekty realizacji projektu	Dzienny dom opieki dla osób starszych zapewnia bezpieczeństwo, opiekę, aktywność i rozrywkę. To miejsce dla seniorów, którzy nie mogą żyć samodzielnie i potrzebują szczególnej opieki.			

Projekty komplementarne	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej; Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych; Pogadalka – doświadczenie dialogu.
--------------------------------	--

Numer	13			
Nazwa przedsięwzięcia	Przebudowa placu zabaw w miejscowości Krężnica Jara			
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych, Kierunek działań 1.2: Poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej. Cel rewitalizacji 2: Poprawa warunków życia społeczności lokalnej, Kierunek działań 2.3: Wzmacnianie lokalnej tożsamości i więzi społecznych.			
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie		
	gospodarczy	Tak/Nie		
	środowiskowy	Tak/Nie		
	techniczny	Tak/Nie		
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie		
Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża			
Partnerzy	Nie dotyczy			
Miejsce realizacji	Krężnica Jara			
Grupa docelowa	Dzieci z miejscowości Krężnica Jara			
Zakres realizowanych zadań	Inwestycja obejmować będzie zwieszeniu ilości elementów zabawowych na istniejącym placu zabaw przy budynku OSP w Krężnicy Jarej, utworzeniu bezpiecznej nawierzchni, budowie oświetlenia oraz monitoringu.			
Działania wspierające dostępność	1. stworzenie swoistego centrum życia społecznego i kulturalnego, 2. stworzenie możliwości pożytecznego spędzania czasu wolnego oraz rozbudzanie zainteresowań, 3. zwieszenie atrakcyjności miejscowości Krężnica Jara.			
Okres realizacji	2026-2027			
Wartość	500 000,00			
Źródła finansowania	środki zewnętrzne, środki własne			
Wybrane wskaźniki monitoringowe		Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba obiektów sportu i turystycznych objętych wsparciem		szt	produktu	Protokół odbioru końcowego
Liczba osób objętych wsparciem		szt	rezultatu	Raport/analiza

Efekty realizacji projektu	Zwieszenie atrakcyjności miejscowości, stworzenie bezpiecznego miejsca zabaw najmłodszym mieszkańcom miejscowości oraz utworzenie miejsc spędzania czasu na świeżym powietrzu.
Projekty komplementarne	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej; Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych Pogadalka – doświadczenie dialogu

Numer	14	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynku OSP w Czótnach	
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych. Cel rewitalizacji 3: Ochrona środowiska i poprawa jakości terenów, Kierunek działań 3.2: Realizacja działań na rzecz poprawy stanu środowiska, w tym OZE i termomodernizacji Cel rewitalizacji 4: Modernizacja infrastruktury technicznej i transportowej, Kierunek działań 4.1: Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury komunalnej, Kierunek działań 4.3: Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów publicznych.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża	
Partnerzy	Nie dotyczy	
Miejsce realizacji	Czótka	
Grupa docelowa	Mieszkańcy miejscowości Czótka	
Zakres realizowanych zadań	Inwestycja obejmować będzie termomodernizację budynku OSP w Czótnach poprzez wykonanie ocieplenia ścian zewnętrznych, wymianę oświetlenia na energooszczędne, wykonanie opaski budynku oraz dostosowanie budynku dla osób z niepełnosprawnościami.	
Działania wspierające dostępność	1. stworzenie swoistego centrum życia społecznego i kulturalnego, 2. stworzenie możliwości pożytecznego spędzania czasu wolnego oraz rozbudzanie zainteresowań, 3. zwieszenie atrakcyjności miejscowości Sobieszczany,	
Okres realizacji	2027-2028	
Wartość	2 000 000,00	

Źródła finansowania	środki zewnętrzne, środki własne		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt	produktu	Protokół odbioru końcowego
Liczba osób objętych wsparciem	szt	rezultatu	Listy/deklaracje
Efekty realizacji projektu	Zwieszenie atrakcyjności miejscowości, dostosowanie świetlicy wiejskiej dla osób z niepełnosprawnościami, utworzenie miejsca spotkań mieszkańców miejscowości		
Projekty komplementarne	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej; Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych Pogadalka – doświadczenie dialogu		

Numer	15	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynku OSP w Sobieszczanach	
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej, Kierunek działań 1.1: Tworzenie dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych. Cel rewitalizacji 3: Ochrona środowiska i poprawa jakości terenów, Kierunek działań 3.2: Realizacja działań na rzecz poprawy stanu środowiska, w tym OZE i termomodernizacji Cel rewitalizacji 4: Modernizacja infrastruktury technicznej i transportowej, Kierunek działań 4.1: Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury komunalnej, Kierunek działań 4.3: Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów publicznych.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża	
Partnerzy	Nie dotyczy	
Miejsce realizacji	Sobieszczany	
Grupa docelowa	Mieszkańcy miejscowości Sobieszczany	
Zakres realizowanych zadań	Inwestycja obejmować będzie termomodernizację budynku OSP w Sobieszczanach będąca także świetlicą wiejską poprzez wykonanie ocieplenia ścian zewnętrznych, wymianę oświetlenia na	

	energooszczędne, wykonanie opaski budynku oraz dostosowanie budynku dla osób z niepełnosprawnościami.		
Działania wspierające dostępność	1. stworzenie swego centrum życia społecznego i kulturalnego, 2. stworzenie możliwości pożytecznego spędzania czasu wolnego oraz rozbudzanie zainteresowań, 3. zwieszenie atrakcyjności miejscowości Sobieszczany,		
Okres realizacji	2027-2028		
Wartość	2 000 000,00		
Źródła finansowania	środki zewnętrzne, środki własne		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt	produktu	Protokół odbioru końcowego
Liczba osób objętych wsparciem	szt	rezultatu	Listy/deklaracje
Efekty realizacji projektu	Zwieszenie atrakcyjności miejscowości, dostosowanie świetlicy wiejskiej dla osób z niepełnosprawnościami, utworzenie miejsca spotkań mieszkańców miejscowości		
Projekty komplementarne	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej; Aktywni lokalnie - rozwój usług społecznych Pogadalka – doświadczenie dialogu		

Numer	16	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa budynku do obsługi punktu PSZOK w miejscowości Niedzwica Duża	
Powiązanie z celami GPR	Projekt wpisuje się w zakładane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele rewitalizacji, w tym w szczególności: Cel rewitalizacji 3: Ochrona środowiska i poprawa estetyki przestrzeni, Kierunek działań 3.1: Poprawa gospodarowania odpadami i ograniczenie ich uciążliwości dla mieszkańców, Kierunek działań 3.3: Promowanie selektywnej zbiórki odpadów oraz wykorzystania zasobów. Cel rewitalizacji 4: Modernizacja infrastruktury technicznej i transportowej, Kierunek działań 4.1: Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury komunalnej, Kierunek działań 4.3: Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów publicznych.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie

Podmiot realizujący	Gmina Niedzwica Duża		
Partnerzy	Nie dotyczy		
Miejsce realizacji	Niedzwica Duża		
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Niedzwica Duża		
Zakres realizowanych zadań	Zakres robót budowlanych dotyczy: 1. budowa budynku do obsługi punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych wraz z instalacjami wewnętrznymi, 2. budowa kanału samochodowego i montażu rampy najazdowej, 3. wykonanie wewnętrznego układu komunikacyjnego, 4. budowa przyłącza wodociągowego, 5. budowa zewnętrznej instalacji kanalizacji sanitarnej, 6. budowa linii kablowych nN wraz z oświetleniem terenu, 7. uporządkowanie terenu i założeniu trawników, 8. montaż ogniw fotowoltaicznych na dachu budynku (wykonanie zadania ze środków własnych), 9. montaż elementów małej architektury.		
Działania wspierające dostępność	Zadaniem punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych będzie stworzenie, dla mieszkańców gminy Niedzwica Duża, odpowiednich warunków do osiągnięcia wymaganych prawem poziomów efektów ekologicznych w postaci zagospodarowania odpadów (ponowne użycie, odzysk w tym recykling), zapewniające tym samym, dostosowanie do wymogów prawnych, zawartych w przepisach krajowych i Unii Europejskiej.		
Okres realizacji	2024- 2027		
Wartość	3 000 000,00		
Źródła finansowania	środki zewnętrzne, środki własne		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)	szt	produktu	Protokół odbioru końcowego
Masa przedmiotów przekazanych do Punktów Napraw i Ponownego Użycia	tony	rezultatu	Raport/analiza
Efekty realizacji projektu	Poprawa jakości środowiska naturalnego poprzez zwiększenie efektywności selektywnego zbierania odpadów komunalnych w PSZOK.		
Projekty komplementarne	Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej; Modernizacja kompleksu sportowego Orlik w Niedzwicy Dużej.		

Projekty uzupełniające

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Krótki opis	Podmiot realizujący	Szacowany koszt	Zgodność z celami GPR

Projekty społeczne

ROZDZIAŁ ZOSTANIE UZUPEŁNIONY PO REALIZACJI OTWARTEGO NABORU PROJEKTÓW DLA LOKALNYCH INTERESARIUSZY

Szacunkowe ramy finansowe

Realizacja kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych wymaga zapewnienia stabilnego i odpowiednio zróżnicowanego montażu finansowego. Efektywność wdrażania przedsięwzięć opisanych w programie uzależniona będzie nie tylko od gotowości organizacyjnej interesariuszy, ale również od dostępności środków zewnętrznych oraz możliwości budżetu gminy.

Planowane interwencje zostały oszacowane na podstawie danych zawartych w fiskach projektowych, przy uwzględnieniu aktualnych cen rynkowych, skali inwestycji oraz zakładanych źródeł finansowania. W przypadku projektów miękkich przyjęto orientacyjne wartości szacunkowe, właściwe dla projektów społecznych, edukacyjnych i animacyjnych.

Dominującym źródłem finansowania przewidywanych przedsięwzięć będą środki pochodzące z funduszy unijnych w ramach perspektywy 2021–2027, w szczególności z programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego. Działania infrastrukturalne mogą uzyskać dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), natomiast projekty społeczne, integracyjne i edukacyjne z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+). Uzupełnieniem montażu finansowego będą środki z budżetu gminy, funduszy krajowych oraz wkłady własne partnerów projektu i organizacji społecznych.

Zestawienie poniżej prezentuje szacunkowe wartości kosztów realizacji projektów ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania oraz typ podmiotu realizującego. Zestawienie szacunkowych ram finansowych ma na celu przedstawienie wielkości środków finansowych planowanych do pozyskania na realizację projektów, pochodzących z wielu różnych źródeł finansowania i udokumentowanie w ten sposób zachowania zasady komplementarności źródeł finansowania GPR oraz dodatkowości środków UE.

Tabela 14. Spójność celów GPR z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niedzwica Duża na lata 2021–2027.

Źródło finansowania	Projekty Gminy Niedzwica Duża	Projekty interesariuszy
wkład własny gminy	8 670 000,00	-
krajowe środki publiczne	500 000,00	-
środki europejskie – EFRR	46 415 000,00	-
środki europejskie – EFS+	945 000,00	-
środki prywatne	100 000,00	-
środki z innych źródeł	500 000,00	-
RAZEM w GPR	57 130 000,00	-

Źródło: Opracowanie własne

Struktura zarządzania GPR

Skuteczna realizacja działań rewitalizacyjnych wymaga przejrzystej i dobrze zorganizowanej struktury zarządzania, opartej na wyraźnie określonych kompetencjach, odpowiedzialnościach oraz zasadach współpracy między zaangażowanymi podmiotami. Struktura ta powinna umożliwiać zarówno strategiczne planowanie działań, jak i ich operacyjne wdrażanie, monitorowanie oraz dostosowywanie do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Za kompleksową koordynację procesu rewitalizacji odpowiada Wójt Gminy Niedzwica Duża, który realizuje zadania wynikające z Gminnego Programu Rewitalizacji przy wsparciu wyznaczonych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych gminy. W ramach tej odpowiedzialności do Wójta należeć będzie m.in. nadzór nad wdrażaniem GPR, koordynacja działań partnerów lokalnych, reprezentowanie gminy wobec instytucji finansujących, a także zapewnienie zgodności przedsięwzięć z polityką rozwoju lokalnego.

Na poziomie operacyjnym proces zarządzania programem będzie wspierany przez Zespół ds. Rewitalizacji – ciało doradczo-koordynacyjne o charakterze międzywydziałowym, powoływane zarządzeniem Wójta. Zespół ten będzie odpowiedzialny za wspomaganie procesu wdrażania, opiniowanie propozycji zmian w programie, monitoring postępów rzeczowych i finansowych, a także przygotowanie danych do sprawozdawczości i ewaluacji. W proces wdrażania programu zaangażowani będą także lokalni interesariusze – organizacje pozarządowe, rady sołeckie, parafie, jednostki OSP, placówki kultury i edukacji, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy. Podmioty te mogą pełnić funkcję partnerów projektowych, realizatorów konkretnych zadań lub inicjatorów działań oddolnych w ramach rewitalizacji. Zakłada się również możliwość powierzenia realizacji wybranych projektów operatorom zewnętrznym, działającym na podstawie umów cywilnoprawnych lub porozumień partnerskich.

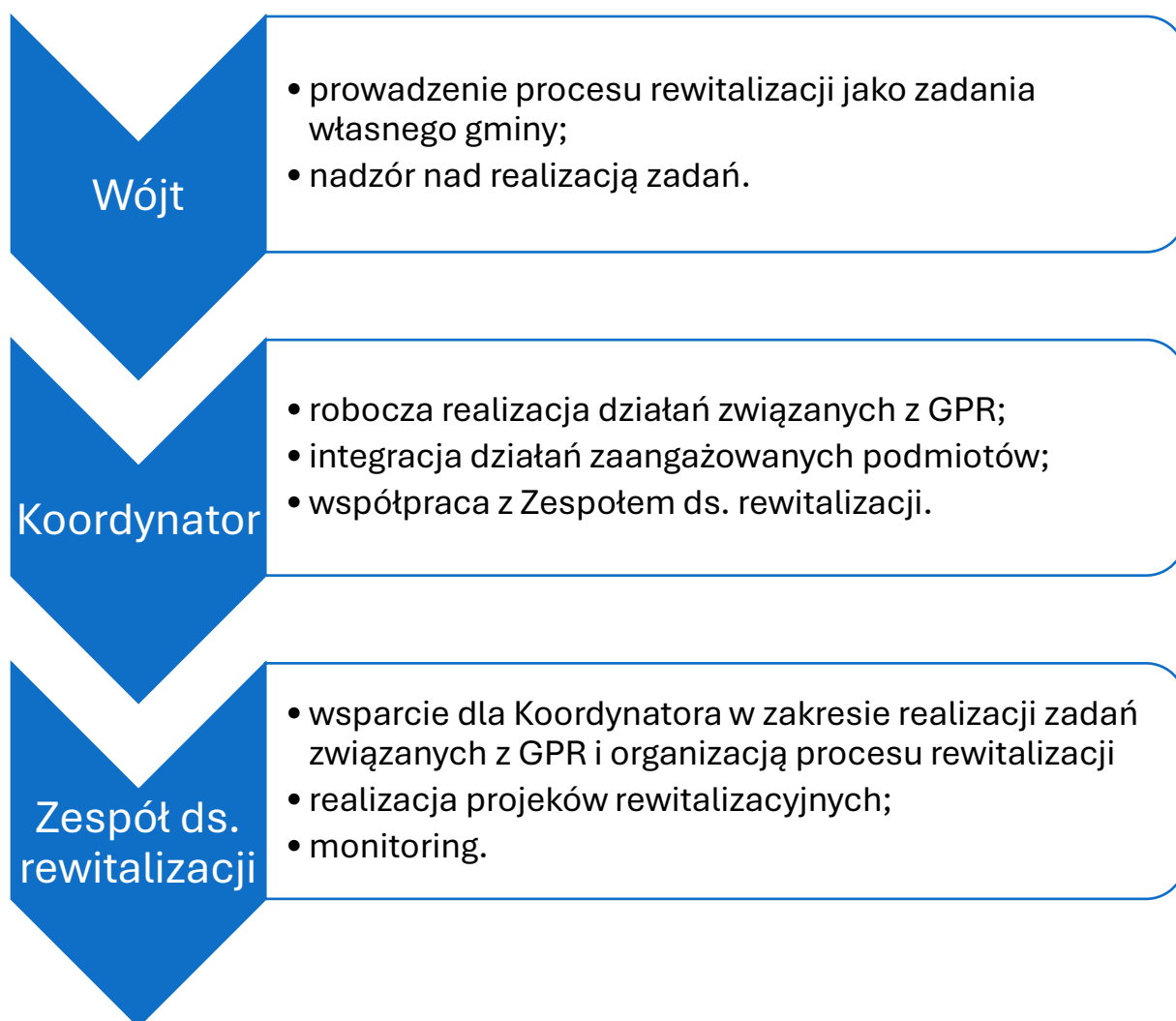
Zarządzanie GPR będzie opierało się na zasadach partycypacji, przejrzystości i współodpowiedzialności. Szczególny nacisk zostanie położony na zapewnienie skutecznej komunikacji pomiędzy wszystkimi uczestnikami procesu rewitalizacji oraz na bieżące reagowanie na potrzeby wynikające z monitoringu i ewaluacji programu. Powyższe elementy stanowią będą fundament efektywnego wdrażania założeń GPR w latach 2023–2030.

System realizacji GPR w gminie

Prowadzenie działań rewitalizacyjnych, ich przygotowanie oraz zapewnienie odpowiednich warunków organizacyjnych i instytucjonalnych do ich realizacji stanowi zadanie własne jednostki samorządu terytorialnego. W przypadku Gminy Niedzwica Duża przyjęto model zarządzania procesem rewitalizacji oparty na strukturach wewnętrznych urzędu. Wykorzystanie dostępnych zasobów kadrowych i organizacyjnych pozwala na optymalizację kosztów związanych z obsługą administracyjną, a jednocześnie zapewnia realizację zadań przez osoby posiadające dogłębną znajomość lokalnych uwarunkowań oraz potrzeb społeczności gminnej.

Rewitalizacja jako proces o charakterze wielowymiarowym wymaga zaangażowania wielu podmiotów – zarówno komórek organizacyjnych urzędu gminy, jak i jednostek organizacyjnych, instytucji lokalnych oraz interesariuszy reprezentujących różne środowiska: mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje społeczne i inne podmioty funkcjonujące na terenie gminy. Z uwagi na złożoność procesu, kluczowe znaczenie ma właściwe zaprojektowanie systemu zarządzania, który umożliwi efektywną koordynację i wdrażanie działań rewitalizacyjnych.

Rysunek 8. Struktura zarządzania GPR

Źródło: Opracowanie własne

Wójt Gminy Niedrzwica Duża, jako organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, odpowiada za prowadzenie procesu rewitalizacji w ramach zadań własnych gminy. Realizacja tego obowiązku powierzona zostanie powołanemu Zespołowi zadaniowemu ds. rewitalizacji, którego funkcjonowanie oparte będzie na zasobach kadrowych urzędu oraz jednostek organizacyjnych gminy. W ramach zespołu wyznaczony zostanie Koordynator ds. rewitalizacji, który odpowiadać będzie za operacyjną realizację działań ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji oraz za koordynację współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w jego wdrażanie.

Zespół zadaniowy pełnić będzie funkcję wsparcia dla Koordynatora, w szczególności w zakresie organizacji procesu rewitalizacji oraz wykonania zadań określonych w GPR. W jego skład wejdą nie tylko pracownicy Urzędu Gminy, lecz również przedstawiciele jednostek podległych, takich jak: Gminna Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, szkoły podstawowe oraz Ośrodek Pomocy Społecznej.

Takie podejście zapewnia kompleksowe włączenie różnych szczebli instytucjonalnych gminy w proces zarządzania rewitalizacją, a tym samym wzmacnia skuteczność i trwałość działań podejmowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 15. Zakres zadań Koordynatora ds. rewitalizacji i zespołu do spraw rewitalizacji.

Koordynator ds. rewitalizacji	Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji
1. Nadzór nad realizacją procesu rewitalizacji jako całości, zgodnie z harmonogramem i celami wskazanymi w GPR. 2. Koordynowanie przepływu informacji oraz współpraca między jednostkami organizacyjnymi Urzędu Gminy, jednostkami podległymi oraz podmiotami zewnętrznymi uczestniczącymi w działaniach rewitalizacyjnych. 3. Utrzymywanie bieżących relacji roboczych z partnerami zewnętrznymi zaangażowanymi w proces rewitalizacji, w tym instytucjami współpracującymi z Gminą. 4. Przekazywanie regularnych informacji o stanie realizacji GPR Wójtowi Gminy oraz przełożonym, w celu zapewnienia stałego nadzoru strategicznego. 5. Zlecanie przygotowania niezbędnych analiz, dokumentów i materiałów pracownikom odpowiednich komórek urzędu – w szczególności Referatu Inwestycji – w zakresie związanym z rewitalizacją. 6. Organizacja oraz prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych dotyczących rewitalizacji, zgodnie z wymaganiami ustawowymi oraz potrzebami lokalnej społeczności. 7. Koordynacja procesu udziału interesariuszy w działaniach rewitalizacyjnych, w tym prowadzenie konsultacji społecznych oraz innych form partycypacji publicznej. 8. Monitorowanie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, gromadzenie danych wskaźnikowych i przygotowywanie materiałów do raportów monitoringowych i ewaluacyjnych.	1. Opracowywanie i kompletowanie materiałów niezbędnych do przygotowania, realizacji oraz bieżącej obsługi Gminnego Programu Rewitalizacji. 2. Aktywny udział w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zarówno w zakresie organizacyjnym, jak i wykonawczym. 3. Współpraca z innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy w zakresie przygotowania analiz, danych i dokumentów niezbędnych do prowadzenia procesu rewitalizacji. 4. Uczestnictwo w konsultacjach społecznych, spotkaniach roboczych, warsztatach oraz innych wydarzeniach związanych z wdrażaniem rewitalizacji na terenie gminy. 5. Współpraca z lokalnymi interesariuszami, w tym mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami i przedsiębiorcami, zainteresowanymi udziałem w działaniach rewitalizacyjnych. 6. Realizacja zadań i poleceń przekazywanych przez Koordynatora ds. rewitalizacji w zakresie wynikającym z harmonogramu działań. 7. Prowadzenie działań związanych ze zbieraniem i przetwarzaniem danych niezbędnych do monitorowania postępów we wdrażaniu GPR. 8. Identyfikacja i analiza dostępnych źródeł finansowania, mogących wspierać realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w GPR, a także wspieranie procesu aplikacyjnego.

Źródło: Opracowanie własne

Warto w tym miejscu podkreślić, że Gmina Niedrzwica Duża, realizując proces rewitalizacji, planuje skoncentrować się na wdrażaniu zaplanowanych przedsięwzięć, przy jednoczesnym

racjonalnym gospodarowaniu środkami publicznymi i minimalizacji kosztów administracyjnych. W związku z tym nie zakłada się tworzenia nowych stanowisk pracy dedykowanych rewitalizacji. Zadania związane z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji będą wykonywane przez wyznaczonych pracowników Urzędu Gminy w ramach ich dotychczasowych obowiązków służbowych. Odpowiedzialność za koordynację i realizację poszczególnych zadań w strukturze urzędu przypisana zostanie właściwym komórkom organizacyjnym. W szczególności, działania związane z wdrażaniem i monitoringiem GPR prowadzone będą przez pracowników Urzędu Gminy Niedzwica Duża, którzy na co dzień zajmują się gospodarką przestrzenną, kwestiami społecznymi oraz pozyskiwaniem funduszy unijnych.

Obsługa Komitetu Rewitalizacji również zostanie zapewniona w oparciu o istniejące zasoby kadrowe urzędu, bez konieczności angażowania dodatkowego personelu. Takie podejście pozwala na zachowanie efektywności działań przy jednoczesnym ograniczeniu wzrostu kosztów operacyjnych związanych z obsługą administracyjną procesu rewitalizacji.

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji przewiduje się jedynie występowanie wydatków związanych bezpośrednio z realizacją przedsięwzięć, takich jak opracowanie dokumentacji technicznej, przygotowanie wniosków aplikacyjnych czy wykonanie niezbędnych analiz oraz ekspertyz wspierających wdrażanie projektów.

Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża jest organem o charakterze społecznym, którego głównym zadaniem jest wspieranie procesu rewitalizacji poprzez udział w jego monitorowaniu, ocenie oraz opiniowaniu kierunków działań i zmian w programie. Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami Gminy w sprawach związanych z przygotowaniem, prowadzeniem oraz oceną Gminnego Programu Rewitalizacji. Pełni funkcję opiniodawczo-doradczą dla Wójta Gminy i jego działania służą zwiększeniu przejrzystości oraz społecznej legitymizacji całego procesu.

Powołanie Komitetu Rewitalizacji umożliwi aktywne włączenie w proces zarządzania GPR przedstawicieli różnych środowisk i instytucji działających na terenie gminy. Komitet ma za zadanie poznawanie opinii wszystkich grup interesariuszy, wypracowywanie kompromisowych rozwiązań oraz zgłaszanie rekomendacji w zakresie prowadzonych działań rewitalizacyjnych. Działania te mają na celu zapewnienie realnej partycypacji oraz uwzględnienie potrzeb lokalnych społeczności zamieszkujących obszary zdegradowane.

Wójt Gminy Niedzwica Duża ogłosił nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, zgodnie z procedurą zawartą w Regulaminie, przyjętym Uchwałą nr XII/90/25 Rady Gminy Niedzwica Duża z dnia 25 marca 2025 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża. Otwarty nabór kandydatów na członków Komitetu Rewitalizacji trwał od dnia 31 marca do dnia 15 kwietnia 2025 roku włącznie. Zgłoszenia kandydatów na członka Komitetu Rewitalizacji można było dokonać poprzez czytelne wypełnienie Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji (w załączniku poniżej) oraz dostarczenia go w jeden z następujących sposobów:

- drogą elektroniczną w formie skanu na adres e-mail: info@niedzwicaduza.pl w tytule e-maila wpisując: „Nabór na członków Komitetu Rewitalizacji”;
- drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Niedzwica Duża, ul. Lubelska 30, 24-220 Niedzwica Duża, z dopiskiem „Nabór na członków Komitetu Rewitalizacji”;

- bezpośrednio w kancelarii Urzędu Gminy Niedzwica Duża w godzinach pracy Urzędu.

Zgodnie z treścią ogłoszenia i postanowieniami Regulaminu, w skład Komitetu mogą wejść przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, a także inne podmioty, których udział jest uzasadniony ze względu na realizowane zadania. W szczególności są to:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i zarządcy nieruchomości położonych na tym obszarze,
- pozostali mieszkańcy gminy,
- podmioty prowadzące lub planujące prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy,
- organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne aktywne społecznie,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej,
- inne podmioty, w tym wykonujące prawa Skarbu Państwa na terenie obszaru rewitalizacji.

Komitet został powołany w drodze Zarządzenia Wójta Gminy na czas nieokreślony i będzie działał w sposób ciągły. Jego członkowie zostali wybrani jeszcze przed przyjęciem Gminnego Programu Rewitalizacji, co pozwoliło na ich aktywny udział już na etapie opracowywania dokumentu. Komitet zaopiniuje projekt GPR przed jego przekazaniem do uchwały Rady Gminy, co było istotnym przejawem realizacji zasady partycypacji społecznej. Organ ten funkcjonuje w oparciu o system posiedzeń zwoływanych przez Wójta Gminy lub – na późniejszym etapie – przez wybranego spośród członków Przewodniczącego. Pierwsze posiedzenie odbyło się w terminie wyznaczonym przez Wójta, a podczas jego trwania dokonano wyboru władz Komitetu – Przewodniczącego i Zastępcy Przewodniczącego – w głosowaniu jawnym, zwykłą większością głosów.

Dla zapewnienia jawności i przejrzystości działania, wszelkie dokumenty wytwarzane przez Komitet Rewitalizacji, w tym uchwały, stanowiska, protokoły i inne materiały, będą publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Niedzwica Duża.

Harmonogram realizacji projektów

Harmonogram działań i realizacji przedsięwzięć Gminnego Programu Rewitalizacji stanowi jeden z kluczowych elementów zarządzania procesem rewitalizacji w Gminie Niedzwica Duża. Opracowany został w oparciu o fiszki projektowe przygotowane przez jednostki gminne i interesariuszy lokalnych, z uwzględnieniem opinii mieszkańców wyrażonych podczas konsultacji społecznych, analiz ekspertów oraz zapisów obowiązujących dokumentów strategicznych gminy.

Układ czasowy realizacji poszczególnych przedsięwzięć dostosowano do realnych możliwości finansowych i organizacyjnych gminy. W pierwszej kolejności zaplanowano wdrożenie projektów o charakterze kluczowym – tworzących główny trzon programu, wyraźnie wpływających na osiągnięcie zakładanych celów rewitalizacyjnych. Kolejne lata przewidziane są na realizację projektów uzupełniających oraz działań zaplanowanych przez lokalnych interesariuszy, które wzmacniają rezultaty działań podstawowych. Warto podkreślić, że ostateczny termin realizacji poszczególnych przedsięwzięć uzależniony będzie od dostępności źródeł finansowania, w tym przede wszystkim środków pochodzących z funduszy unijnych oraz od skutecznego zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych w proces wdrażania GPR.

Tabela 16. Harmonogram realizacji przedsięwzięć GPR

Zadanie:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Projekty podstawowe						
Budowa budynku Gminnej Biblioteki Publicznej w Strzeszkowicach Dużych						
MPM – Miejsce Przyjazne Mieszkańcom						
Smykowe poranki						
Przebudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej						
Jak rozmawiać? - szkolenia z facylitacji dialogu						
Odjazdowy GOKSiR						
Pogadalka – doświadczenie dialogu						
Siła w Rodzinie						
Modernizacja kompleksu sportowego Orlik w Niedzwicy Dużej						
Rewitalizacja terenów zielonych wraz z przebudową stadionu sportowego w miejscowości Niedzwica Kościelna						
Pokolenia w akcji						
Przebudowa budynku byłej szkoły w Warszaviakach wraz ze zmianą jej użytkowania						
Przebudowa placu zabaw w miejscowości Krężnica Jara						
Termomodernizacja budynku OSP w Czółnach						
Termomodernizacja budynku OSP w Sobieszczanach						
Budowa budynku do obsługi punktu PSZOK w miejscowości Niedzwica Duża						
Projekty społeczne						

Źródło: Opracowanie własne

W celu przejrzystego zobrazowania procesu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża opracowano harmonogram w formie wykresu Gantta. Takie ujęcie umożliwia rozłożenie projektów w perspektywie wieloletniej oraz pozwala na czytelne przedstawienie kolejności realizacji przedsięwzięć i ich wzajemnych powiązań. Przyjęcie takiego narzędzia wspiera również bieżące zarządzanie programem, monitorowanie postępów oraz elastyczne dostosowywanie harmonogramu do zmieniających się warunków społecznych, finansowych i instytucjonalnych. Harmonogram będzie narzędziem pomocniczym zarówno dla gminy, jak i wszystkich interesariuszy zaangażowanych w proces rewitalizacji, pozwalającym planować i realizować działania w sposób skoordynowany i transparentny.

Monitoring i ewaluacja

Zgodnie z wymogami ustawowymi, Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030, podlegać będzie systematycznemu monitoringowi oraz okresowej ewaluacji. Zgodnie z art. 22 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, obowiązkiem wójta gminy jest dokonywanie oceny aktualności oraz stopnia realizacji GPR co najmniej raz na trzy lata, w oparciu o system monitorowania i ewaluacji określony w niniejszym dokumencie.

W związku z powyższym GPR Gminy Niedzwica Duża został wyposażony w system monitorowania oraz narzędzia analityczne pozwalające na ocenę postępów w jego wdrażaniu. Celem monitoringu jest nie tylko obserwacja bieżącej realizacji przedsięwzięć, ale również ocena, w jakim stopniu realizowane działania przyczyniają się do osiągnięcia założonych celów rewitalizacji. System ten zakłada dwutorowe podejście: równoległy monitoring działań projektowych oraz skuteczności realizacji celów.

W przypadku stwierdzenia braku postępów w realizacji założonych wskaźników lub zmiany uwarunkowań lokalnych, możliwe będzie zastosowanie środków naprawczych, w tym aktualizacja dokumentu. Ewaluacja dokumentu będzie dokonywana przez Wójta Gminy Niedzwica Duża, a następnie przedstawiana Komitetowi Rewitalizacji do zaopiniowania. Wyniki tej oceny zostaną opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej gminy, co zapewni przejrzystość procesu i włączenie mieszkańców w ocenę postępów rewitalizacji.

W sytuacji, gdy wyniki monitoringu wskażą na potrzebę zmiany zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji, Wójt Gminy wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o dokonanie stosownych zmian. W przypadku stwierdzenia realizacji celów rewitalizacji w pełnym zakresie, możliwe będzie wystąpienie z wnioskiem o uchylene uchwały w sprawie GPR w całości lub w części.

Należy podkreślić, że zmiany GPR odbywać się będą zgodnie z trybem jego uchwalenia. Jeżeli jednak zmiany nie będą dotyczyły przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nie będą wymagały przeprowadzenia konsultacji społecznych ani uzyskania opinii instytucji, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji. Zmiany te nie będą również wymagały zmiany uchwały w sprawie wyznaczenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o ile nie naruszają jej zakresu przedmiotowego.

System monitoringu GPR Gminy Niedzwica Duża został również zaprojektowany w sposób komplementarny wobec ram programowych Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021–2027. Uwzględnia on dobór wskaźników w sposób zgodny z wymaganiami Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP), co ułatwia raportowanie postępów wdrażania oraz zapewnia zgodność z celami polityki spójności UE. Dane do monitoringu będą pozyskiwane z różnych źródeł, w tym m.in. statystyk publicznych (GUS, BDL), zasobów CEIDG, danych z jednostek organizacyjnych gminy oraz informacji zbieranych w ramach współpracy z interesariuszami procesu rewitalizacji.

Wskaźniki monitoringowe

System monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża oparty jest na zestawie wskaźników, które umożliwiają ocenę postępu rzeczowego i finansowego realizowanych przedsięwzięć, a także skuteczności osiągnięcia celów rewitalizacji. Wskaźniki te odnoszą się zarówno do produktów (czyli rezultatów bezpośrednich projektów), jak i rezultatów (czyli trwałych efektów społecznych, gospodarczych i przestrzennych).

Zestawienie wskaźników zostało opracowane w odniesieniu do celów i kierunków działań określonych w rozdziale 4. Uwzględnia ono zarówno dane ilościowe możliwe do pozyskania z dokumentacji projektowej, jak i dane jakościowe wymagające analiz lokalnych lub współpracy z partnerami społecznymi. Wskaźniki będą stanowiły podstawę do prowadzenia analiz porównawczych, identyfikacji obszarów wymagających korekty oraz podejmowania decyzji dotyczących ewentualnej aktualizacji dokumentu.

Tabela 17. Wskaźniki monitoringowe dokumentu GPR Niedrzwica Duża

Cel rewitalizacji	Wskaźniki monitoringowe	Wartość bazowa	Oczekiwany trend
1. Poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz rozwój funkcji infrastruktury społecznej	• Liczba zmodernizowanych lub utworzonych przestrzeni publicznych o funkcjach społecznych	0	wzrost
	• WLWK-PLRO141 - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	0	wzrost
	• Liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych zorganizowanych w nowych/przebudowanych przestrzeniach	0	wzrost
	• WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	0	wzrost
	• WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	0	wzrost
2. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej	• Liczba osób objętych działaniami integracyjnymi, edukacyjnymi i aktywizującymi	0	wzrost
	• Liczba osób z grup szczególnych (seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami) objętych wsparciem	0	wzrost
	• WLWK-PLRO147 - Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	wzrost
	• Liczba nowych inicjatyw lokalnych wzmacniających tożsamość i integrację społeczną	0	wzrost
	• Poziom uczestnictwa mieszkańców w działaniach lokalnych (frekwencja, deklaracje)	0	wzrost
3. Ochrona środowiska i poprawa jakości terenów zdegradowanych	• Liczba obiektów poddanych termomodernizacji lub zastosowaniu OZE	0	wzrost
	• Liczba nasadzeń roślinności oraz zrewaloryzowanych terenów zielonych	0	wzrost
	• WLWK-PLRO146 - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	wzrost
	• Liczba obiektów lub przestrzeni z funkcjami rekreacyjnymi/turystycznymi utworzonych na terenach zdegradowanych	0	wzrost
	• Zmiana w poziomie świadomości ekologicznej mieszkańców	0	wzrost
4. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej	WLWK-PLRO148 - Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	wzrost
	WLWK-PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	0	wzrost
	• Liczba inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną (drogi, chodniki, oświetlenie)	0	wzrost

	Wskaźnik poprawy komfortu użytkowania infrastruktury	0	wzrost
5. Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy	Liczba osób objętych działaniami wspierającymi aktywność zawodową lub przedsiębiorczość	0	wzrost
	WLWK-PLRO001 - Liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw	0	wzrost
	WLWK-PLRR049 - Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	0	wzrost
	Liczba działań promujących gminę jako miejsce atrakcyjne gospodarczo	0	wzrost
Dokument GPR	WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	0	16
	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	2882
	WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	1
	WLWK-PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	2882	2882

Źródło: Opracowanie własne

Dobór wskaźników został przeprowadzony w sposób umożliwiający ich bieżące pozyskiwanie, aktualizację i porównywanie w czasie. Uwzględniono zarówno źródła wewnętrzne – pochodzące z zasobów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych – jak i źródła zewnętrzne, takie jak dane statystyki publicznej czy informacje przekazywane przez partnerów projektów rewitalizacyjnych. Należy zaznaczyć, że do monitorowania postępów zarówno całego dokumentu jak i przedsięwzięć rewitalizacyjnych będą wskaźniki zawarte w Programie FEL 2021-2027 oraz wskaźniki dodatkowe odpowiadające poszczególnym celom rewitalizacji.

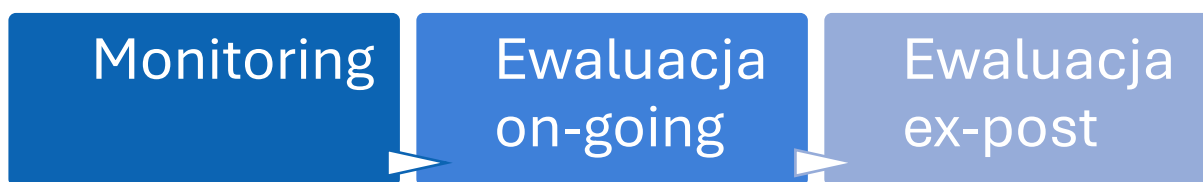
Wskaźniki stanowią podstawę dla przygotowywania cyklicznych sprawozdań z realizacji programu oraz pozwalają na określenie skali oddziaływania poszczególnych działań na poprawę warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ich rola będzie szczególnie istotna w procesie oceny efektywności programu oraz planowania ewentualnych jego aktualizacji.

Ewaluacja dokumentu

Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża stanowi integralny element zarządzania jego wdrażaniem i jest niezbędna dla zapewnienia skuteczności, efektywności oraz adekwatności podejmowanych działań. Wraz z procesem monitorowania tworzy ona system nadzorczy nad realizacją założeń dokumentu, umożliwiając ocenę zarówno osiągnięcia zaplanowanych wskaźników, jak i efektywności wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na działania rewitalizacyjne.

Mechanizm oceny postanowień GPR obejmuje zarówno działania prowadzone na poziomie lokalnym, jak również te wynikające z zapisów umów o dofinansowanie – w przypadku projektów realizowanych z udziałem funduszy zewnętrznych. W takich sytuacjach beneficjenci będą zobowiązani do prowadzenia monitoringu zgodnie z wytycznymi odpowiednich instytucji zarządzających programami operacyjnymi.

Rysunek 9. System ewaluacji dokumentu GPR

Źródło: Opracowanie własne

W Gminie Niedzwica Duża zdecydowano o prowadzeniu procesu ewaluacji poprzez opracowanie cyklicznych raportów zawierających ocenę aktualności i stopnia realizacji celów rewitalizacji, zgodnie z wymogiem ustawy o rewitalizacji. Raporty te będą przygotowywane co najmniej raz na trzy lata od dnia wejścia w życie dokumentu. Obejmować one będą m.in.: analizę osiągniętych wartości wskaźników, ocenę stopnia realizacji poszczególnych działań i przedsięwzięć, identyfikację napotkanych barier oraz rekomendacje dotyczące dalszych działań, w tym ewentualnych zmian i aktualizacji programu.

Proces ten będzie prowadzony przy udziale lokalnych interesariuszy, w tym członków Komitetu Rewitalizacji. Ich zaangażowanie w opracowanie raportów pozwoli na uzupełnienie danych ilościowych o informacje pochodzące bezpośrednio z obszaru rewitalizacji. Planuje się, że jednym z elementów raportu będzie przeprowadzenie badań społecznych w formie ankiet i wywiadów wśród mieszkańców, liderów lokalnych oraz przedstawicieli instytucji działających na tym obszarze. Zebrane w ten sposób informacje umożliwią ocenę zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej oraz weryfikację trafności i skuteczności zastosowanych interwencji.

Tego rodzaju podejście wpisuje się w założenia ewaluacji typu on-going, czyli prowadzonej równoległe z realizacją programu. Jej celem jest bieżąca ocena postępów i identyfikacja ewentualnych odchyłeń, które mogą wymagać interwencji korekcyjnych. Wyniki analiz posłużą jako podstawa do modyfikacji harmonogramów, priorytetów działań lub zapisów dokumentu, w przypadku wykazania takiej potrzeby.

Oprócz ewaluacji bieżącej, możliwe będzie również przeprowadzenie ewaluacji typu ex-post, która realizowana jest po zakończeniu okresu obowiązywania GPR. Ma ona na celu całościową ocenę skutków i rezultatów rewitalizacji, w tym określenie stopnia realizacji celów oraz identyfikację efektów ubocznych lub niezamierzonych. Ocena ta pozwoli również na porównanie założeń programowych z rzeczywistym stanem zrealizowanych działań oraz ocenę trwałości rezultatów. W praktyce stanowić będzie również punkt wyjścia do przygotowania kolejnego programu rewitalizacji, jeśli zajdzie taka potrzeba.

Ewaluacja – zarówno on-going, jak i ex-post – będzie stanowić istotne narzędzie zarządzania rewitalizacją, zapewniające możliwość ciągłego doskonalenia procesu oraz jego dostosowania do zmieniających się potrzeb lokalnych. Udział Komitetu Rewitalizacji oraz innych interesariuszy w opracowywaniu raportów stanowi ważny wyraz partycypacyjnego podejścia do prowadzenia rewitalizacji w Gminie Niedzwica Duża.

Analizując zapisy powyższych aktów prawnych, podjęto decyzję o braku konieczności dokonywania zmian w uchwałach ze względu na przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie dotyczą polityki mieszkaniowej gminy i nie obejmują społecznego budownictwa czynszowego jako realizacji celu publicznego. Działania, które będą podejmowane w ramach GPR, nie stoją w sprzeczności z zapisami wskazanych powyżej uchwał.

Komitet został powołany w drodze Zarządzenia Wójta Gminy Niedrzwica Duża nr 42/2025 z dnia 22.04.2025r., na czas nieokreślony i będzie działał w sposób ciągły. Kandydaci na członków Komitetu zostali wybrani w trybie otwartego naboru jeszcze przed przyjęciem Gminnego Programu Rewitalizacji. Takie podejście pozwoliło na zaangażowanie członków Komitetu Rewitalizacji już na etapie opracowania dokumentu. Jednocześnie spowodowało konieczność zaopiniowania Gminnego Programu Rewitalizacji przez Komitet Rewitalizacji przed jego przyjęciem przez Radę Gminy, co również jest wyrazem partycypacji społecznej. Komitet Rewitalizacji, przed przyjęciem niniejszego dokumentu, wydał pozytywną opinię na temat GPR, zgodnie z zapisami regulaminu jego działania. W związku z powyższym, przyjęcie dokumentu przez Radę Gminy nie powoduje konieczności aktualizacji Uchwały dotyczącej funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji.

Specjalna Strefa Rewitalizacji

Gmina Niedzwica Duża, w toku opracowywania i uzgadniania Gminnego Programu Rewitalizacji, podjęła decyzję, iż w ramach prowadzonego procesu rewitalizacyjnego nie zostanie ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Decyzja ta wynika z charakteru zaplanowanych działań oraz oceny potrzeb wynikających z diagnozy problemów przestrzennych i społecznych. W chwili opracowania GPR, realizacja założonych celów nie wymagała sięgania po dodatkowe instrumenty prawne przewidziane dla Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że w przypadku zaistnienia takiej potrzeby w przyszłości – związanej np. z koniecznością intensyfikacji działań inwestycyjnych, usprawnienia procesu realizacji projektów lub zwiększenia ochrony mieszkańców obszaru rewitalizacji – Gmina Niedzwica Duża może skorzystać z możliwości wyznaczenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w drodze uchwały Rady Gminy, będącej aktem prawa miejscowego. Zgodnie z przepisami ustawy, strefa taka może zostać ustanowiona na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości jego przedłużenia.

Realizacja GPR w zakresie planowania przestrzennego i kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Polityka przestrzenna gminy realizowana jest przede wszystkim na podstawie dwóch kluczowych dokumentów: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp). Ich zapisy stanowią podstawę dla wszelkich decyzji dotyczących zagospodarowania terenu, w tym również przedsięwzięć planowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji.

Aby działania przewidziane w GPR były możliwe do wdrożenia, muszą być zgodne z obowiązującymi ustaleniami studium oraz planów miejscowych. Dotyczy to w szczególności przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym, których realizacja powinna odbywać się w sposób skoordynowany z dokumentami planistycznymi. Spójność ta jest konieczna zarówno na poziomie ogólnego zagospodarowania przestrzeni, jak i szczegółowych ustaleń lokalizacyjnych.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Gminny Program Rewitalizacji powinien zawierać informacje dotyczące sposobu jego realizacji w kontekście planowania przestrzennego, w tym również ewentualnych potrzeb dokonania zmian w obowiązującym studium lub miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku, gdy jakiegokolwiek zapisy GPR okażą się niezgodne z aktualnymi ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niedzwica Duża, zgodnie z art. 20 ww. ustawy, gmina jest zobowiązana do niezwłocznego wszczęcia procedury zmiany tego dokumentu, tak aby zapewnić spójność obu instrumentów planistycznych. Analogicznie, jeżeli realizacja któregośkolwiek z przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymagać będzie zmiany ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, również w tym przypadku zostanie przeprowadzone stosowne postępowanie planistyczne, mające na celu ich dostosowanie do Gminnego Programu Rewitalizacji.

W rezultacie, cały proces wdrażania GPR pozostaje w ścisłym powiązaniu z systemem planowania przestrzennego gminy, co zapewnia integralność dokumentów strategicznych oraz możliwość skutecznej realizacji zaplanowanych działań w zgodzie z przepisami prawa miejscowego i krajowego.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Sporządzenie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niedzwica Duża stanowi realizację obowiązku określonego w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dokument ten nie jest aktem prawa miejscowego, jednak stanowi podstawowe narzędzie kształtowania polityki przestrzennej gminy. Ustalenia zawarte w Studium mają charakter wiążący dla organów gminy podczas opracowywania i uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co czyni ten dokument kluczowym w procesie zarządzania przestrzenią.

W chwili obecnej na terenie Gminy Niedzwica Duża obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Niedzwica Duża uchwalone Uchwałą Rady Gminy Nr XXXIII/201/17 z dnia 11 lipca 2017 roku.

Celem opracowania Studium jest prowadzenie spójnej, długofalowej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym gminy. Dokument ten pełni wiele funkcji planistycznych i operacyjnych, w tym m.in.:

- stanowi podstawę do podejmowania uchwał o sporządzaniu lub zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- umożliwia planowanie i realizację zadań własnych gminy w zakresie gospodarowania przestrzenią,
- zapewnia podstawę dla wewnętrznej kontroli zgodności uchwał planistycznych z przyjętą polityką przestrzenną,
- wyznacza kierunki działań zmierzających do objęcia ochroną terenów i obiektów o szczególnych wartościach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych.

Za nadrzędny kierunek polityki przestrzennej przyjęto koncepcję ekorozwoju, której podstawowym założeniem jest wdrażanie procesów gospodarczo-społecznych z poszanowaniem zasad ochrony środowiska oraz racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi. Podejście to zakłada zwiększanie bioróżnorodności biologicznej oraz utrzymywanie równowagi ekologicznej. Dotyczy to w szczególności działań w obszarach chronionych, gdzie rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych powinien odbywać się w sposób zrównoważony i zgodny z obowiązującymi przepisami.

W Studium zaakcentowano również potrzebę poprawy jakości życia mieszkańców, poprzez realizację zadań obejmujących różnorodne dziedziny funkcjonowania gminy. Podkreślono, że efektywność i skuteczność działań rozwojowych uzależniona jest od ich kompleksowości. Działania wybiórcze i fragmentaryczne nie są w stanie przynieść trwałej poprawy jakości życia – konieczne jest podejście zintegrowane, oparte na współpracy wielu sektorów.

W odniesieniu do Gminnego Programu Rewitalizacji, zapisy Studium są z nim w pełni spójne. Zarówno zidentyfikowane uwarunkowania rozwojowe, jak i wyznaczone kierunki polityki przestrzennej nie pozostają w sprzeczności z celami i założeniami GPR. Analiza planowanych w ramach rewitalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych i społecznych nie wykazała potrzeby zmian w treści Studium.

Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku identyfikacji nowych wyzwań lub konieczności pogłębienia działań rewitalizacyjnych, możliwe będzie dokonanie zmian w Studium. Dotyczyć to może w szczególności zapisów odnoszących się do obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, jeżeli zajdzie potrzeba ich aktualizacji lub doprecyzowania w kontekście realizowanych działań. W takiej sytuacji zmiana Studium zostanie przeprowadzona zgodnie z obowiązującymi procedurami planistycznymi i zapisami ustawy o rewitalizacji.

Podsumowując, na obecnym etapie realizacji polityki przestrzennej Gminy Niedzwica Duża, nie stwierdza się konieczności zmian w obowiązującym Studium wynikających z uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Dokumenty te pozostają spójne, wzajemnie się uzupełniając, co umożliwia ich równoległą i efektywną realizację.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) stanowią akty prawa miejscowego, w których określa się przeznaczenie terenu, zasady zagospodarowania przestrzennego oraz warunki zabudowy dla poszczególnych obszarów gminy. Ustalenia zawarte w planach miejscowych, w połączeniu z innymi obowiązującymi przepisami, wpływają bezpośrednio na sposób wykonywania prawa własności nieruchomości oraz możliwości realizacji inwestycji, w tym zadań o charakterze publicznym.

Z uwagi na powyższe, nieodzownym elementem prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża była analiza zapisów obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem ich zgodności z projektowanymi działaniami rewitalizacyjnymi. Szczególnym przedmiotem analizy były fragmenty planów obejmujące teren wyznaczony jako obszar rewitalizacji.

W trakcie weryfikacji ustaleń miejscowych planów nie stwierdzono występowania rozbieżności pomiędzy zapisami planistycznymi a założeniami GPR. Dotyczy to w szczególności granic terenów objętych planami, układu linii rozgraniczających funkcje terenów, przeznaczeń symbolicznych i literowych, ustaleń dotyczących nieprzekraczalnych linii zabudowy, dostępności komunikacyjnej oraz warunków realizacji inwestycji infrastrukturalnych. Obowiązujące ustalenia nie ograniczają ani nie uniemożliwiają realizacji zaplanowanych działań rewitalizacyjnych.

W związku z powyższym, na obecnym etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji nie przewiduje się konieczności wprowadzania zmian w treści obowiązujących planów miejscowych. Ustalenia tych dokumentów pozostają spójne z kierunkami działań przyjętymi w GPR i umożliwiają ich wdrażanie w ramach obowiązujących regulacji. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w przypadku pojawienia się nowych potrzeb przestrzennych lub konieczności doprecyzowania zapisów planów w celu poprawy warunków realizacji projektów rewitalizacyjnych, Gmina Niedzwica Duża będzie mogła podjąć działania w kierunku zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Każdorazowo ewentualne modyfikacje będą prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i w sposób zapewniający spójność z Gminnym Programem Rewitalizacji.

Należy zaznaczyć, że w chwili obecnej procedowany jest Projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Niedzwica Duża sporządzanego na podstawie Uchwały nr LXII/360/23 z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Niedzwica Duża wraz z prognozą środowiskową.

Miejscowy Plan Rewitalizacji

Miejscowy plan rewitalizacji jest szczególną odmianą miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dedykowaną wyłącznie obszarowi rewitalizacji. Jego podstawowym celem jest zapewnienie narzędzi planistycznych umożliwiających precyzyjne kształtowanie ładu przestrzennego na tym terenie, w sposób odpowiadający specyfice problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych zidentyfikowanych w toku diagnozy.

Plan ten umożliwia formułowanie zapisów dotyczących jakości nowo projektowanej architektury, charakteru przestrzeni publicznych oraz warunków powstawania obiektów o dużej powierzchni użytkowej. Może również przewidywać środki związane z kształtowaniem pasa drogowego jako

przestrzeni publicznej, np. poprzez rozwiązania uspokajające ruch drogowy, czy też tworzenie przestrzeni wspólnych dla pieszych i pojazdów.

Na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 podjęto decyzję o braku potrzeby uchwalania miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Analiza przeprowadzona podczas przygotowywania GPR nie wskazała istnienia przesłanek wymagających podjęcia prac planistycznych w tej formie.

W przypadku wystąpienia w przyszłości uwarunkowań uzasadniających konieczność opracowania miejscowego planu rewitalizacji – np. z uwagi na potrzebę intensyfikacji interwencji przestrzennych na obszarze rewitalizacji – Gmina Niedzwica Duża rozważy podjęcie stosownej uchwały. Wówczas rozdział niniejszy zostanie rozszerzony o szczegółowe informacje dotyczące:

- granic obszarów, dla których plan będzie procedowany łącznie z podziałami i scaleniami nieruchomości,
- wytycznych w zakresie ustaleń planu, w tym oczekiwanych standardów przestrzennych i funkcjonalnych.

Obecny brak potrzeby uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji nie ogranicza jednak skuteczności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, który pozostaje spójny z obowiązującymi dokumentami planistycznymi i możliwy do wdrożenia na podstawie aktualnych zapisów studium oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji

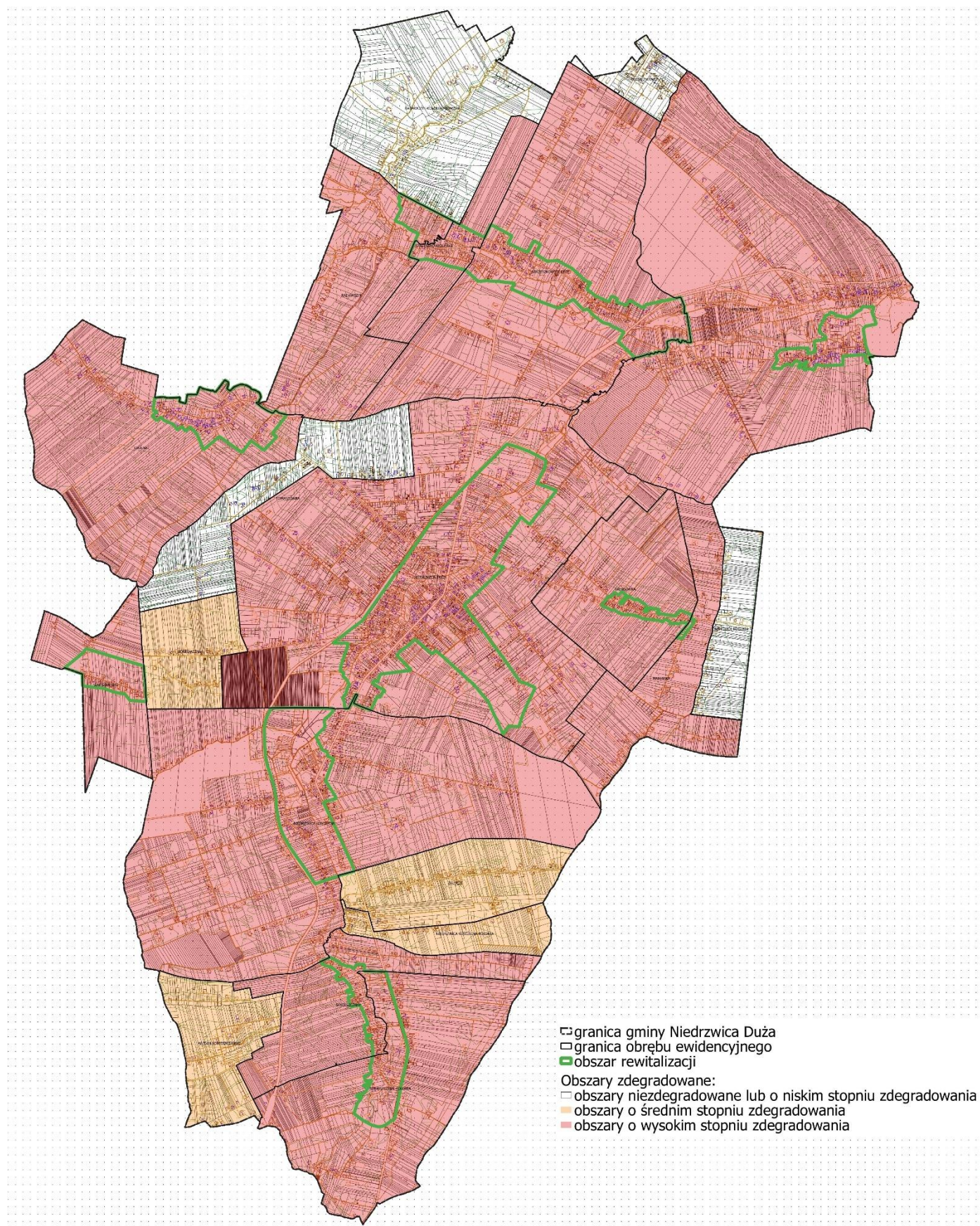
Integralnym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji jest graficzne przedstawienie przewidywanych zmian funkcjonalno-przestrzennych w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Odpowiednio opracowana mapa pełni nie tylko funkcję uzupełniającą treść dokumentu, ale przede wszystkim umożliwia wizualizację kierunków interwencji w przestrzeni, co czyni GPR bardziej przystępnym dla szerokiego grona odbiorców – zarówno mieszkańców, jak i instytucji realizujących działania rewitalizacyjne.

Załącznik graficzny sporządzony został na aktualnym podkładzie mapowym w skali 1:5000. Przedstawiono na nim stan istniejący, odwzorowany na podstawie danych ewidencji gruntów i budynków, w tym: lokalizacje budynków, układ działek ewidencyjnych, sieć komunikacyjną oraz granice obszaru rewitalizacji. Na tym tle naniesiono planowane lokalizacje przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w GPR, wraz z ich przewidywanym zasięgiem przestrzennym i zakresem oddziaływania.

Graficzne przedstawienie zakresu i lokalizacji planowanych działań rewitalizacyjnych zostało powiązane z celami Gminnego Programu Rewitalizacji oraz typami projektów, które będą realizowane w danym miejscu. Taka forma prezentacji ułatwia analizę spójności działań z dokumentami planistycznymi, w tym z obowiązującym studium oraz miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

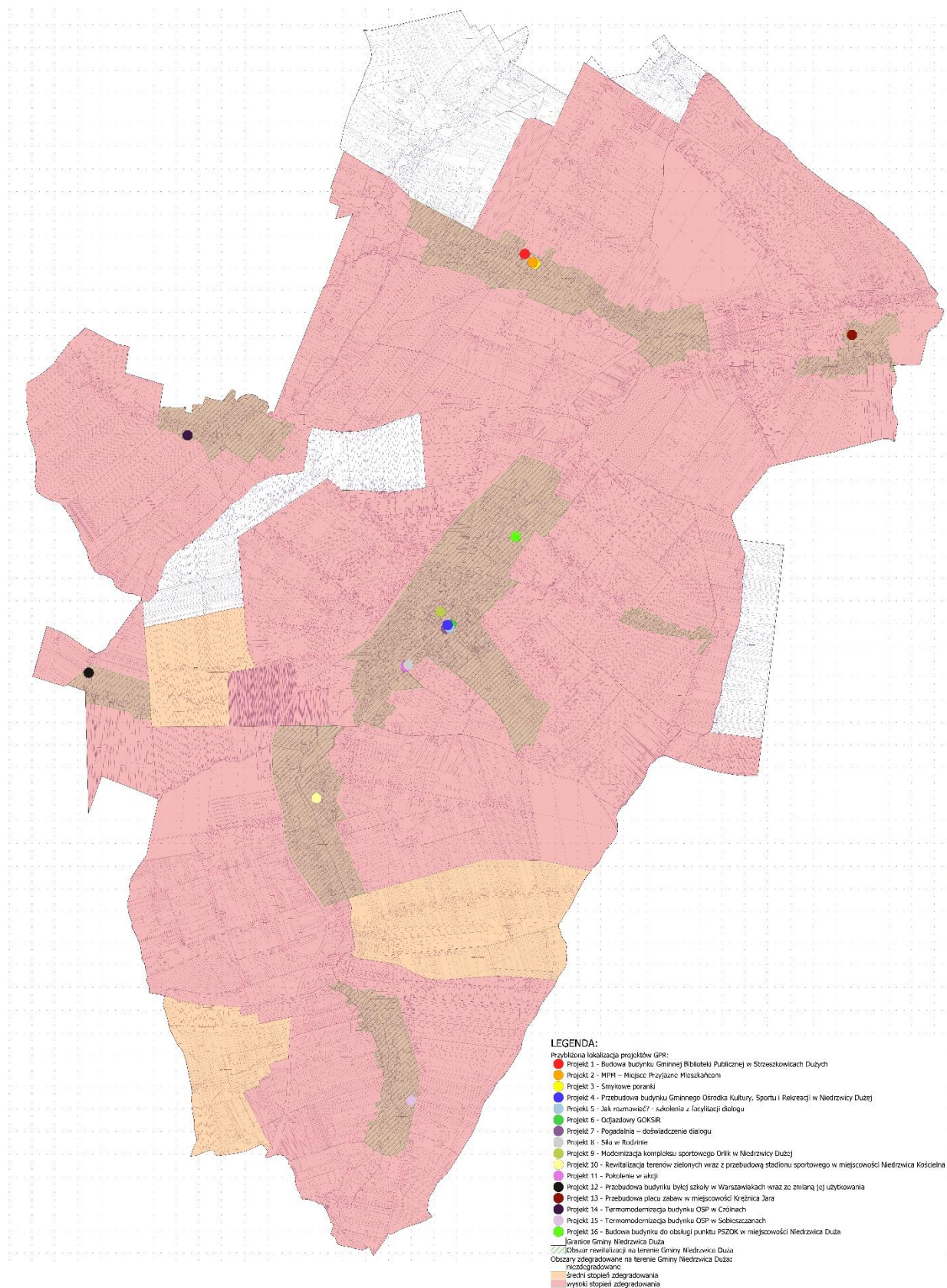
Opracowana mapa stanowi Załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża do roku 2030 i będzie wykorzystywana nie tylko na etapie wdrażania programu, ale również przy jego monitorowaniu, ewaluacji oraz w procesie komunikacji społecznej z zakresu realizowanych działań.

Mapa 23. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża na mapie ewidencyjnej

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 24. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Opis procesu zaangażowania partnerów, czyli interesariuszy rewitalizacji

W ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030, Gmina zastosowała zróżnicowane i komplementarne metody angażowania interesariuszy. Proces partycypacji został zaplanowany z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań społecznych i dostosowany do zróżnicowanego charakteru grup uczestniczących w działaniach rewitalizacyjnych. Na każdym etapie przygotowywania dokumentu podejmowano działania umożliwiające rzeczywiste współtworzenie programu przez społeczność lokalną, przedstawicieli instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych oraz innych partnerów społeczno-gospodarczych.

Proces partycypacyjny odpowiadał założeniom wynikającym z ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz wytycznych wynikających z art. 8 Rozporządzenia Ogólnego UE w zakresie partnerstwa. Konsultacje prowadzono w formie otwartych spotkań z mieszkańcami i przedstawicielami instytucji, a także poprzez zbieranie uwag w formie pisemnej i elektronicznej. Formularze dostępne były zarówno na stronie internetowej urzędu gminy, jak i w wersji papierowej w wyznaczonych punktach. Informacje o prowadzonych działaniach były rozpowszechniane za pomocą lokalnych kanałów komunikacyjnych, takich jak Biuletyn Informacji Publicznej, tablice ogłoszeń, sołeckie zebrania, wydarzenia lokalne, a także profil gminy w mediach społecznościowych.

Dzięki szerokiemu zasięgowi informacyjnemu i otwartości form partycypacji możliwe było dotarcie do zróżnicowanych grup mieszkańców – w tym osób starszych, młodzieży, przedstawicieli wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorców i liderów społecznych. Podejmowane działania miały na celu nie tylko zebranie opinii i sugestii, ale także zaktywizowanie lokalnej społeczności i przygotowanie jej do aktywnego udziału w realizacji działań GPR.

Rysunek 10. Struktura zarządzania GPR

Źródło: Opracowanie własne

W procesie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża aktywnie uczestniczyły zarówno jednostki organizacyjne gminy, jak i podmioty działające w sferze społecznej i kulturalnej. Na każdym etapie opracowywania dokumentu możliwe było składanie uwag, prowadzenie otwartej dyskusji oraz przekazywanie propozycji projektów. Duża liczba lokalnych organizacji pozwoliła na szeroki proces partycypacji społecznej. Poniżej zaprezentowano listę potencjalnych odbiorców działań konsultacyjnych.

Tabela 18. Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Niedzwica Duża

Nazwa	Adres	Profil działalności
Stowarzyszenia		
Towarzystwo Przyjaciół Społecznego Liceum Ogólnokształcącego w Niedzwicy Kościelnej	ul. Krakowska 83 Niedzwica Kościelna 24-220 Niedzwica Duża	Oświata i wychowanie
Towarzystwo Przyjaciół Niedzwicy Kościelnej	ul. Kwiatowa 14 Niedzwica Kościelna 24-220 Niedzwica Duża	Rozwój miast i regionów
Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Niedzwickiej	ul. Lubelska 19 24-220 Niedzwica Duża	Rozwój miast i regionów
Klub Abstynenta 'ALTERNATYWA' w Krężnicy Jarej	Krężnica Jara 136 20-515 Lublin	Pomoc i opieka zdrowotna
Stowarzyszenie 'EMAUS' w Krężnicy Jarej	Krężnica Jara 498 20-515 Lublin	Pomoc charytatywna
Stowarzyszenie CENTRUM KOBIET w Niedzwicy Dużej	ul. Lubelska 10 24-220 Niedzwica Duża	Aktywizacja kobiet bezrobotnych, pomoc i opieka zdrowotna
Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miejscowości Strzeszkowice	Strzeszkowice 196, 24-220 Niedzwica Duża www.strzeszkowice.blogspot.com	Rozwój miast i regionów
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Radawczyk	Radawczyk 79, 24-220 Niedzwica Duża	Rozwój miast i regionów, oświata i wychowanie
Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży 'NIEZAPOMINAJKA' w Krężnicy Jarej	Krężnica Jara 136, 20-515 Lublin	Oświata i wychowanie
Stowarzyszenie Mała szkoła – wielkie szanse	Marianka 97, 24-220 Niedzwica Duża www.spmarianka.pl	Edukacja, kultura
Stowarzyszenie Społeczne CIS w Krężnicy Jarej	Krężnica Jara 317, 20-515 Lublin krystyna_roman@wp.pl	Edukacja i psychoprofilaktyka dzieci i młodzieży, integracja społeczna
Stowarzyszenie Twórców Kultury 'CZERWONE SUSŁY'	Krężnica Jara 330, 20-515 Lublin czerwone.susly@wp.pl	Wspieranie integracji i rozwoju lokalnego środowiska społecznego, działalność sportowa
Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Specjalnej Troski w Zatulcu „Daszek”	Zatulce 59, 24-220 Niedzwica Duża www.soswzatlucze.szkolnastrona.pl sosw.zatlucze@interia.pl	Edukacja, pomoc społeczna, pomoc osobom niepełnosprawnym
Stowarzyszenie za 1013	Niedzwica Kościelna	Kultura, działalność społeczno-edukacyjna

Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „Spokojna Przystań”	ul. Lubelska 10, 24-220 Niedzwica Duża	Kultura i sztuka - muzyka
Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych	ul. Lubelska 10, 24-220 Niedzwica Duża www.stowarzyszeniewis.pl stowarzyszeniewis@gmail.com	Rozwój gminy i promocja, wspieranie integracji i rozwoju lokalnego środowiska społecznego, działalność sportowa
Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych w Czótnach	Czółna 9 A, 24-220 Niedzwica Duża stowkawcz@gmail.com	Kultura
Stowarzyszenie GND	ul. Lubelska 10, 24-220 Niedzwica Duża	Edukacja
Stowarzyszenie Europejskie Centrum Pomocy Rodzinom i Osobom Zagrożonym Wykluczeniem Społecznym „ANKRA”	Krężnica Jara 449 B, 20-515 Lublin	Pomoc społeczna, pomoc osobom niepełnosprawnym, pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym
Stowarzyszenie Klub Seniora „Złota Jesień”	ul. Lubelska 10, 24-220 Niedzwica Duża	Kultura i sztuka - muzyka
Młodzieżowa Orkiestra Dęta przy Ochotniczej Straży Pożarnej z Niedzwicy Kościelnej	ul. Lipowa 32, Niedzwica Kościelna, 24-220 Niedzwica Duża	Kultura i sztuka - muzyka
Stowarzyszenie Ad Dei gloriam	ul. Lubelska 10, 24-220 Niedzwica Duża	Kultura i sztuka - muzyka
Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Niedzwica Duża Nasza Gmina	ul. Sosnowa 66A, 24-220 Niedzwica Duża	Rozwój miast i regionów, oświata i wychowanie, harcerstwo
Harcerstwo		
3 Niedzwicka Drużyna Harcerzy im. Zgrupowania Zapory	ul. Wiśniowa 7, 24-220 Niedzwica Duża hobberto@op.pl	Harcerstwo
Fundacje		
Fundacja 'MIĘDZY NAMI'	Krężnica Jara 498, 20-515 Lublin fmn@poczta.onet.pl www.fmn.lublin.pl	Pomoc i opieka zdrowotna
Fundacja na Rzecz Rozwoju i Edukacji Środowiska Lokalnego Niedzwicy Kościelnej 'Dziupla'	ul. Lipowa 115, Niedzwica Kościelna, 24-220 Niedzwica Duża fundacjadziupla@o2.pl	Edukacja dzieci i młodzieży, aktywizacja społeczna i zawodowa dorosłych, rozwój i promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz zasobów przyrodniczych i

		turystycznych, działalność sportowa
Fundacja Młyn Grodzkiego Muzeum Młynarstwa i Rzemiosł Wiejskich	Ul. Ludwinów 3, 24-220 Niedzwica Duża www.mlyngrodzkiego.pl	Kultura, ochrona dóbr kultury, kultywowanie tradycji
Fundacja Ocalić od Zapomnienia	ul. Gospodarcza 3, Niedzwica Kościelna, 24-220 Niedzwica Duża fundacjaocalicodzapomnienia@wp.pl	Kultura, ochrona dóbr kultury, kultywowanie tradycji
Fundacja 'Kubala'	Sobieszczy 124 A, 24-220 Niedzwica Duża	Działania na rzecz osób niepełnosprawnych
Fundacja Peas Opieka Specjalna	Krężnica Jara 483 C, 20-515 Lublin Vitaliy.saulin@o2.pl	Pomoc społeczna, działania na rzecz osób niepełnosprawnych
Fundacja Kapela i Zespół Swojacy	Ul. Krakowska 52, 24-220 Niedzwica Duża	Kultura i sztuka - muzyka
Oddziały Stowarzyszeń		
Światowy Związek Żołnierzy AK – Koło Krężnica Jara	Ul. Marzanny 15 20-511 Lublin	Pomoc kombatancka
Kluby sportowe		
Parafialno-Uczniowski Klub Sportowy 'APOSTOŁ' w Niedzwicy Kościelnej	Ul. Krakowska 73, Niedzwica Kościelna, 24-220 Niedzwica Duża	Działalność sportowo-wychowawcza
Ludowy Zespół Sportowy Krężnica Jara w Krężnicy Jarej	Krężnica Jara 323, 20-515 Lublin lzkreznica@wp.pl www.lzkreznica.futbolowo.pl	Działalność sportowa
Klub Sportowy Niedzwica	Ul. Beżycka 52, 24-220 Niedzwica Duża	Działalność sportowa
Klub Sportowy HEKSA w Niedzwica Duża	ul. Stolarska 3, 24-220 Niedzwica Duża	Działalność sportowo-wychowawcza
Gminny Klub Sportowy 'ORION' Niedzwica Duża	Ul. Krótka 3, 24-220 Niedzwica Duża	Działalność sportowo-wychowawcza
Uczniowski Klub Sportowy 'Grom' Krężnica Jara	Zespół Szkół w Krężnicy Jarej, Krężnica Jara 321, 20-515 Lublin	Działalność sportowo-wychowawcza
Ochotnicze Straże Pożarne		
Ochotnicza Straż Pożarna w Czótnach	Czótna 201, 24-220 Niedzwica Duża	Ochrona przeciwpożarowa
Ochotnicza Straż Pożarna w Krężnicy Jarej	Krężnica Jara 323, 20-515 Lublin	Ochrona przeciwpożarowa
Ochotnicza Straż Pożarna w Mariance	Marianka 51a, 24-220 Niedzwica Duża	Ochrona przeciwpożarowa

Ochotnicza Straż Pożarna w Niedzwicy Dużej	Ul. Lubelska 10, 24-220 Niedzwica Duża	Ochrona przeciwpożarowa
Ochotnicza Straż Pożarna w Niedzwicy Kościelnej	ul. Lipowa 32, Niedzwica Kościelna, 24-220 Niedzwica Duża	Ochrona przeciwpożarowa
Ochotnicza Straż Pożarna w Radawczyku	Radawczyk 78, 24-220 Niedzwica Duża	Ochrona przeciwpożarowa
Ochotnicza Straż Pożarna w Sobieszczanach	Sobieszczany Kolonia 66, 24-220 Niedzwica Duża	Ochrona przeciwpożarowa
Ochotnicza Straż Pożarna w Strzeszkowicach Dużych	Strzeszkowice Duże 276, 24-220 Niedzwica Duża	Ochrona przeciwpożarowa

Źródło: Opracowanie własne

Wybrani interesariusze aktywnie uczestniczyli w spotkaniach i ankietach dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także w działaniach diagnostycznych i konsultacyjnych związanych z wyborem kierunków interwencji. W toku opracowania dokumentu wiele zgłoszonych pomysłów zostało ujętych jako fiszki projektowe, co stanowi przykład skutecznego włączenia obywateli w proces współtworzenia polityki publicznej.

W fazie wdrażania GPR partnerzy ci będą współodpowiedzialni za realizację poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. Część z nich została wskazana jako realizatorzy projektów własnych – społecznych, uzupełniających lub wspierających. Udział interesariuszy przewidziany jest również na etapie monitorowania i ewaluacji programu, co zapewni jego ciągłą aktualność i społeczny charakter.

Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Etap wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowił kluczowy moment w procesie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Niedzwica Duża do roku 2030. Już na tym wczesnym etapie prac zadbano o włączenie interesariuszy rewitalizacji, zapewniając im możliwość udziału w konsultacjach i wypowiedzenia się na temat wstępnych założeń dokumentu.

Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zostały przeprowadzone na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1465) oraz § 3 ust. 1 pkt. 1 § 8 Uchwały nr XVII/124/12 Rady Gminy Niedzwica Duża (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2012 r. poz. 2681), w związku z art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 3 ustawy o rewitalizacji (t.j. Dz.U. 2024 poz. 278) zarządzone konsultacje w sprawie: projektu Uchwały dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Niedzwica Duża.

Informacja o rozpoczęciu konsultacji została udostępniona szeroko poprzez stronę internetową urzędu gminy, Biuletyn Informacji Publicznej, prasę lokalną, tablice ogłoszeń w miejscowościach objętych analizą oraz w trakcie zebrań sołeckich i wydarzeń lokalnych. Zapewniono tym samym otwarty i przejrzysty dostęp do dokumentów oraz możliwości udziału w procesie każdemu zainteresowanemu mieszkańcowi.

W okresie trwania konsultacji mieszkańcy oraz przedstawiciele różnych środowisk lokalnych mieli możliwość składania uwag i wniosków zarówno w formie papierowej, jak i drogą elektroniczną. Przygotowany został formularz konsultacyjny, który można było pobrać ze strony internetowej lub wypełnić w siedzibie urzędu. Ponadto w dniu 11 grudnia 2024 roku, w godz. 16:30-18:00, w budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej, ul. Lubelska 10 odbyło się otwarte spotkanie informacyjno-konsultacyjne, podczas którego przedstawiono cele i podstawy wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz projektowane granice obszaru rewitalizacji w Gminie Niedzwica Duża. Ważnym elementem procesu, dostarczającym znaczących informacji była ankieta internetowa, która pozwoliła na określenie oczekiwanych przez interesariuszy kierunków działań. Do realizacji ankiety wykorzystano Formularze Google. W trakcie prowadzonych konsultacji wypełniono 35 ankiet.

W konsultacjach uczestniczyli m.in. przedstawiciele rad sołeckich, sołtysi, reprezentanci jednostek pomocniczych gminy, organizacje społeczne i kulturalne (w tym Koła Gospodyń Wiejskich, Gminny Klub Seniora, Ochotnicze Straże Pożarne), pracownicy instytucji publicznych (OPS, GOKSiR, GBP) oraz mieszkańcy gminy – w tym w szczególności osoby zamieszkujące analizowany obszar.

Zgłoszone podczas konsultacji opinie i sugestie dotyczyły głównie lokalnych problemów społecznych, stanu infrastruktury technicznej, dostępności przestrzeni publicznych, bezpieczeństwa oraz potrzeb dotyczących integracji społecznej. Część uwag została uwzględniona w finalnej wersji dokumentu, w tym w szczególności w zakresie aktualizacji granic oraz rozszerzenia charakterystyki problemów występujących na danym terenie.

Podsumowanie konsultacji zostało udostępnione publicznie w formie zbiorczego raportu, obejmującego listę uwag oraz sposób ich rozpatrzenia. Tym samym spełniono wymóg jawności i transparentności procesu, jednocześnie podkreślając aktywną rolę społeczności lokalnej w kształtowaniu kierunków rewitalizacji. Etap ten pozwolił nie tylko na weryfikację diagnozy, ale także na budowanie zaufania i wstępnej identyfikacji liderów społecznych, którzy w kolejnych fazach realizacji GPR mogą stać się naturalnymi partnerami wdrożenia działań rewitalizacyjnych.

Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na etapie opracowania GPR

Na etapie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Niedzwica Duża do roku 2030 konsultacje społeczne zostaną zrealizowane na podstawie: na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1465) oraz § 3 ust. 1 pkt. 1 § 8 Uchwały nr XVII/124/12 Rady Gminy Niedzwica Duża (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2012 r. poz. 2681), w związku z art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 3 ustawy o rewitalizacji (t.j. Dz.U. 2024 poz. 278) poprzez Zarządzenie Wójta Gminy Niedzwica Duża.

Opinie interesariuszy będą zbierane w trzech różnorodnych formach: formularza uwag pisemnych przesyłanego do Urzędu Gminy drogą elektroniczną lub pocztą tradycyjną, ankiety dostępnej na stronie internetowej oraz bezpośrednio, w formie otwartego stacjonarnego spotkania konsultacyjnego. Zachowany zostanie 35 dniowy termin oraz formy konsultacji wynikające z ustawy o rewitalizacji.

Otwarte dla wszystkich interesariuszy spotkanie konsultacyjne w formie stacjonarnej odbędzie się w Urzędzie Gminy Niedzwica Duża. Na spotkanie zostaną zaproszeni w szczególności przedstawiciele sołectw wchodzących w skład obszaru rewitalizacji oraz lokalni partnerzy społeczni i gospodarczy.

Konsultacje w formie pisemnej realizowane będą na podstawie formularza dostępnego w Urzędzie Gminy Niedzwica Duża lub formularza dostępnego na stronie internetowej. Opinie dotyczące projektu uchwały można będzie przysyłać na adres e-mail lub składać osobiście bądź pocztą na adres Urzędu Gminy Niedzwica Duża.

Proces konsultacyjny zostanie opisany w formie raportu z konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Niedzwica Duża do roku 2030.

Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na etapie wdrażania GPR

Proces włączenia interesariuszy w działania rewitalizacyjne nie zakończył się na etapie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża. Jednym z kluczowych założeń dokumentu jest kontynuacja partycypacyjnego modelu współpracy również na etapie wdrażania jego postanowień, monitoringu i oceny skuteczności realizowanych działań. Przyjęte mechanizmy współpracy mają na celu umożliwienie zaangażowania jak najszerszego grona partnerów społecznych, gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej w kolejne fazy procesu rewitalizacyjnego.

Zaprojektowane narzędzia i formy współdziałania umożliwiają uczestnictwo w procesie wdrażania GPR nie tylko instytucjom samorządowym, ale także organizacjom pozarządowym, grupom nieformalnym, instytucjom edukacyjnym, oświatowym, kulturalnym, podmiotom działającym na rzecz osób z niepełnosprawnościami, ochrony środowiska, równości płci, niedyskryminacji oraz aktywizacji mieszkańców. Zakłada się tym samym budowę trwałych partnerstw i współodpowiedzialności za realizację zaplanowanych przedsięwzięć.

Wdrażanie GPR będzie odbywało się przy udziale wielu interesariuszy lokalnych, których katalog nie jest zamknięty i będzie uzupełniany na bieżąco w miarę postępu działań. Do grona głównych partnerów zaangażowanych w realizację zadań rewitalizacyjnych na terenie Gminy Niedzwica Duża zaliczyć należy m.in.: Koła Gospodyń Wiejskich, jednostki OSP, lokalne organizacje społeczne i kulturalne, szkoły i przedszkola, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Gminną Bibliotekę Publiczną, Ośrodek Pomocy Społecznej, przedstawicieli młodzieży i seniorów, lokalnych przedsiębiorców, wspólnoty mieszkaniowe oraz aktywnych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wszyscy interesariusze będą mieli możliwość zgłaszania i realizacji projektów rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze. Wdrażane działania będą miały charakter zarówno inwestycyjny, jak i społeczny, a partnerzy lokalni będą włączani w ich realizację jako inicjatorzy, realizatorzy lub partnerzy wspierający. W przypadku projektów infrastrukturalnych przewiduje się wykorzystanie powstałej infrastruktury przez lokalną społeczność. W odniesieniu do projektów miękkich, interesariusze będą współtworzyć ofertę działań i brać bezpośredni udział w ich realizacji, co umożliwi dostosowanie programów do faktycznych potrzeb mieszkańców.

Dodatkowo, istotnym narzędziem będzie możliwość zgłaszania nowych projektów i inicjatyw w ramach cyklicznych aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. W tym celu zostanie utrzymana otwarta forma współpracy oraz możliwość przeprowadzania kolejnych edycji naborów projektów rewitalizacyjnych.

W procesie monitorowania i oceny efektów realizacji GPR zakłada się zaangażowanie lokalnych interesariuszy w następujące działania:

- realizacja projektów jako beneficjenci lub partnerzy,
- uczestnictwo w wydarzeniach i działaniach integrujących społeczność lokalną,
- udział w konsultacjach, spotkaniach, badaniach ankietowych i wywiadach,

- ocena jakości i trafności działań rewitalizacyjnych,
- udział w procesie aktualizacji dokumentu GPR,
- odbiór informacji promocyjnych i edukacyjnych związanych z rewitalizacją.

Jednym z kluczowych elementów zapewniających partycypacyjny charakter wdrażania GPR jest Komitet Rewitalizacji, który będzie pełnił funkcję forum współpracy i dialogu między władzami gminy a interesariuszami procesu rewitalizacji. Komitet, powołany zgodnie z przepisami ustawy o rewitalizacji oraz regulaminem przyjętym uchwałą Rady Gminy, ma charakter opiniodawczo-doradczy. Jego członkowie reprezentują różnorodne środowiska lokalne – mieszkańców, organizacje pozarządowe, sektor publiczny i gospodarczy.

Zadaniem Komitetu będzie m.in. opiniowanie raportów monitoringowych i dokumentów ewaluacyjnych, współudział w ocenie skuteczności działań, a także rekomendowanie korekt i kierunków aktualizacji dokumentu. Komitet będzie również uczestniczyć w działaniach komunikacyjnych, konsultacyjnych i promocyjnych realizowanych przez gminę.

W procesie wdrażania GPR szczególne znaczenie będzie mieć komunikacja społeczna i działania informacyjno-promocyjne. Informacje dotyczące postępów realizacji programu będą udostępniane m.in. poprzez stronę internetową Gminy Niedzwica Duża, Biuletyn Informacji Publicznej, profile gminy w mediach społecznościowych, a także za pośrednictwem wydarzeń lokalnych, spotkań otwartych, szkoleń i warsztatów. Komórkami organizacyjnymi odpowiedzialnymi za wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji w strukturze Urzędu Gminy Niedzwica Duża będą jednostki odpowiedzialne za: planowanie przestrzenne, realizację inwestycji, pozyskiwanie funduszy zewnętrznych oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi.

Spis wykresów, tabel i map

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w podziale na miejscowości gminy Niedzwica Duża w latach 2019-2023.....	12
Wykres 2. Gęstość zaludnienia	13
Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2019-2023	14
Wykres 4. Udział procentowy grup ekonomicznych w latach 2019-2023.....	15
Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2019-2023	16
Wykres 6. Zmiany liczby osób z niepełnosprawnością w latach 2019-2023	16
Wykres 7. Osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2019-2023	19
Wykres 8. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2019-2023	19
Wykres 9. Powody udzielania pomocy i wsparcia	20
Wykres 10. Wydatki gminy poniesione na rzecz pomocy społecznej	20
Wykres 11. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci.....	21
Wykres 12. Kwoty świadczeń rodzinnych poniesione w latach 2019-2023	21
Wykres 13. Miejscowe zagrożenia w latach 2019-2023	22
Wykres 14. Liczba odnotowanych wykroczeń w latach 2019-2023.....	23
Wykres 15. Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe) w latach 2019-2023	24
Wykres 16. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w latach 2019-2023.....	26
Wykres 17. Współczynnik skolaryzacji brutto szkół podstawowych w latach 2019-2023.....	26
Wykres 18. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w latach 2019-2023.....	27
Wykres 19. Frekwencja w ostatnich wyborach sołeckich (2024 r.)	29
Wykres 20. Liczba osób bezrobotnych w gminie Niedzwica Duża w latach 2019-2023	30
Wykres 21. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w podziale na miejscowości	31
Wykres 22. Osoby bezrobotne w podziale na kobiety i mężczyzn.....	31
Wykres 23. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w latach 2019-2023 w podziale na miejscowości.....	32
Wykres 24. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości	34
Wykres 25. Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w latach 2019-2023.....	34
Wykres 26. Liczba budynków z węglowymi kotłami ciepła w 2023 r.	38
Wykres 27. Udział budynków z węglowymi kotłami ciepła w liczbie budynków ogółem	38
Wykres 28. Drogi gruntowe w gminie Niedzwica Duża w latach 2019-2023.....	39
Wykres 29. Imprezy organizowane przez jednostkę i uczestnicy	44
Wykres 30. Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych	44
Wykres 31. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2019-2023	47
Wykres 32. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2019-2023 wg miejscowości	47
Wykres 33. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania i mieszkania na 1 osobę.....	48
Wykres 34. Liczba budynków zawierających azbest	48
Wykres 35. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej – w % ogółu budynków mieszkalnych.....	50
Wykres 36. Długość czynnej sieci gazowej [m]	51
Wykres 37. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	52
Wykres 38. Mieszkania wyposażone w instalacje [%]	52

Spis tabel

Tabela 1. Sołectwa i miejscowości gminy Niedzwica Duża	8
Tabela 2. Zmiana liczby ludności w poszczególnych miejscowości w latach 2019-2023	14
Tabela 3. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023.....	15
Tabela 4. Procent osób z niepełnosprawnościami w poszczególnych miejscowościach w latach (2023)	17
Tabela 5. Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (2023).....	24
Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w miejscowościach w przeliczeniu na 100 mieszkańców (2023)	33
Tabela 7. Liczba obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych	42
Tabela 8. Procentowy udział budynków zawierających azbest w liczbie budynków ogółem	49
Tabela 9. Długość sieci wodociągowej wybudowanej w latach 2019-2023	50
Tabela 10. Wskaźniki delimitacyjne	53
Tabela 11. Matryca poziomu występowania zjawisk kryzysowych	54
Tabela 12. Powierzchnia i liczba mieszkańców w podziale na miejscowości	55
Tabela 13. Spójność celów GPR z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niedzwica Duża na lata 2021–2027.	75
Tabela 14. Spójność celów GPR z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niedzwica Duża na lata 2021–2027.	104
Tabela 15. Zakres zadań Koordynatora ds. rewitalizacji i zespołu do spraw rewitalizacji... ..	107
Tabela 16. Harmonogram realizacji przedsięwzięć GPR.....	110
Tabela 17. Wskaźniki monitoringowe dokumentu GPR Niedzwica Duża	112
Tabela 18. Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Niedzwica Duża.....	124

Spis map

Mapa 1. Położenie gminy Niedzwica Duża na tle województwa i powiatu lubelskiego.....	10
Mapa 2. Układ przestrzenny liczby osób z niepełnosprawnością w 2023 roku	17
Mapa 3. Lokalizacja szkół podstawowych na terenie gminy Niedzwica Duża	25
Mapa 4. Rozmieszczenie organizacji pozarządowych na terenie gminy Niedzwica Duża	28
Mapa 5. Środowisko naturalne gminy Niedzwica Duża	35
Mapa 6. Obszary chronione gminy Niedzwica Duża	36
Mapa 7. Infrastruktura drogowa i kolejowa	40
Mapa 8. Schemat sieci szlaków rowerowych w gminie Niedzwica Duża	41
Mapa 9. Występowanie obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych	43
Mapa 10. Poziom degradacji przestrzeni publicznych	45
Mapa 11. Występowanie budynków dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	46
Mapa 12. Obszar zdegradowany gminy Niedzwica Duża	55
Mapa 13. Obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża.....	57
Mapa 14. Podobszar 1 - Czółna.....	58
Mapa 15. Podobszar 2 – Krebsówka i Marianka	58
Mapa 16. Podobszar 3 - Krężnica Jara.....	59
Mapa 17. Podobszar 4 - Niedzwica Duża	60
Mapa 18. Podobszar 5 - Niedzwica Kościelna	61

Mapa 19. Podobszar 6 - Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia	62
Mapa 20. Podobszar 7 – Radawczyk, Strzeszkowice Duże i Strzeszkowice Małe	63
Mapa 21. Podobszar 8 - Warszawiaki	63
Mapa 22. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża	64
Mapa 23. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża na mapie ewidencyjnej.....	121
Mapa 24. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji	122

Spis rysunków

Rysunek 1. Etapy w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji 6	6
Rysunek 2. Schemat struktury GPR w zakresie wizji, celów i kierunków działań	66
Rysunek 3. Komplementarność działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	69
Rysunek 4. Schemat zgodności GPR Gminy Niedzwica Duża z lokalnymi dokumentami ...	70
Rysunek 5. Zgodność GPR Gminy Niedzwica Duża z SRP LOM 2030	73
Rysunek 6. Schemat struktury przedsięwzięć rewitalizacyjnych	77
Rysunek 7. Schemat spójności i uzupełniania się działań w ramach GPR.	79
Rysunek 8. Struktura zarządzania GPR	106
Rysunek 9. System ewaluacji dokumentu GPR	114
Rysunek 10. Struktura zarządzania GPR.....	123